

Ermenek nakliyecileri - 1965.

Başbakan yardımcısı Sadi KOÇAŞ'ın Ermenek'i ziyareti - 1971.

1965 yılları Yönetenler ve Çarşı halkından bir grup...

20 - 07 - 1981 II.Ordu Komutanı Orgeneral Bedreddin Demirel'in Ermenek'i ziyareti.

Ermenek Orman İşletme Müdürlüğü personeli - 1970.

Ermenek çarşı esnafı - 1970.

Cumhuriyet 50. yılı Ermenek kamu personeli - I.

Ermenek Ceviz Bayramı deęerlendirme jürisi - 1970.

Kamu görevlisi ve halktan bir grubun 10 Kasım 1960'da Anıtkabir'i ziyareti.

Ermenek Bel. Bşk. Ahmet Tartıcı ve Tarım Personeli (1960)

Ermenek kamu çalışanları ve ticaret erbabı (29 Ekim 1963)

ERMENEK İSMİNİN ANLAM ve TARİHÇESİ

“ERMENEK” İSMİNİN ANLAM VE TARİHÇESİ

Ermenek isminin anlamı üzerinde çeşitli görüşler ileri sürülmüş ve çeşitli izah tarzları ortaya konmuştur. Bazılarına göre “Ermenek” ismi “İREM-NAK Bağ-ı İrem) CENNET BAĞLARI anlamına gelmektedir. Zümrüt yeşilliklerine, dört köşeden fışkıran bol sularına ve ender güzelliklerine bakarak Ermenek adının kökü ve anlamı bu şekilde yorumlanmıştır. Yeryüzünde bir dünya cenneti düşünülürse Ermenek bu cennetin köşelerinden biri olması gerekir. Fakat “Ermenek” kelimesinin kökü ve esas bu değildir.

İkinci bir izah tarzı da “Ermenek” kelimesinin aslı tamamen Türkçe olup “Kahraman” anlamına gelen (ER) ile, “insan” anlamına gelen (MEN) ve Uygurca “Karşı, yamaç” anlamına gelen (EK) kelimelerinden mürekkep olarak (KAHRAMAN İNSAN YERİ) veya (Kahraman insanların bulunduğu yamaç) olarak değerlendirilmektedir. Yahut da (ERMEN) : “Kahraman adam” ile “Tohum dik” anlamına gelen (EK) kelimeleri birleştirilmek suretiyle (KAHRAMAN EKİLMİŞ YER: KAHRAMAN YETİŞTİREN YAMAÇ) anlamında Türkçe bileşik bir kelimedir. Aslında bu da güzel ve mantıklı bir ifade olduğu kadar Ermenek ve Ermenek’liye gerçekten uygun düşen bir isim ve anlatımdır. Zira tarih boyunca Ermenek’ten nice kahramanlar yetişmiş nice cephelede yiğitlik türkülerine konu olmuştur. En azından Ermenek’li her gün bu dağlık ve taşlık bölgede avuç içi kadar topraktan geçimini sağlamak için alın teri dökmekte, bilek gücü ve zekâsıyla ekmeğini taştan koparmaktadır. Buna ilâveten mert, dürüst ve tok gönüllüdür. Ermenek’li için eğri eğri; doğru da doğrudur, ki bütün bunlar gerçek kahraman’ın nitelikleridir.

Ermeni coğrafyacısı (İndjidjian) ise “Ermenek” kelimesini yanlış anlamış, kelime benzerliğinde de faydalanarak Ermenek adını kendi ırkına mâl etmek isteyerek belki de bilmeden şehrin Ermeniler tarafından inşa edildiğini not etmiştir. Nitekim bugün bile Ermenek’li olmayan ve kelimenin esas kökünün nereden geldiğini bilmeyenler kelime yapısına bakarak “Ermenek” in bir Ermeni şehri olduğu veya onlar tarafından kurulduğunu sanmaktadırlar. Halbuki tarih boyunca Ermenek bölgesinde Hitit, Roma, Bizans egemenlikleri gelip geçmiş olmakla beraber Ermenek hiçbir zaman ve isim verecek kadar Ermeni etkinliğinde kalmamıştır. Hatta Ermeniler’in gerçek egemenliği Silifke’den batıya geçmemiştir. (Bakınız: Tarih Boyunca Ermeniler ve Türk-Ermeni ilişkileri. Yazar:

Senatör Sadi Koçaş). Onun için Ermenek isminin Ermeniler’le en küçük bir ilişkisi yoktur.

ÖYLEYSE ERMENEK İSMİNİN KÖKÜ NEDİR-BU İSİM NEREDEN GELMİŞTİR ERMENEK’İN İLK KURULUŞU VE İLK ADI

Ermenek’in ilk olarak bugünkü Maraspoli mağarasının ve Dezkaya’nın bulunduğu bölgede kurulduğu, ilk adının da, (MARAS, MARASSA, MARAOS) kelimelerinden biri olduğu sanılmaktadır. Maraspoli mağarasının doğal kapısı olan üst kısımlar tetkik edilince Keben’den ikidelik’e kadar olan bölgenin sonradan doğal etmenlerle esas dağ yamacından kopup düştüğü açıkça kendisini göstermektedir. Öyle sanılıyor ki bugünkü mağaranın üstteki bölümü ile alttaki ve esas nehrin bulunduğu kısım önceleri tek mağara halinde idi ve yer altı nehri bu mağaranın dibinden büyük bir kaynak şeklinde doğup güneye doğru akmaktaydı. Ermenek şehrinin ilk yapıları da bu nehrin kenarında ve büyük mağaranın çevresinde yer alıyordu. Şehrin o günkü ismi de muhtemelen (MARAS-MARA-MARASSA veya MARAOS) kelimelerinden biriydi. Sonradan dağ yamacının göçmesiyle burası toprak altında kalmış; yer altı nehri de kendisine başka akış yolları aramak zorunda kalarak yatağını değiştirmiştir. (Maraspoli mağarasının ağzından itibaren Göksu “Ermenek Çayı”na doğru uzanan kısmın derin ve geniş bir su yatağı durumu arzemesi bu konudaki düşüncemizi pekiştirmektedir.

Hitit tabletlerinden edinilen bilgilere göre (M.Ö.1950) YILLARINDA Ermenek (Hapalla Bölgesi)nin önemli bir şehridir. Bu tarihlerde “Naşaşlı Hititler”in kralı (Anittaş)ı Kilikya Lüvileri de “Büyük Kral” olarak tanımıştır. (Bakınız: Tarih Böl. Proto Hititler ve Akalar Devrinde Ermenek Kısmı)

Tabletler üzerinde yapılan tetkiklerde Hititler’in yer ve şehir isimlerinde genellikle (SS. SSA. AMOS. ASSA) hecelerini çok kullanmış olmaları (MARASPOLİS) adının halk arasında ve halen (MARASBULLA) olarak yaşayagelmesi şehrin ilk defa, yukarda sözünü ettiğimiz sahada kurulduğunu; adının (MARAS) veya (MARASSA) olup Proto Hititler’in AKALAR’la karışmasından sonra bu köke “Şehir” anlamına gelen (POLİS) kelimesinin de eklenmesiyle (MARASPOLİS) olarak tamamladığını işaret etmektedir. M.S. 30 yıllarına kadar (MARASSA) veya (MARASPOLİS) olarak bilinen Ermenek’in adı bu

tarihten sonra (Romalı kumandan GERMANICUS'a izafeten GERANICOPOLIS olarak değiştirilmiştir. Roma İmparatoru Avgustos öldükten sonra Ermenek bu isimle anılmaya başlanmıştır. Böylece M.S.30 yılından itibaren (GERMANICOPOLIS) olarak isimlendirilen Ermenek kelimesinin gerçek kökü buradan gelmektedir. Bazı tarihçiler bu tarihi Ermenek'in ilk kuruluş tarihi sanmışlarsa da bu yanlıştır. Ermenek'in şehir olarak kuruluşu tarih olarak (tesbit edilebilen kadarıyla) M.Ö. 2000 yıllarına oturur. Çevredeki kalıntılar ışığında bir tahmin yürütülürse belgelerle tesbit edilen bu ikibin yıllık geçmiş beşbin yılı da aşar. Milâttan sonraki 2000 yılı da ekleyecek olursak Ermenek'in tarihi belgelere dayanan yaşı (4000) yıl kadardır. GERMANICOPOLIS ismi, aradan geçen yüzyıllar içinde; bölgeye daha sonra yerleşen Türk boylarının da diline ve telâffuz alışkanlıklarına uyarak kısalmıştır. İlkönce (GERMANİK-GERMENAK) gibi değişikliklerden sonra Türk dilinde telâffuzu zor olan (G) ve (J) gibi sesleri de atılarak ERMENAK şeklini bulmuştur. Ermenâk

isminin Türk ses uyumuna uymayan (NÂK) hecesi 1950 yıllarında (NEK) olarak tescil edilerek (ERMENEK) şeklinde en uygun şekle getirilmiştir.

(*) Kumandan Germanikus, Avgustos'un torunudur. Avgustos'un dul olarak almış olduğu karısı Luviya'nın oğlu Durusus ile Antonia'nın oğludur. Kardeşi Durusus öldükten sonra Antonia'yı Tiberiüs aldığı için; Germanikus İmparator Tiberiüs'ün yeğeni, aynı zamanda üvey oğlu olmaktadır. Kumandan Germanikus, Avgustos'un son zamanlarında Germanyada yapılan savaşlarda üstün başarı göstermiş, çok genç, yakışıklı, son derece cesur ve tedbirli bir asker olarak tanınmıştır.

NOT: A – 1228 yılında Ermenek'i zapteden Selçuklu Sultanı Alâaddin Keykubat kumandanlarından (KAMAR-AL-DİN LALA)'yı Ermenek Sipehtarı olarak tayin etmiş olup onun için bu devrede Ermenek'e (KAMERÜDDİN İLİ) denmektedir.

B – 1950 yıllarında Ermenek adı (ÇAĞLAYAN) olarak değiştirilmek istenmişse de tarihi adı daha uygun görülerek vazgeçilmiştir.

ANITLAR ve TARİHİ ESERLER

BALKUSAN'DA KARAMANOĞULLARI İMARETİ VE TÜRBESİ

Ermenek merkeze 25 Km. uzaklıkta olan Balkusan (Balkason) Karamanoğulları aşiretinin ilk yerleşme bölgeleri olan Kamış Boğazı, Süngüllü, Tekeçatı, Aykadin gibi belirli yörelerden biridir. Buralar aynı zamanda Ermenek çevresindeki belirli ve tanınmış yaylalardandır. Kışları Ermenek, Mut, Gülnar ve Anamur gibi yerlerde geçiren Karamanoğulları aşireti için buralar birer otlak ve yayla vazifesi görür. Yukarıda sözü edilen Süngüllü, Aykadin ve Kamış Boğazı gibi yerler halen yürüklerin yaz aylarında dolup taşıdığı bir yayla durumundadır. Bunlardan sadece Balkusan sabit iskan sahası haline gelmiş olup bugün 98 hane, 500 nüfuslu Ermenek merkeze bağlı bir köydür. (Bak: Ermenek Köyleri Bölümü – Balkusan)

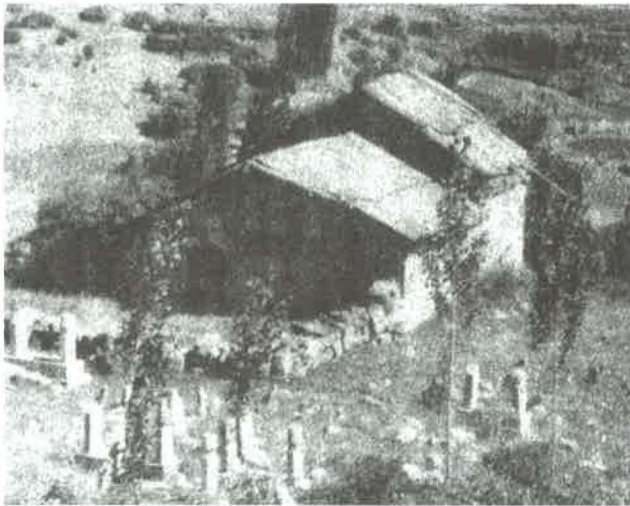
Balkusan'a içindeki Karamanoğlu İmareti ve türbesi sebebiyle çevre de "Türbe" de denmektedir. Balkusan Karamanoğulları tarihi bakımından büyük anlam taşıyan bir köydür. Balkusan'ın tarih sahnesindeki en büyük yeri Ermenek'ten önce Karamanoğulları oymağı'nın merkezi durumunda olması ve Karamanoğulları Beyliği'ne ait ilk mimari yapının burada inşa edilmiş bulunmasıdır. Buna ilaveten beyliğin esas kurucusu sayılan Nure oğlu Kerimüddin Karaman Bey'in ve oğlu Mahmut Bey'le

Mehmet Bey'lerin bununla beraber aynı sülaleden iki kişinin daha burada yatmakta olmasıdır. Beyliğin ilk mimarlık eseri olması bakımından büyük önem taşıyan Türbe, genellikle 60x80x40 cm boyutlarındaki kesme taşlardan yapılmış ve iki ana bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölüm türbe olup yapının batı kısmını teşkil etmektedir. Buraya kuzey cepheden 93 cm eninde 150 cm yüksekliğindeki taş kapıdan girilir. Burada mezarların bulunduğu bölüme girmeden önce 4,5 x 5,5 metre boyutlarında üzeri yuvarlak tonozla örtülü bir giriş kısmı vardır. Bu kısım mezarların bulunduğu esas türbe kısmından yarım metre kadar yüksektir. Sağ köşeye sonradan inşa edilen ahşap ve âdi bir minberle mescit haline getirilmiştir. Sol köşeden küçük bir kapıyla mezarların bulunduğu esas türbe kısmına inilir. Türbe içten 4,5 x 4,5 metre boyutlarında kare şeklindedir. Üzeri yuvarlak bir kubbeye kapatılmıştır. Dört yuvarlak kemer üzerine oturtulan kubbe duvarlar gibi kesme taşlardan yapılmıştır, 6,5 m yüksekliği vardır, aynı zamanda sağır olup herhangi bir menfezi yoktur. Kare şeklindeki bu kısmın birisi batıya öbürü kibleye olmak üzere iki penceresi varsa da çok küçük ve dardır.

Türbe içinde sağlı sollu iki sıra halinde beş mezar bulunmaktadır. Bunların hepsi taş sandukalıdır.

Sağda bulunan üç mezardan ikisinin sandukası yekpare beyaz taştan yapılmıştır. Üstünde mihrap biçiminde altışar oyma vardır. Sandukaların hepsinin üzeri hörküçlü olup bir tanesi son derece sadedir. Köylüler bu mezarın, sülaleden bir kadına ait olduğunu rivayet etmekte iseler de gerekçesini açıklayamıyorlar ve “eskiden beri böyle söylene gelmektedir dedelerimiz de böyle söylemekteydi” diyorlar.

Sağdan dipteki birinci mezar her haliyle diğerlerinden biraz daha farklı ve itina edilmiştir. Türbenin mütevellileri ve diğer yaşlılar bu mezarın (Kerimüddin Karaman Bey’e) ikincisinin ise oğlu (Mahmut Bey)e ait olduğunu söylemektedirler. Onun yanındaki üçüncü mezar hakkında iki ayrı rivayet mevcuttur. Bu mezar bazı kaynaklara göre Karaman Bey’in oğlu (Mehmet Bey)e aittir. Bak. “Karaman Devri Sanatı-Prof.Dr.E.Diez, O.Aslanapa M.M.Koman Syf.27” bazı kaynaklara göre ise soldaki diğer iki mezarla beraber bu üç mezarın kadınlara ait olduğu ileri sürülmektedir. Sağdan birinci ve ikinci mezarların Karaman Bey ve oğlu Mahmut Bey’in mezarlarının sanduka taşlarının baş kısımları ziyaretçiler tarafından taşla vurarak oyulmuştur; oyulmaya zaman zaman da olsa devam edildiği anlaşılmaktadır. Köy ve çevre halkı bu mezar taşlarına daha sert bir taşla vurarak elde ettikleri tozları bir derde deva saymaktadır. Bu türbeyi özellikle çocuğu olmayanlarla erkek çocuk isteyen gelinler ve kadınlar bu nedenle ziyaret etmektedir. Karamanoğulları soyunda büyük bir erkeklik gücü bulunduğu dair bazı rivayetler ve inançlar vardır. Yaptığımız araştırmalar ve ilmi kaynaklardan edindiğimiz bilgiler bu inançların temelini ve aslını bize açıklamaktadır. Karamanoğlu İbrahim Bey’in bir kız çocuğa karşı

Balkasan Köyü'nde KERİMÜDDİN KARAMAN BEY Türbesi'nin genel görünüşü. - 1972.

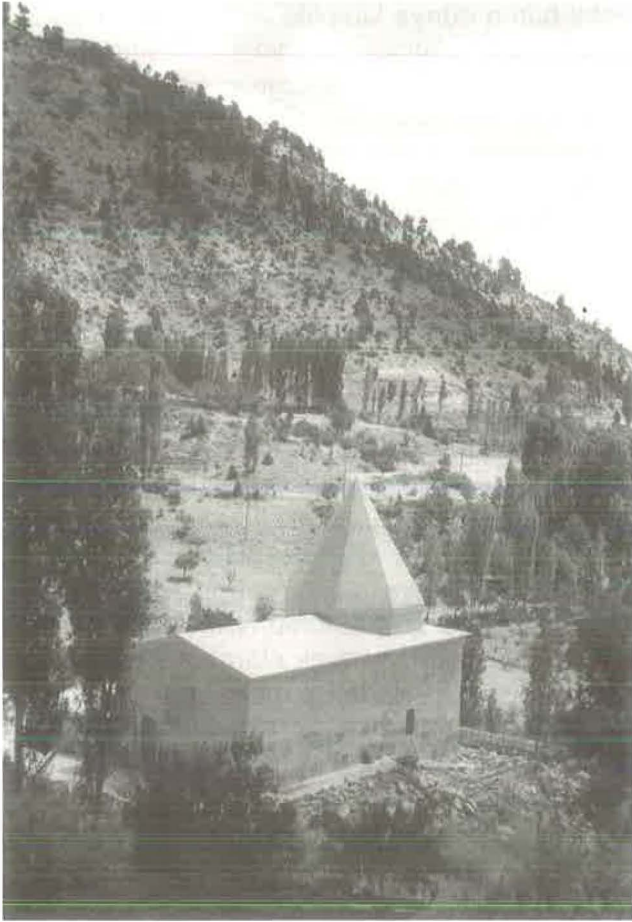
Türbe'nin güneydoğudan görünüşü.

yedi tane erkek evlâdı olmuştur. Kendi çağının tanınmış hekimlerinden Karamanlı (MAHBUB OĞLU HEKİM BEŞİR ÇELEBİ) “MECMUATÜL – FEVAİT” adında Türkçe büyük bir tıp kitabı yazarak Karamanoğlu İbrahim Bey’e sunmuştur. İbrahim Bey’in o kitaptaki ilâçları kullanmış olduğunu bildirmesi ve yedi oğula sahip olması halk arasında böyle bir inancın doğmasına sebep olmuştur. Bu el yazması kitap halen Paris’te Biblioteque Nationale’de tek nüsha olarak saklıdır. Türkiye dahil bütün dünya kitaplıklarında (Prof. Feridun Nafiz Uzluk) tarafından aranmış olmasına rağmen ikinci bir nüshası bulunamamıştır. Eser mikro filme alınarak Ankara Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsünde saklanmaktadır.

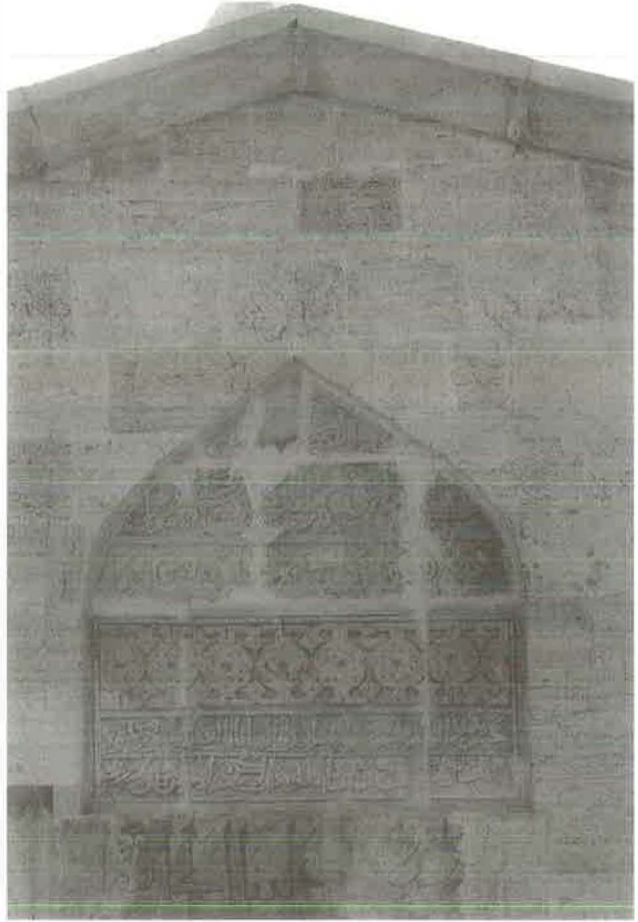
Mezarların bulunduğu bu bölümün altında bodrum (Mezar odası) vardır. Esas mezarların bulunduğu bu kısmın kapı ve penceresi yüzyıllardır hiç açılmamıştır. Köylü bu bodruma girenlerin ve girmek isteyenlerin mutlaka bir felakete uğrayacağına inanmıştır. Anlatılana göre bir tarihte sandukaların bulunduğu kısımdan bir taş kaldırılarak aşağıya bir adam sarkıtılmışsa da biraz sonra korkuyla yukarı çıkan kişinin ağzı burnu çarpılmıştır. Bu rivayetin türbenin muhafazası bakımından ortaya çıkarıldığı veya aşağıının havasızlığından dolayı meydana geldiği muhakkaktır; veya başka sebepler de olabilir. Türbenin ikinci ana bölümü NMAZGÂH yahut CAMİİ’dir. Türbeye bitişik olarak inşa edilen bu kısım 4,5 metre eninde 6,5 metre uzunluğundadır. Halen türbe kısmından çok daha harap ve perişan durumdadır. Yabancı çalılıkların kapladığı caminin sadece yerden birbuçuk metre kadar yükseklikte yan duvarları kalmış, son derece zevkli bir taş işçiliğinin eseri olan taş mihrap parçalanmıştır. Üzeri yuvarlak tonozla örtülü olduğu sanılan bu kısmın duvar ve örtü taşları caminin içini doldurmuş; bir kısmı da sağa sola yuvarlanıp dağılmıştır.

Türbe'nin eski hali.

Türbe'nin restorasyondan sonraki görünümü.

Kerimüddin Karaman Bey türbesi'nin kitabesi.

İMARETİN YAPILIŞI VE KİTABESİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER

Yukarıda her ne kadar türbe ve camiden söz edilmişse de burası bir türbe ve cami değil; türbesi, camisi, mutfacı ve yan kuruluşları ile tam bir külliye'dir. Kitabesinden ve arşiv kayıtlarında rastladığımız bilgilerden bu anlaşılmaktadır. Kuzeye bakan giriş kapısının hemen sağındaki 70 cm yüksekliğinde, 150 cm uzunluğundaki sülüs ile yazılmış iki satırlık taş kitabede:

(Ammere hazihil mubarekete eyyamü devletüssultanül muazzam Mes'ud bin Keykâvus sahibü hazel türbetül muhtaç lillahmetüllahü taâlâ Kerümüddini Karaman bin Nure)

Anlam olarak:

"Bu mübarek mâmureyi Keykavus oğlu Büyük Sultan Mesud'un hükümdarlığı zamanında Allah memleketini muhallet etsin Ulu Tanrı'nın rahmetine muhtaç Nuruh oğlu Kerimüddin Karaman yaptı." denmektedir. Kitabenin boyut olarak büyüklüğü burada mevcut yapılardan başka yapılar bulunduğu ve tam bir imaret olduğunu işaret ettiği gibi türbe yakınlarında "medreselik" denilen bir yerin mevcut oluşu tam bir külliyenin geçmişteki varlığını haber vermektedir. Ne yazık ki değerine paha biçilmiyen bu eşsiz kitabe, türbenin tamiratı esnasında ters olarak yerleştirilmiştir ve halen de öylece durmaktadır. Kitabenin üzerinde sivri kemer şeklinde kitabeyi tamamlayan taşlara yazılmış olan "Besmele" ve bunu müteakip (Yübeşşirihüm vebihî lâ âletin birahmetihu min hüverizvan ve cennâtül lehüm fiha naimün ve mukimün halideyni fiha ebeden lillâh) âyeti yazılıdır. Türbe ile beraber Kitabe de harap olduğu için yazılar son derece zor okunabilmektedir.

Yukarıdaki kitabeden anlaşılabacağı üzere imaretin ne vakit yaptırılmış olduğu kesin olarak belli değildir. Sadece Türbenin sol duvarına sonradan konmuş ve ters olarak yerleştirilmiş bir taş üzerinde: (Ammere hazihil imarete havace Omer-Bu mamureyi Hoca Ömer yaptı anlamında) yazılıdır. Kitabedeki ifadeye göre imaretin (1283-1308) yılları arasında yapılmış olması gerekmektedir.

BALKUSAN'DA KARAMAN BEY TÜRBESİ HAKKINDA ARŞİV VESİKALARI VE TAPU KAYITLARI

İstanbul Başbakanlık Arşivinde bir numarada kayıtlı tapu defterinin 49. sayfasından edinilen bilgilere göre Balkusan'daki Kerimüddin Karaman Bey ve oğlu Mahmut Bey'in Türbesi için vakfedilen gelirlerle ilgili olarak şu kayıtlara rastlanmıştır. (Vakfafe mesalihi türbei Karaman Bey ve Mahmut Bey ibni Karaman Bey ecdadı evlâdı Karaman.

Mezkûr Mehmet Bey kazai Ermenâk'te tâbi karyei Balkasun içinde olan türbesi mesalihü için ve babası Karaman Bey türbesi mesalihü için vakfeylettiği kura ve mezari bunlardır ki zikrolunur-ber mucibi vakıfname el müverrihubi tarihi senel isneyni bi seb'a mietin bi imzai Mevlana Mecdüddin bin Mehmet bin Abdülmuhsin el kâadir bi Ermenâk. Vakıf merhum evkafı mezkurenin tevlitini Mevlana Muhyiddin bin ziyauddine bâdehu eslâh evlâdı zu kurine neslen bâde neslin şarteylemiş evlâdı inase değil.

Bâdehu Ermenâk hakimine tayin eylemiştir. Ve ciheti tevliyet olan nısfı aşurden tamir ve rakabat takdim olunduktan sonra mâfazıl ciheti tevliyet tayin olunmuştur. Bânisi mescit ve medaris hüddâmına ve mesarifine sarf deyu vakıfnamede mukayyettir.)

Yukarıdaki vakfiyeden anlaşılabacağı üzere Mahmut Bey, Ermenek kadısı Abdül Muhsin Oğlu Mehmet Oğlu Mevlânâ Necmeddin'e M.1302 yılında tanzim ettirmiş olduğu vakfiyeye göre Balkusan (Balgasun) köyünde mevcut kendisi ve babası Kerimüddin Karaman Bey'e ait türbe için gelir olmak üzere bazı çiftlik ve köyleri vakfeylemiştir. Mahmut Bey bu vakıflara Ziyaeddin oğlu mevlâna Muhyiddin'i

Balkusan Külliyesi kalıntıları -1972.

ve ondan sonrası için de Muhyiddin'in erkek çocuğunu mütevellî tayin etmiştir. Şayet Mevlânâ Muhyiddin'in çocuğu olmazsa Ermenek kadısı vakfın mütevellisi olacaktır. Bu vakfiyeye göre mütevellilik hissesi oşrûn (gelirin) yarısından türbenin tamiri ve diğer masrafları çıktıktan sonra geriye kalan kısımdır.

Yine Başbakanlık Arşivinde (378) numaralı M.1522 yılında hazırlanmış bir İlyazıcı defterinin (263.) sayfasındaki bir kayda göre Balkusan'daki bu türbeye gelir olarak (Balkusan Köyü) ile (Develi Köyü) vakfedilmiştir. Bu tarihteki kayıtlara göre Balkusan Köyü'nün hane sayısı (14) olup çeşitli vergilerle yükümlü (15) erkek vardır. Develi Köyü'nde ise (14) evle (19) yükümlü mevcut olup Balkusan'ın yıllık geliri (1750); Develi'nin ki ise (934) akçedir.

1299 tarihli Kuyut-i Hakani sureti Karaman ve Karamanoğlu Beyleri'nin Balkusan bölgesinde oturduklarını buraların onlara ait olduğunu göstermektedir.

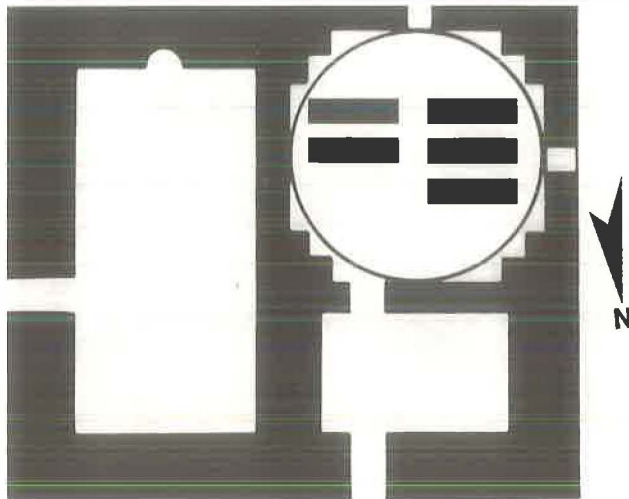
1258 tarihli ve Ermenek kadısı (Mevlî Kuzat Abdülkerim Bin-i Mahmut) ismini taşıyan vakfiyede (Bedreddini Mahmut, İbni Kerimüddini Karaman İbni Nureddini Sofi, İbni Ahmedî Saadettin, İbni Fahreddini Türmani, Nevvaral Lahümüs tazceahüm ve daimü alel ibadire efetün.) yazılı olup bu vakfiyeye göre Karamanoğulları'nın başlangıçtan Mahmut Bey'e kadar olan şeceresi düzgün bir şekilde verilmektedir.

Ermenek merkeze 25 km mesafede Balkusan (Balgasun) Köyü'nün güneyindeki güneye bakan bir yamaç üzerinde yarısı toprak içinde kalmış, namazgâhı veya camii bölümü yıkılıp, içinde vahşi dikenlerin hoyrat çalıların bittiği, Balkusan mezarlığının otları içinde hergün biraz daha kaybolmaya yüz tutmuş bu âta yadigarı bugün

gerçekten yürekler acısıdır. Yer yer çatlamış duvarları, çökmeye yüz tutmuş kubbesi, oraya buraya dağılmış yapı taşları, bölüşülmüş köşeleri, ters konmuş kitabesiyle tarih ömründe ilgilileri asla affetmeyecek perişanlıktadır.

Bütün dünya, yurduna turist çekmek için binbir vesile arar; kıymetli kıymetsiz en küçük kaya parçasını müzelerde altın çerçeveler kristal fanuslar içinde saklarken, bizde geçmişe; geçmişin sanat eserlerine karşı olan ilgisizlik bilinmez ne zaman sona erecektir.!?...

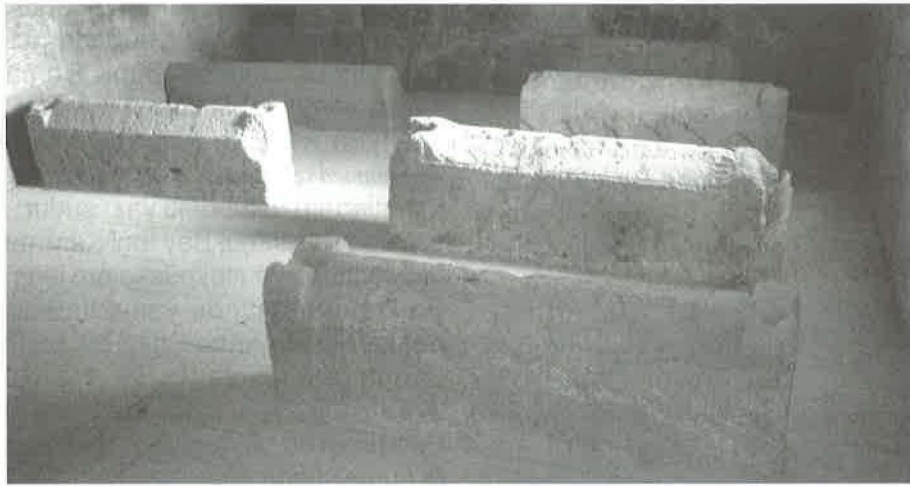
Karaman İlçesi Dil bayramlarıyla kentine yerli ve yabancı turist çekme çabaları içinde Dil bayramları düzenlerken, Mut ilçesi Kaysı bayramı ve Karacaoğlan Şenlikleri düzenlerken Alanya İlçesinde bilmem ne bayramı yapılırken kocaman bir beyliğin merkezi; köklü bir uygarlığın beşiği; en nadide yapılarla mütevazî insanların diyarı Yeşil Ermenek bütün bu güzellikler ve tarih zenginliği içerisinde fakir, kimsesiz ve öksüz kalmış gibidir. Dileğimiz ve en önde gelen isteklerimizden biri Balkusan İmaretinin, tarihine ve şanına yakışır şekilde restore edilmesi, en kısa zamanda bu perişanlıktan ve yok olmaktan kurtarılmasıdır.

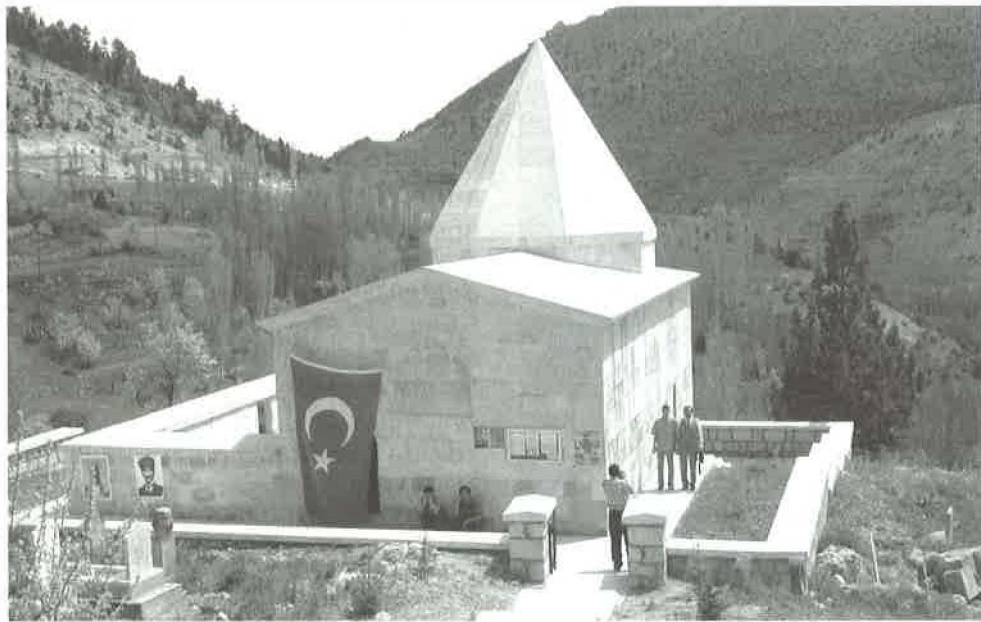
Kerimüddin Karaman Bey türbesi'nin plânı.

Karamanoğlu Mehmet Bey Anıtı (Karaman).

Balkusan Karamanoğulları Türbesi içi, Karaman Bey, K.oğlu Mehmet Bey ve Mahmut Bey'lerin mezar taşları (Lâhitler)

Balkusan Karamanoğulları türbesi ve külliyesi (restorasyondan sonra - 2003).

CAMİLER ve MESÇİTLER

ULU CAMİ

Ermenek'te Yukarı Çarşı semtinde ve Gülpazarı mahallesi sınırları içinde olan cami Karamanoğulları devrine ait yapıların en büyüklerinden ve en eskilerindendir.

H.702, M.1302 yılında güneye doğru meyilli bir arazi üzerinde inşa edilmiştir. Kible duvarına paralel olarak uzanan üç boşluktan meydana gelen mabet Kerimüddin Karaman Bey'in oğlu Mahmut Bey tarafından yaptırılmıştır. Kitabesinde Mahmut Bey'in yaptırmış olduğu yazılı ise de müverihlerin ifadesine göre Mahmut Bey'in gerek frenklerle gerekse Emir çobanla yaptığı savaşta yenik düşüp ölmesi nedeniyle başlamış olduğu bu eser ölümünden sonra Mahmut Bey adına oğlu Halil Bey tarafından tamamlanmıştır. (Tarih Encümeni Mecmuası – "Balkason Köyü ve Karamanoğlu Mahmut Bey'in Hayatı – Bedri İzol)

Seyahatnamesinin dokuzuncu cildinin 300. sayfasında Ermenek' ten bahseden Evliya Çelebi Ulu Cami'den de söz ederek: " Ermenek oniki mahalledir. Çarşı içinde üstü toprak damla örtülü

Ulu Cami giriş kapısı(yazlık kısmı) dış kitabe.

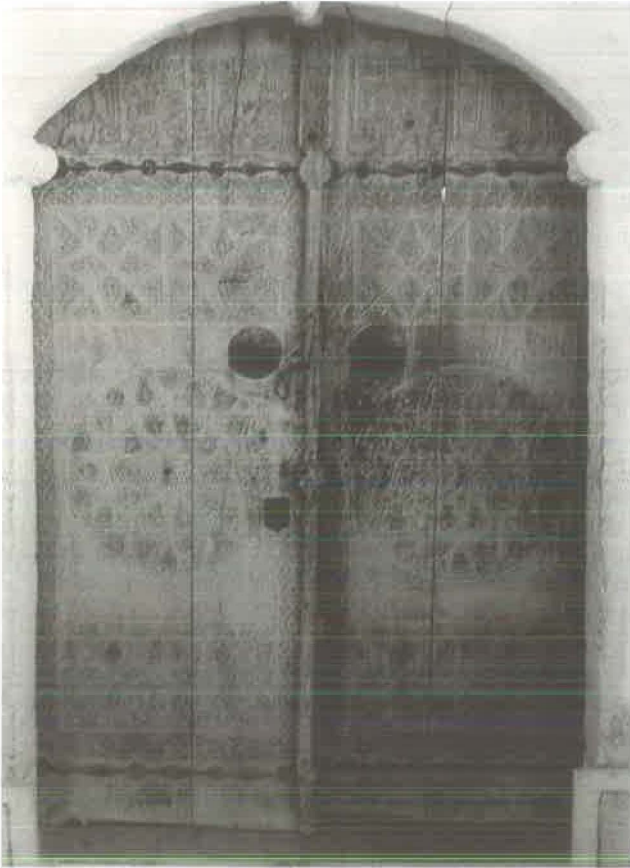
Karamanoğlu camii vardır ki bu caminin uzunluğu yüz yirmi ayak, eni mihraba kadar seksen ayaktır. İçinde yirmi dört ağaç sütunlar üzerine kirişler ile tutturulmuş tahta tavandır. Bu camiin iki de yan kapısı vardır, kible kapısı yoktur. Çarşı tarafındaki sağ yan kapının kemeri üzeri (*Lâilâhe illellah, Muhammed resüllullah*) yazılır. Ağaçtan yapılmış kapı kanatlarının üstündeki yazı şudur: (Ammere hazel camiişerif Mahmut Bey Ibni Karaman, Ettarih seneti hicretinnebiyye aleyhüsselâm isna ve seb'a miete) Bu kapının önünde yan sofaları vardır. Bundan başka harem kapısı gibi bir kapısı daha vardır. Bunun üstünde de (*Kaalen nebiyyi aleyhüsselâm, Açcılı bissalâti kablel fevt...*) yazılıdır..." denmektedir. Evliya Çelebi'nin bu notlarından da anlaşılacağı gibi cami ilk kuruluşunda ağaç sütunların (dikmelerin) taşıdığı kirişler üzerine oturan toprak dam şeklinde inşa edilmiştir. H.1125 M.1710 yılında (Şeyh Seyyid Hacı Abdülvehhab Efendi) adında birisi tarafından gerekli tamiratla beraber ağaç dikmeler yerine halen mevcut fil ayakları ve kemerler yaptırılmak suretiyle yenilenmiş ve bu günkü haline getirilmiştir. Ön kısımda ve batıdan üçüncü ayak üzerindeki sülüs ile yazılmış üç satırlık kitabe bunu göstermektedir:

(*Lâilâhe illellâh Muhammedürresülullah*

Gul küllün yağmelü alâ şakiletihi ammere hazihil camiul Lâmia Şeyh Seyyid el Hac Abdülvehhab Efendi fî tarihi seneti

Hamsün ve işrine ve mietin ve elfün-Kâtip Monla İbrahim)

Anlaşılacağı üzere kitabe Kâtip Molla İbrahim adında birisi tarafından yazılmıştır. Kitabenin, kemer ayakları üzerinde ve oldukça derinde oluşu; gerekse caminin yazlık kısmına açılan batı pencerelerinden birinin kemer ayağı tarafından kısmen kapatılması, kemerlerin sonradan inşa edilmiş olduğunu göstermektedir. İhtimal ki ana duvarlara bu yenilemede hiç dokunulmamıştır.

Ulu Cami giriş kapısı.

Ancak kible duvarını aşığdan takviye eden payandalar bu esnada yapılmış olabilir. Taştan yapılmış 80 cm kadar kalınlığındaki duvarlarla çevrili caminin yazlık bölümü de dahil olmak üzere eni 18, uzunluğu 39 metredir. Güney duvarına paralel olarak uzanan iki sıra halinde altışar yığma sütun (filayağı) ile onların üzerine yerleştirilmiş (14) kemerin taşıdığı toprak dam, kemerlere çaprazlama olarak dizilmiş ahşap dilmeler üzerine oturtulmuştur. Kesme taşlardan meydana getirilen yığma sütunlar dört köşe prizmatik görünümde olup eni (80), genişliği (73), yüksekliği ise (210) cm dir. Kemerler tip itibariyle sivri kemer görünümündedir. İki kemer arasındaki açıklık (330 cm); kemer yükseklikleri (döşeme üzerinden) (465) cm dir. Mihrab ve minberin bulunduğu ön nefin genişliği (430 cm) ikinci nefin genişliği (390) cm, arkadaki nefin ki ise (310) cm dir. Caminin güney duvarı üzerinde ikisi mihrabın sağında, dördü solunda olmak üzere altı penceresi vardır. Ayrıca bir pencere doğuda; iki pencere de batıda bulunmaktadır. Böylece kafa pencereleri hariç dokuz ana pencereden ışık almaktadır. Orta nef üzerine ahşap olarak kurulan kadınlar mahfili ile ortadaki müezzin mahfili ve yan mahfiller oldukça yüksek ve geniştir. Buraya doğu duvarı

üzerinden dışarıya açılan küçük bir kapı konmuş olmakla beraber kullanılmamaktadır. Daha çok camii içinden çıkan iki merdivenden inilip çıkılmaktadır.

MİHRAP VE MİMBER: Caminin alçıdan yapılmış olan mihrabı stelaktitli olup ilginç bir karakter arzeder. Stelaktitleri çevreleyen mihrap çerçevesi üzerine sektirmeli olarak ince dikdörtgen biçimde mavi çiniler serpiştirilmiştir. Bu çiniler düzenleme itibariyle halı ve kilim motiflerine benzeyen tekstil motiflerini hatırlatmaktadır. Ayrıca stelaktitlerin üzerinde kalan boşluk içine yelpazemsi çini parçaları gömülmüş olup bunların üzerinde ikisi daire; ortada kalan ikisi de altıgen karakterinde takriben 15-16 cm çapında düz yüzeyli çini tabaklar oturtulmuştur. Üzeri sonradan kireçle kısmen kapanan bu çinilerden arta kalan kısım ile mihrabın içinin zaman zaman âdi toprak boya ile boyandığı görülmektedir. Mihraba dışarıya açılan küçük bir mazgaldan ışık girmektedir. Bordürlerinde Kur'an'dan âyetler yazılır.

Mimber kesme taşlardan yapılmıştır, korkuluğu ahşaptır. Mihrap korkuluğunun dış yüzüne kıvrık dal karakterinde papatyalar oyulmuştur. Mihrap girişini meydana getiren ağaç sövelerin alınları da aynı biçimde fakat biraz daha girift olarak

Ulu Cami içinden bir görünüm.

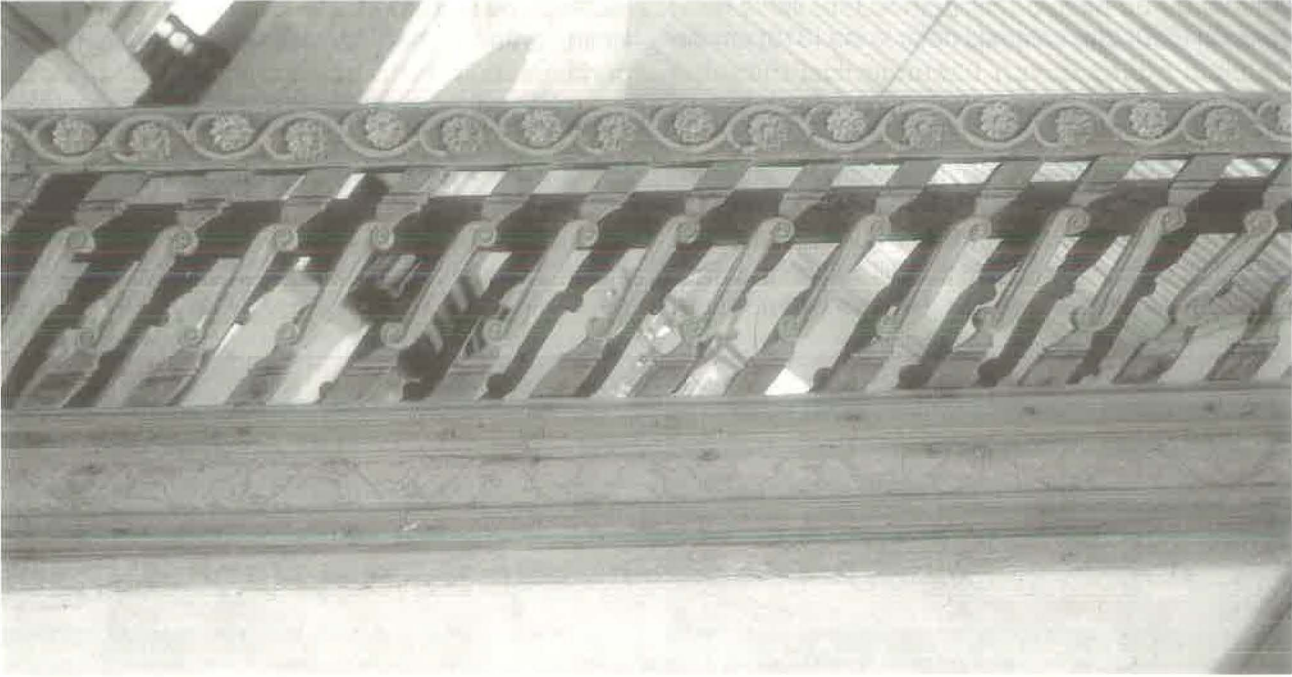
değerlendirilmiştir. Mahfil saçakları, ağaç konsollar basit fakat zevkli doğrama ve işlemelerle süslenmiştir.

Caminin sonradan yapılmış olan yazlığı (son cemaat yeri), güneyde iki sivri kemerle; batıda iki büyük yuvarlak kemer ve giriş kapısıyla çevrelenmiştir, üzerinde mahfili vardır. Güneydeki iki kemer arasında 45x170 cm boyutlarında taş stelaktitli boşluk içinde dairesel bir taş madalyonun içinde son derece nefis bir istif halinde (*Gul küllün yağmelu alâ şakileti*) ibaresi merkezi bir kompozisyon halinde arka arkaya beş defa tekrarlanmıştır.

KAPI VE KİTABELER: Caminin sanat değeri yüksek parçalarından biri de batı yazlığına açılan cümle kapısıdır. 240 cm genişliğinde; 325 cm yüksekliğinde taş portalin içine yerleştirilmiş olan

Ulu Cami tamir kitabesi (3 kitabe).

Ulu Cami içinde mimber korkuluğu ağaç oyma süslemelerinden bir detay.

iki kanatlı ağaç kapı çınar ağacından yapılmıştır. Her kanadı biri küçük biri büyük olmak üzere ikişer tahtadan ve arkası kuşaklı olarak yapılmış olan kapının yüksekliği 205 cm eni ise 140 cm dir. Kapı kanatları boylamasına yukarıdan aşağı dört bölümde işlenerek değerlendirilmiştir; birinci bölüm yüksekliğin altıda biri oranında, kitabeye ayrılmıştır. Sağ kanatta devrin sülüsü ise: (AMMERE HAZEL CAMİAİŞŞERİFE MAHMUT BEY İBNI KARAMAN); sol kanatta (ETTARİH İSNA SEB'A MİETİN) yazılmıştır. Anlamı (bu şerefli camii Peygamber aleyhis-selâm'ın 702 hicret yılında Karamanoğlu Mahmut Bey yaptı) şeklindedir. Bu kapıyı saran kemerli portalin sağında ve solunda kabaralar mevcuttur. Ortasında (Lâilaheillallah) ibaresi taşla oyulmuştur. Çınar kapı kanatları

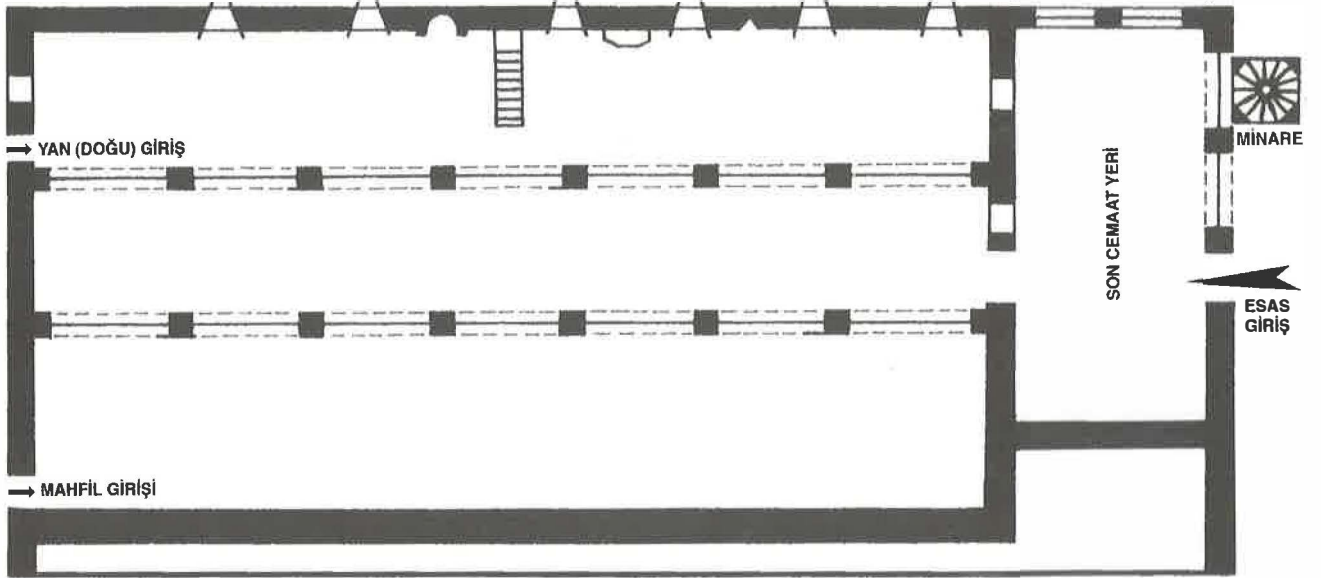
üzerindeki tahtalar, önden yerli demir dövme baklava dilimli bir kuşakla arkadaki ağaç kuşağa yine yerli çivilerle perçinlenmiş; kitabe ve kuşakla sınırlanmıştır. Demir kuşağın hemen altındaki karelerin içi ile göbeklerdeki 50 cm kadar çapındaki dairelerin içi ve altındaki kareler genellikle dört ve beş kollu yıldızlar, geometrik şekillerle parçalanmış, bunlar arası palmet motifleri ile doldurulmuştur. Bütün bu kompozisyonu çevreleyen bordür yine zincirleme olarak istif edilmiş palmet yapraklarından meydana getirilmiş durumdadır. Bu kapı, Akçamescit iç ve dış kapıları ile Sipas Camisi yazlık kapısı ve pencere kanatlarından sonra Ermenek'teki Karaman devri ahşap eserlerinin en güzel ve benzersiz örneğidir. Akçamescit'den sonra en eski Karaman devri sanat eseri olan

Ulu Cami'nin bu kapısını işçilik ve süslemesini ihtimal ki Akçamescit'in kapılarını yapmış olan sanatkâr yapmıştır. Sipas Camisi'nin paha biçilmez parçalarının da aynı sanatkârın elinden çıkmış olması kuvvetle muhtemeldir. Akçamescit M.1300; Ulu Camii M.1302, Sipas Camii 1306 yıllarında yapılmış olduğuna göre bu durum olanak dahilindedir. Ayrıca her üçünde kullanılan malzeme, ortaya konulan işçilik ve süsleme unsurları arasındaki ortak yönler bu düşüncemizi iyice kuvvetlendirmektedir.

Ulu Cami'nin giriş kapısı üzerindeki bu kitâbeden başka birisi içeride birisi dışarıda olmak üzere iki

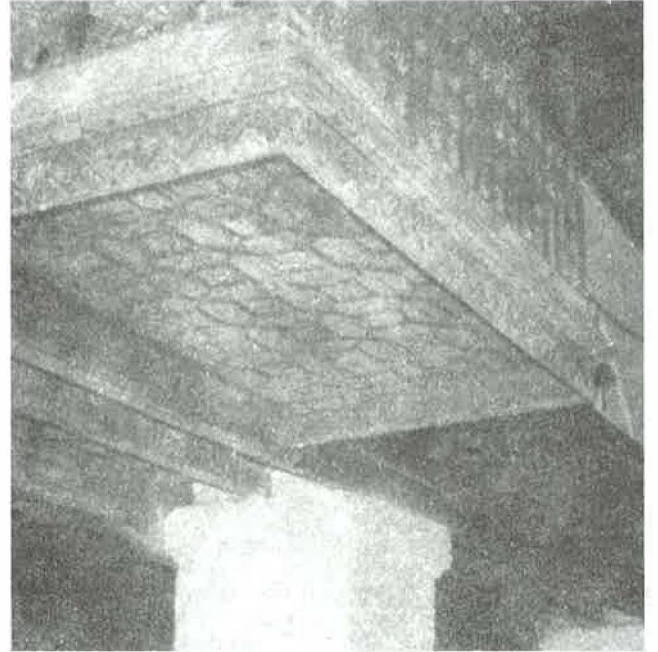
Ulu Cami giriş kısmı (iç kısım) kitâbesi.

Ulu Cami plânı.

*Ulu Cami yazlığındaki kemer ortasında dairesel madalyon
(Gul küllün yağmelü alâ şâkileti).*

*Ulu Cami içinden mahfil konsollarının ağaç
oyma süslemelerinden bir detay.*

kitabe de son cemaat (Yazlık) kapısı üzerinde vardır. 43x33 cm boyutlarındaki Karamanoğulları devri sülüsü ile yazılmış, harab kitabe üç satırdan meydana gelmiştir. (GALENEBİYYÜ ALEYHİSSELAMÜ AÇCİLÜ BİSSALATİ KABLEL FEVTİ VE AÇCİLÜ BİTTEVBETİ KABLEL MEVTİ): (Vakti geçmeden namaz kılmaya, ölüm gelmeden tövbe etmeye acele ediniz) hadisi yazılmıştır. Aynı kapının iç duvarı üzerinde daha güzel bir istif halinde Osmanlı sülüs tarzı yazı ile oyulmuş üç satırlık kitabede ise:

1- (BÜNÜYET SÜFFATÜ HAZEL CEMİÜŞ SERİFİ BİZEMANİL MERHUM HACI SEYDİ)

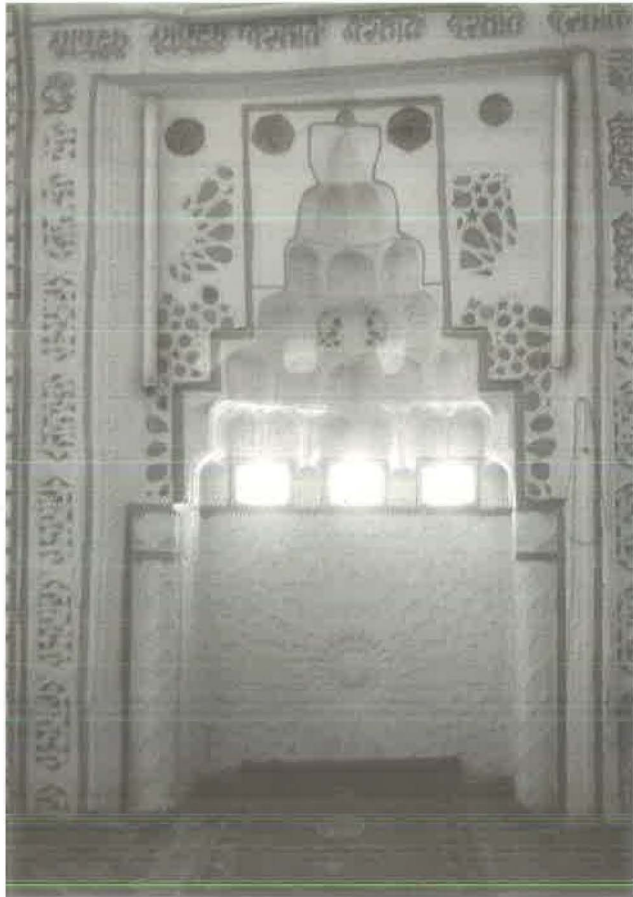
2-(ALİ BİN İŞHAK BEY SERAHÜLLAHÜ MERKADEHÜ VECEALEL CENNETE MESFAHÜ VEKAD VEKAAL İPTİDA)

3-(FİL BİNAİ LİHAZİHİS SÜFFATÜ VETETEFKAL İDMAMU FİEVAİLİ MUHARREM SENETE HAMSİNE VE TİS'A MİETİN) yazılıdır. Türkçesi: (Bu şerefli caminin sofası ishak bey oğlu Allah kabrini nurlandırısın cennetini ona mesken yapsın- Hacı Seydi Ali zamanında yapıldı. Bu sofanın yaptırılmasına başlandı ve 950 yılında muharremin evvelinde tamamlandı.)

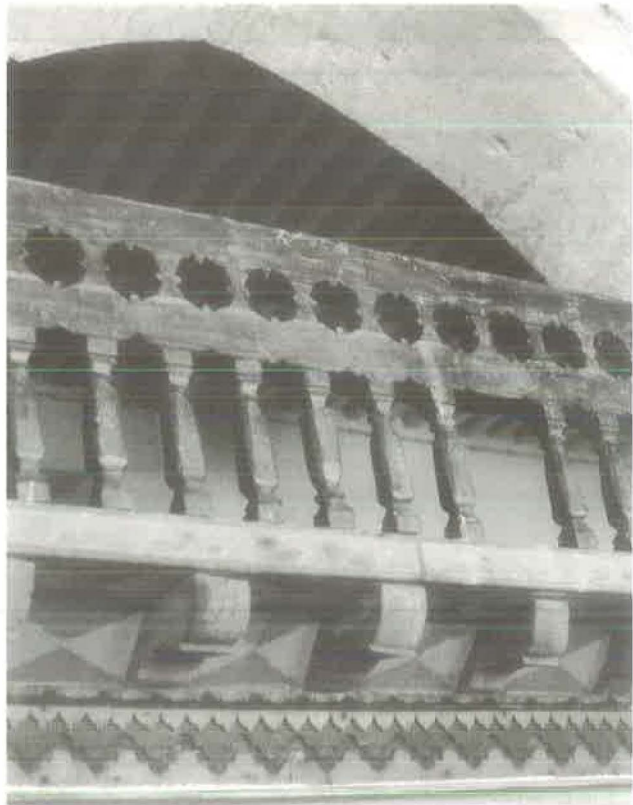
Bu kitabeden anlaşıldığına göre caminin batısındaki

Ulu Cami mimberi.

Ulu Cami mihrabı.

Ulu Cami içinden bir detay.

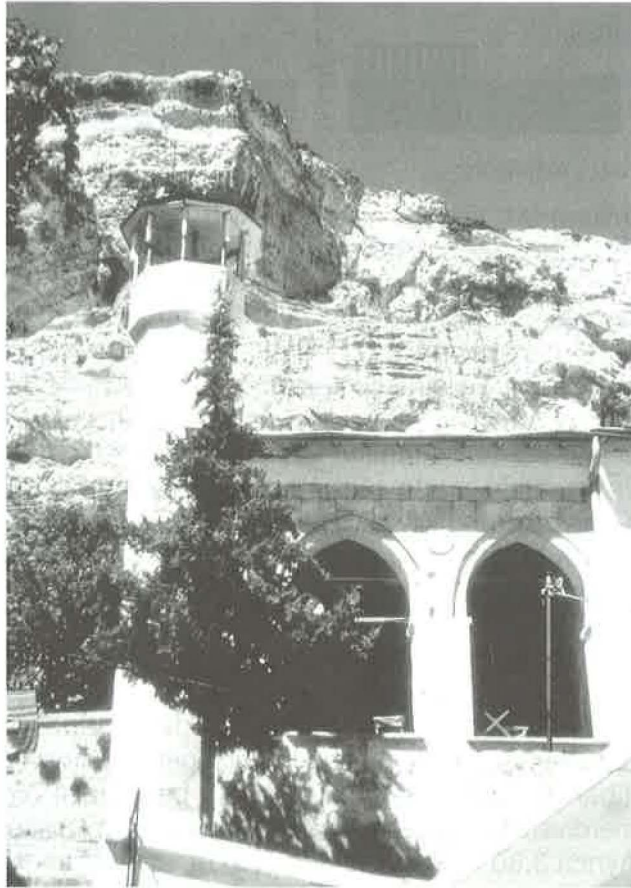
bu sofa veya yazlık 950 H. 1543 M. yılında İshak Bey oğlu (Hacı Seydi Ali) adındaki şahıs tarafından yaptırılmıştır.

ULU CAMİ'YE AİT VAKIFLAR ARŞİV KAYITLARI: İstanbul Başbakanlık arşivinde bir numarada kayıtlı (İlyazıcı defteri) nin (44.sayfasında) Karaman Eyaletinin İçel Livası'na ait evkaf kayıtlarında Ermenek'teki Ulucami (Mahmut Bey) cami ile ilgili olarak şu kayıtlara rastlanmaktadır.

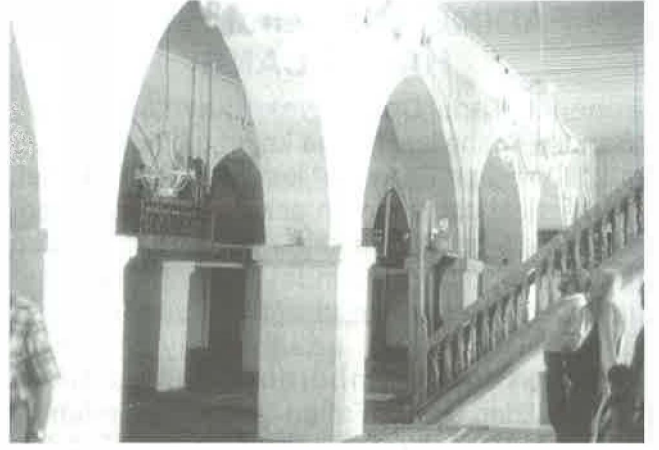
(Vakfı câmi-i Mahmut Bey İbni Karaman der nefsi Ermenâk ber mucebi vakıfname Bi imza-i Mevlâna Necm-ed-din İbni Mehmet, İbni Abdül Muhsin el kaadi bi Ermenâk tarih-i senete isne ve seb'a mie.) Bu ifadeye göre Ermenek'te Karamanoğlu Mahmut Bey'in yaptırmış olduğu bu camiin vakfiyesini H.702:M.1302 yılında Ermenek Kadısı Mevlâna Muhiddin hazırlayarak tescil etmiştir. Bu vakfiyede Mahmut Bey camiine gelir olarak bir çok yerler vakfedilmektedir.

1-Daha önce yaptırılmış olup sonradan (Nasuh Bey) tarafından tamir ettirilen ve yarısı bu camiye vakfedilen, yıllık geliri (7200 akçe) olan hamam (Karamanoğlu hamamı)

2-Ermenek Değirmenlik camisinin güneyinde

ULU CAMİ yazlık kısmı kemerleri ve minaresi.

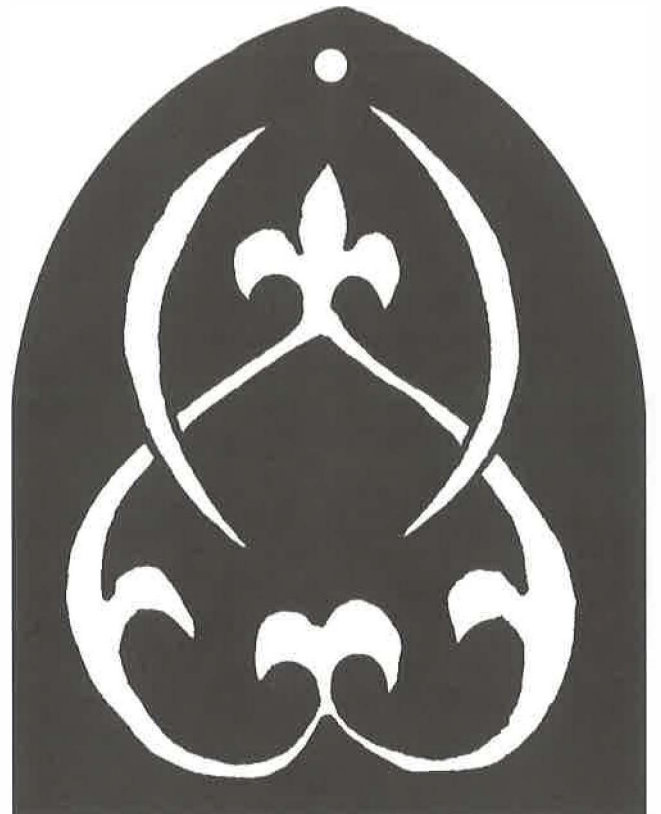
Ulu Cami içinden bir görünüm.

bulunan (Murat Paşa Hamamının oniki hisseden sekiz hissesi – Yıllık geliri (300 akçe) 3-Senelik gelirleri (60 akçe) olan (Murat Paşa) ve (Emir Vahit) bağları.

4-Muhtelif kimseler tarafından (5360 akçe) nakit para, bağ ve tarla.

5-Arşivde 378 numaralı Kanuni Devri İlyazıcı defterinin 259. sayfasındaki kayıtlara göre: Bir değirmen, Murat Paşa bağı, oniki dükkan, gelin bucağı bahçesi, Sultani bahçe (Sultanî bağ). Bunların yıllık gelir tutarı (9765 akçe) olup hepsi Mahmut Bey camiine vakfedilmiştir.

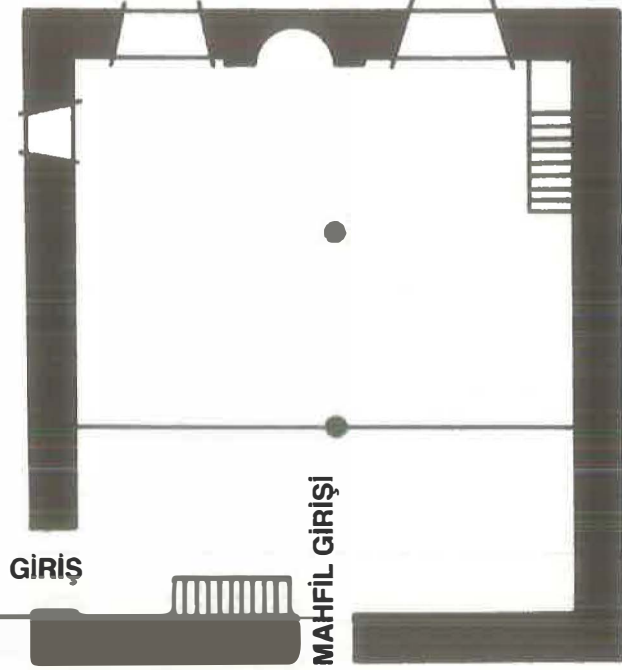
NOT: (Fotoğraflar için "Ermenek Albümü Bölümüne Bakınız.)

Ulu Cami mihrabı stelâktitlerinden bir ünite.

FADİME ANA yahut FATMA HATUN CAMİİ

Ermenek Tapu Dairesi vakıf kayıtlarına göre "Sandıklı Mahallesi Fatma kadın mevkiinde (130 m2) lik bir alan üzerinde" kurulmuştur. Ermenek merkezdeki camilerin en eskilerinden olan yapı dört yüz elli-beş yüz yıl kadar önce (Muhtemelen Karamanoğulları devrinde) "FATMA HATUN" adında bir hayırsever tarafından yaptırılmıştır. Ermenek'i ziyaret eden "Evliya Çelebi" Ermenek'teki camilerden bahsederken Ulucamii'den sonra (Fatma Hatun camiinden ve şehrin batısındaki Emir Camiinden) sözeder. (8x9 m.) boyutlarında olan cami kalın taş duvarlar üzerine ahşap örtülüdür (onbeş yıl kadar önce üzerine çatı inşa edilmiştir.) Kible duvarı üzerinde (125 cm) yüksekliğinde, içte: 145, dışta: 125 cm boyutlarında (içten dışa doğru konikleşerek daralan) iki pencere ile batı ve doğu duvarları üzerinde iki kafa penceresinden ışık alır. Taş Mihrabı sade olup (3.60 m) yüksekliğinde ve (2.05 m.) genişliğindedir. Çatı, iki ağaç direk ile cami içinde takviye edilmiştir. Arkada kuzey duvarına bitişik ve ona paralel (265 cm) genişliğinde bir mahfeli vardır. Mahfele cami içinden bir merdivenle ve kuzey duvarı üzerinden küçük bir kapı ile giriş

Fadime Ana (Fatma Hatun) Camii Plânı.

mevcuttur. Kitabesi olmayan caminin batı duvarına bitişik basit ve ahşap bir mimberi vardır. Kadrolu imamı ile ibadete açık olup içerisi gayet temiz ve ferahdır. Giriş kapısı doğu duvarı üzerinde (Kuzeydoğu köşede) ve yuvarlak kemerlidir. Minaresi yoktur. Doğru ve güneyinde bir miktar bahçesi ve aynı ismi taşıyan bir de çeşmesi vardır. Sade ve stelaktitli taş mihrabı ile kemerli kapısından başka mimari bir özelliği yoktur; en büyük özelliği oldukça eski ve tarihi oluşudur. (Plâna bakınız).

ÇINARLISU ve SİPAS CAMİİ

Cami, Aşağı Çarşı içinde Çınarlısu Mahallesiindedir. Bu semte halk arasında camiye izafeten (Sufas) SİPAS mahallesi denir.

Çınarlısu, ismini caminin hemen arkasındaki çevresi (9) m ye yaklaşan tarihi çınar ağacından ve yine hemen dibindeki çevresine canlılık ve serinlik bahşeden, yazın en sıcak aylarında bile asla azalmayan ve soğukluğundan bir şey kaybetmeyen bir avuç içene derinden bir Ohhh!

çektiren, çınar kadar eski hatta çok daha eski su kaynağından alır: (Tarihî çınar – tarihî SU - ÇINARLISU...)

Bu çınar ve bu su, suyu her tadanın ve uzaktaki her Ermenek'linin özlemindedir. Yaz aylarını Ermenek dışında geçirenlerin sıcak günlerde soğuk suya olan özlemi (Sipas-Çınarlısu) isminin gölgesinde hafifler...

Burası on-oniki yıl evveline kadar olduğu gibi tabii halde, biraz da bakımsız ve kirliydi. Kayaların

arasından gelen, aşağı-yukarı bir değirmen döndürebilecek kadar çok olan su, demir bir parmaklıktan içeriye girilmek suretiyle basit bir bentle (önüne kaya parçaları ve tahta konmak suretiyle) şehrin bazı semtlerine çeşmeler ve bahçelere gerektiğince taksim edilirdi. Artanı da demir parmaklığın altından çağlıya çağlıya akardı. Demir parmaklıktan içeri açılan tabii galeri çevre sakinlerinin adeta obruğu, veya buzhanesi idi. Tereyağı-peynir v.s. gibi serinliğe ve rutubete ihtiyacı olan maddeler yaz boyunca burada saklanırdı.

Son sekiz – on yıldan beri burası belediye tarafından daha iyi bir şekilde değerlendirilmeye ve tanzim edilmeye başlanmıştır. Suyun çevresi açılıp temizlenmiş, galeri içindeki bendler düzenlenip, caminin cümle kapısı giriş sathından itibaren 2,50 m. genişliğinde altı basamaklı bir merdivenle su başına rahatça inilir hale getirilmiştir. Ayrıca 3.80 m. genişliğinde 5,00 m. uzunluğunda üzeri betonarme ile kapalı bir hale sokulmuştur. Güney –Kuzey yöneltisinde ve caminin cümle

Sipas Camisi kitabeleri.

kapısına bakar şekilde 3.80 m. genişliğinde 80 cm.si ortada havuzdur. Bu havuzun ortasında, havuzu uzunlamasına iki eşit parçaya bölecek şekilde uzatılmış kalınca bir boruya bağlı sekiz sağa sekiz sola olmak üzere onaltı musluk daimi akar vaziyettedir. Suyun artan kısmı 55-60 cm.lik beton bir duvardan çağıldayarak, etrafa hayat saçarak bu havuza paralel 5.00 m. uzunluğunda, 1.5 m. genişliğinde, havuz sathından 50 cm. yüksekliğinde beton bir kaldırım ve bu kaldırıma saplı sağlı, sollu dörderden sekiz adet alçak, abdest alırken oturmaya yarayan tabure mevcuttur. Galeri duvarları Ermenek taşından yapılmış olup sıvasız ve derzlidir.

Galerinin üstü çınarın gölgesinde müminlerin namaz arasındaki istirahatgâhı ve sohbetgâhı olduğu gibi cuma ve bayram namazlarında aynı zamanda son cemaat yeri vazifesini görür. Galerinin kuzeybatı köşesinden itibaren doğuya doğru uzanan ve caminin kuzeydoğu köşesinde cami ana duvarıyla birleşen yüksekçe duvarla, yukarıdan geçen umumi yol tecrit edilmiştir. (Galeri arkasından doğuya uzanan duvarla, caminin doğu duvarından itibaren kuzeye doğru uzanan duvarın kesiştikleri nokta doksan dereceye yakın bir köşe arzeder.)

Camii doğu duvarını takip ederek kuzeye çıkan yolla, yukarıda Kadılar Boğazına ve Celâliye camii'ne çıkan yokuş bu iki duvarın kesiştikleri köşede birleşir. Bu noktadan onbeş metre kadar batıyı takip ederek, güneye döner ve çınarın dibinden, camiin kuzeybatı köşesinden geçerek ana cadde ile birleşir. Böylece galeri, çınar ve üzerinden yol geçen yüksekçe duvarla camiin kuzey duvarı arasında kalan kısımda camii tabanı seviyesinde küçük bir iç avlu meydana gelmiştir. Camiin kuzeydoğu köşesinden ondokuz-yirmi ayak yüksekliğinde 75 cm genişliğinde bir taş merdivenle yola çıkılır, (ki caminin ilerde bahsedeceğimiz mahvel kısmına ait kapıya bu yolla çıkılır.) Çevresi dokuz metreye yaklaşan tarihi çınarın

camii ile aynı yaşta (yaşıt) olduğu sanılmaktadır. (*) Çınarın gövdesinde yüzlerce çivi ve çivi yarası vardır. Bir kısmı da ağaç gövdesince yutulmuştur. (**) Çınar Ermenek merkezindeki ağaçların en yaşlısıdır sanıyorum. Caminin inşaatı ile beraber dikildiğini kabul edersek (650-660) yaşlarında olması gerekir ki, mümkündür. Buraya çınar, çınar olmaktan; su, su olmaktan öteye Sipas camisi kompozisyonunun tamalayıcısıdır. Birisi mabedin yeşil duvağı, tacıdır; diğeri ilâhi seslerle insan gönlüne dolan, kişiyi abdeste, erdeme ve Tanrıya davet eden; ruhları doldurup tazeleyen esrarengiz bir musikidir... Bu muslukların başına inip de yaradani düşünmemek, içten gelen bir arzuyla abdeste yönelmemek, bu eşsiz nimetlerinden dolayı şükretmemek imkânsız gibidir.

İşte, Karamanoğullarından Bedreddin Mahmut Bey oğlu Ebulfeth Alâeddin Halil Bey de burada bu ilâhi musikinin esrarına ermiş olacak ki, bu suyun başına bir cami yaptırmış ve adına da Farsça (hamd, sena, şükr) manasında SİPAS ismini koymuştur.

*Sipas Camisi Güneybatıdan görünüş.
(Restorasyondan önceki haliyle)*

(*) Selçuklular, Beylikler ve Osmanlılar devrinde yapılan medrese-cami vb. mabetlerin önüne gerek uzun ömürlü olması, gerek gölgesi ve ihtişamı bakımından çınar dikmek-mabetle birlikte bilinen bir adettir.

(**) Halk arasında sakat bir inanç olarak devamlı başağrısı çekenlerde ulu ağaçlara çivi çakmak suretiyle bu deritten kurtulma düşüncesi mevcuttu.

CAMİNİN MİMARİ DEĞERİ

Cami, batı-doğu yöneltisinde: (16 m), kuzey-güney yöneltisinde (13, 15 m.) dir (İçten içe ölçü). Duvarlar ahşap olup 80 cm. kalınlığındadır. Kapısı, pencere kanatları, taş mihrabı ile minaresi hariç basit bir yapıdır. Önceleri üzeri toprak dam olduğu; daha sonra çatı altına alınarak kiremitle kapatıldığı bilinmektedir. Cümle kapısı üzerindeki kitabeden anlaşıldığına göre mabed, eski temelleri esas tutulmak suretiyle sonradan esaslı bir tamir görmüştür. Cümle kapısı üzerindeki üç ayrı kitabeden sağdakinin muhtevası şöyledir: I.Satır "Bismillâhirrahmanirrahim"
II. Satır "Lâilaheillallah"

Sipas Camisi mihrabı.

III.Satır "Ya müfettihal ebvab iftahlana hayralbab"
III.Satırın manâsı şudur: "Ey kapılar açıcı Allah, bize kapıların en hayırlısını aç."

Ortadaki kitabe (Esas ve büyük olan):
I. Satır: "Accilu bissâlati kablel fevti, veaccilu bittevbeti kablel mevti"

"Geçmeden evvel namazı, ölümden evvet tevbeyle acele ediniz." Anlamında bir hadistir.

II.veIII. Satır: Bilhamdillâhi reşidoldu hitamı bâbı fetholsun açıldıkça kapansın ve bâdi hakisarolsun imamı hem hatibi müezziü hem cemaatler."
IV.Satır: Hûda lutfetsun habibinden şefaatter"

"Sene : 1266"

Soldaki Kitabe:

"Maşallah Muhammed Resulullah."

Yukardaki kitabeden anlaşılanlara göre mabet 1266 R(1850) yılında, bundan "120 yıl" evvel tamir edilmiştir. Kitabeler, adi taş üzerine oyulmuştur. Sağdaki kitabenin ikinci satırının sonunda kalan boşluk bir portakal dilimi ile doldurulmuştur. Kible duvarı üzerinde, içerden dışarıya doğru konikleşen (içerde 150 cm. dışarda 120 cm olan) 2.30 m yüksekliğinde, ikisi mihrabın solunda; üçü sağında olmak üzere beş penceresi mevcuttur. Yine aynı duvar üzerinde, bunlardan biraz daha küçük olmak üzere dört adet de kafa penceresi vardır.

Sol köşede basit ahşap bir kürsü dikkati çeker. Bu kürsünün tahta parmaklık doğramaları ile Karamanoğlu Mahmut Bey'in eseri Ulu Caminin ve Meydan (Emir Rüstem Paşa) Camisinin kürsü parmaklık doğramaları arasında son derece yakın bir benzerlik mevcuttur. Meydan camisi ile sipas camisinin kürsüleri 568 cm.dir. Bunun sol köşeden 65cm.sini kürsü işgal eder. Eserin orijinal, sanat değeri bakımından yüksek olan mihrabı üzerinde durmaya değer:

Ermenek taşından yapılmış olan mihrap 3.60 m. yüksekliğinde, 2.50 m. genişliğindedir. Bazı bölümleri rutubetin etkisiyle çoraklaşmış olduğu için çatlayıp düşmüştür. Mihrap hücresi stelaktitlidir. Stelaktitler mihrap hücrelerini sınırlayan, gövdesi balık sırtı şeklinde zikzaklarla işlenmiş sütunçelerin başlıkları üzerine oturtulmuştur. Bu noktadan itibaren altı basamaklı kule düzeninde tepeye doğru daralarak yükselir. Birinci basamakta dokuz dilim, ikincide yedi, üçüncüde altı, dördüncü basamaktaki dilimler beş kollu yaprak formunda nebatî oyuntuludur. (Bu haliyle asma yaprağını hatırlatır.)

Stelaktit düzeni, sivri bir kemer profili ile, simetrik olarak sınırlandırılmıştır. Bu profilin sağ üst ve sol üst köşelerinde zarif birer kabara mevcuttur. Kabaralar, stelaktit düzeni ile kemer profili arasında kalan köşe üçgenleri; yarı soyut, yarı geometrik

karakterde oyuntularla tezyin edilmiştir. Ayrıca stelaktit düzeni ile kemer profili arasındaki kısımda, üçü solda üç sağda olmak üzere konmuş zarif damlalar ilginçtir. Stelaktitli bölüm, stelaktit üstü köşe üçgenleri ve kabaralar yekpare taş üzerine işlenmiş olması bakımından nadir bir parça sayılır. Kabaraların hemen üstünde iki satır halinde yine yekpare bir taşla, harfleri oyularak kompoze edilmiş: "Mescitler ancak Allahındır, ve Allahla beraber bir başkasına dua edilemez." Anlamında: "Ve enne mesacide lillahi felatet'u maalahi ehada" ayeti yazılıdır, ikinci satır: "Lailahe illallah Muhammedürresulallah" kelimeyi tevhitir. Mihrap, merkezden kenarlara doğru gittikçe derece derece pano ve bölümlerle kabarır, yükselir. Mihrap hücrelerini, stelaktit düzenini, kabaraları ve kitabe panosunu ihtiva eden dikey sathı çerçeveyeleyen 14-15 cm enindeki çerçeveden, konik bir meyille aynı genişlikteki cepheye paralel ikinci ve dış bir

çerçeveye geçilir. Gerek birinci gerekse ikinci çerçeve tezyinat bakımından zarif olduğu kadar, mihrabın ana karakterini meydana getiren süsleme unsurları ve geometrik motiflerle tam bir ahenk halindedir.

Üçüncü çerçeve birinci ve ikinci çerçeveden biraz daha geniştir. İnce uzun, altıgen formundaki geometrik motiflerin arasını değişik espride beş kollu yıldızlar işgal eder. Altıgenlerin göbekleri verrev taramalarla değerlendirilmiştir. Bu bölümün motifleri büyükçe ve hatları biraz daha genişçe olduğu için dikkat çekici bir hareket unsurudur; oyuntular dik ve serttir.

Mihrabın sağ ve sol köşeleri yine ritmik ve zarif işlemeli, tabandan tepeye kadar yükselen birer sütunçe ile bağlanmıştır. Sütunçe ile üçüncü çerçeve bandı arasında halat kıvrımında ince bir su vardır. Sütunçe başlıkları ise tabandan tepeye doğru zambak formunda genişler. Dikine oyulmuş

Sipas Camisi'nin batıdan görünüşü. (Restorasyondan sonraki durumu)

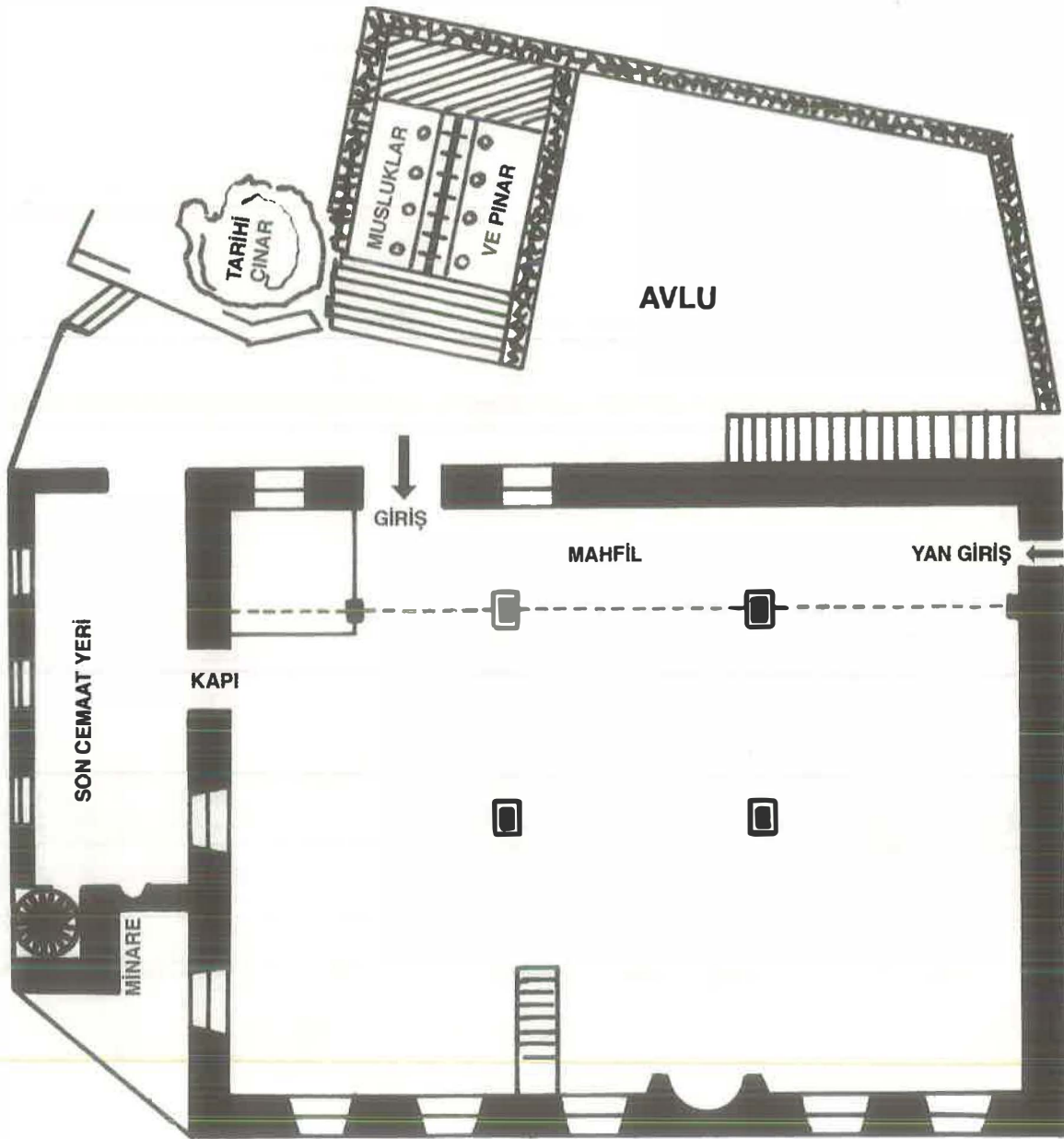
yumuşak yiv ve setlerle başlık hafifletilmiştir. Başlıkların üstünde karşılıklı, birbirlerine yönelmiş küt gagalar halinde iki küçük kitabe vardır. Soldakinde: "Allah el fettah", sağdakinde: "Allah" ibareleri oyulmuştur.

Mihrap, tümüyle geometrik ve soyut motiflerden meydana gelmiş; değişik, zarafet ve sükun dolu, Karamanoğulları devri taş işçiliğinin kendine has özelliklerini taşıyan, sanat değeri yüksek bir parçadır.

Mimberin özelliklerine gelince:

Mimberi 75 cm genişliğinde, 2.80 m uzunluğunda olup ahşap ve basittir. Mihrapla arasında bir pencere vardır. Mihrap köşesine olan uzaklığı 170cm.dir. Mihraptan batı duvarına kadar olan

uzaklık ise 540 cm. olup bu bölümde diğer pencereler büyüklüğünde iki pencere vardır. Batı duvarında yine aynı ölçülerde iki pencere ile 133 cm. genişliğinde, basit ve çift kanatlı bir kapı vardır ki, caminin batı duvarına sonradan ilave edilmiş olan mescit kısmına açılır. Batı pencerelerinin biri ana caddeye bakar, diğeri mescide açılır. Mescidin kuzey duvarı caminin kuzey ana duvarı ile aynı doğrultu üzerinde olduğu halde, güney duvarı, caminin ana kible duvarından 5m. kadar daha içerdedir. Bu durumda mescidin uzunluğu 8.50 m, genişliği 3.00 m. dir. Eşit aralıklarla 110 cm genişliğinde, batıya bakan üç penceresi vardır. Duvarlar 20cm. kalınlığında bağdakî tipte ahşaptır. Burası aynı zamanda yazlık

Sipas Camisi plânı. (Yıkılmadan önceki eski haliyle)

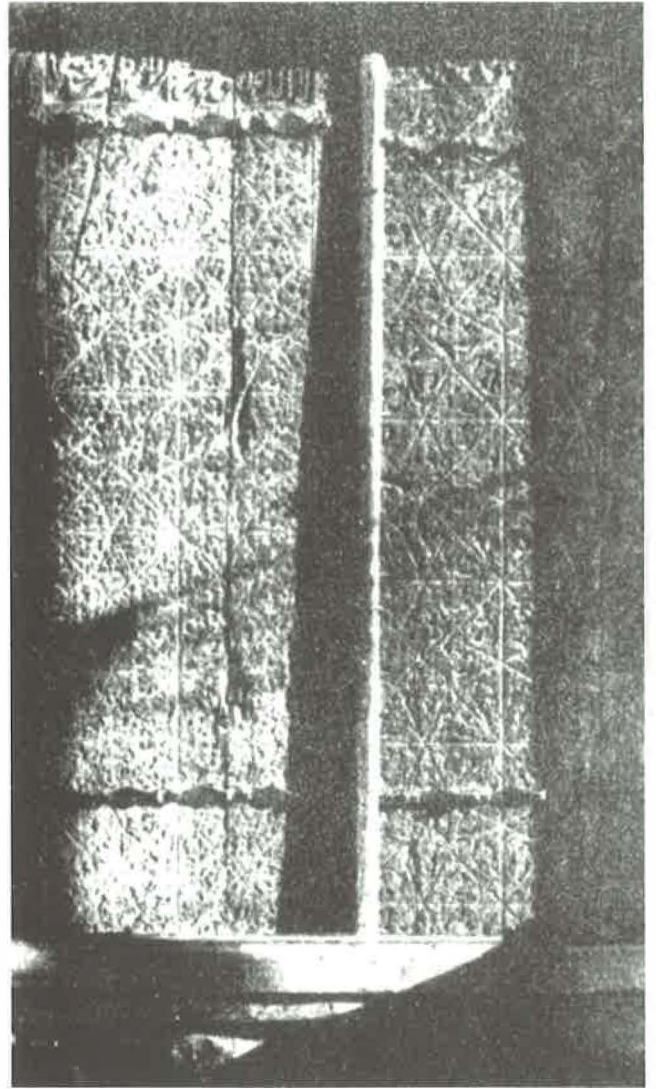
ve günlük mescit olarak kullanılmakta olduğu gibi sıpyan mektebi olarak da kullanıldığı zamanlar olmuştur. Burada ayrı bir taş mihrap vardır, 92 cm genişliğinde olan mihrap stelaktitlidir. Mihrabın sağındaki küçük kapıdan minareye çıkılır. Minare 225x225 cm. kaideli; bu devrin iyi muvaffak olunmuş çok değerli bir parçasıdır. Ne yazık ki son birkaç yıldır doğruya doğru 10-15 derecelik bir meyille eğilmiştir. Yüksekliği 20m. ye yakındır. Caminin sanat değeri yüksek ve orijinal bir parçası da mescit kısmının kapısıdır. Bu kapı halen yerinde takılı olup çınar ağacından yapılmıştır. İşleniş tarzı bakımından Akçamescit iç kapısı ile aynı karakterdedir; zemin önce karelere, üçgen ve sekizgenler ve dört kollu yıldızlara parçalanmış ve araları küçük helezoni levhacıkların birleşiminden meydana gelme kıvrık dallarla süslenmiştir. Burada eski bir Türk kumaş motifi (Doğu Türkistanda bulunan bir Uygur duvar resminde görülen halı örneği) ile büyük ilişkisi vardır. Bu küçük spiral levhacıkların aslı tunç devrine kadar uzanan bir Türk süsleme motifidir. (Bakınız: Ermenek'te ağaç oyma kapılar ve pencere kapakları ile ilgili birkaç söz bölümümüz) Kapı çift kanatlı olup sağ kanat üzerinde: "ŞEHİDALLAHÜ ENNEHU LÂİLÂHE İLLÂHUVE VELMELÂİKETÜ VE ÜLÜL İLMİ KAİMEN BİLKİSTİ"

Sol Kanat üzerinde ise: (Sağdaki âyetin devamı olarak)

"LÂİLÂHE İLLAHÜVEL AZİZÜL HAKİM. İNNEDDİNE İNDALLAHÜL İSLÂM." Yazılı olup anlamı:

(Adaletle hükmeden ilim erbabı, melâikeikiram ve Allah kendisi şahadet eder ki; Allah'dan başka mabut yoktur. O Allah aziz ve hükmedicidir. Allah yanında müteber din ancak islâmdır.) Kitabe, harflerin çevresindeki kısım tamamen oyulup atılmak suretiyle derin ve temiz bir şekilde ortaya çıkarılmıştır. İkisi dar, ikisi geniş olmak üzere dört tahtadan iki kanat halinde yapılan kapı arkadan ağaç kuşaklara yerli dövme çivilerle tutturulmuştur. Ayrıca kapı yüzeyinde çivilerin başlarını birbirine bağlayan ve dolayısıyla tahtaların yüzeyde daha sağlam durmasını sağlayan orijinal bir demir kuşak mevcuttur. Aynı camiye ait, sanat değeri yüksek ve orijinal pencere kapakları Konya Ahşap Eserler Müzesinde saklı olup özellikle Orta Asya Türk bezeklerinde kullanılan motifleri ve tekstil tezyinatına ait süsleri hatırlatması bakımından ilginçtir. (Bakınız: İlgili resimler) Kalın taş duvarların taşıdığı tavan önceden toprak dam olarak inşa edilmiş ise de sonradan çatı ve kiremitle kapatılmış ve içerden dört ağaç dikme

ile takviye edilmiştir. Kuzey duvarına paralel olarak boyluboyunca uzanan mahfilin ağırlığını kısmen bu dikmeler taşır. Mahfilin giriş kapısı doğudan olup ayrıca cami içinden bir merdiven mevcuttur. Camiyi yaptırmış olan Karamanoğlu Halil Mirza Bey'in mezarının caminin mescit kısmının altında bulunduğu rivayet edilmekte ise de yaptığımız araştırmada böyle bir şeye rastlanılmamıştır. Kadrolu imam ve müezzini ile temiz, bakımlı, ferah bir mabettir. Özellikle çarşı halkının ibadetgâhı olup beş vakitte kalabalık cemaatle dolar. Yazlık veya mescit kısmının batı duvarı içinde aynı adı taşıyan, yuvarlak kemerli bir çeşmesi vardır. Gerek çeşme gerekse yukarda sözü geçen musluklar halkın abdest ve diğer su ihtiyacını karşılar. (Bakınız: Cami ile ilgili plân ve resimler) Sipas Camii 1972 yılında vakıflar tarafından yıkılarak bu günkü durumda iki katlı olarak (zemine bir kat daha eklenmiş minare aslına benzer biçimde

Sipas Camisi yazlık kısmı ağaç oyma tarihi kapısı.

yenilenmiş) betonarme tarzında yeniden inşa edilmiş; 1974 yılında ibadete açılmıştır.

TARİHİ KAYITLARDA SİPAS CAMİSİ

Cami, yukarda bahsetmiş olduğumuz gibi Ebulfeth Alaeddin Halil Bey "Halil Mirza Bey" tarafından yaptırılmıştır. Kitâbesi olmadığı için yapılış tarihi hakkında kesin bir bilgimiz yoktur. Ancak (1306-1349) yılları arasında yapılmış olması kuvvetle muhtemeldir.(1).

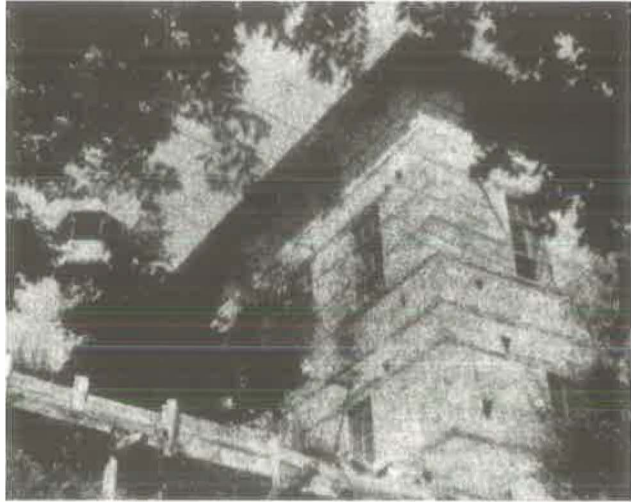
Evliya Çelebi Ermenek'i ziyaretinde (2) camiye bizzat görmüş ve gezmiştir. Seyahatnamesinde buradan ve Ermenek'ten bahsederken bu noktaya temas etmektedir(3)

İstanbul, Başbakanlık arşivinde (bir) numarada kayıtlı olan (İlyazıcı Defteri) nin 43. sayfasındaki kayıttan öğrendiğimize göre ve ayrıca Gülnar kadısı ve evkaf müfettişi Mevlâna Muslih-id-din'in defterindeki kayda göre Karamanoğullarından Halil Bey'in Ermenek'teki camii için senelik geliri (1494 akçe) tutar yer, tarla para vakfedilmiştir. Tarihi kayıtlardan edindiğimiz bilgiye göre, Ermenek'teki taş değirmen, mektephane, çarşıda yedi dükkan yeri (4), Sipas mahallesindeki Tekke mahalli bu caminin gelirleri arasındadır. Aynı defterin ikinci sayfasındaki bir başka kayıttan öğrendiğimize göre Halil Bey'in, Ermenek'e bağlı Arnav (Yalındal) ve Bednam (Halimiye) yeni adıyla (Tepebaşı) köylerinde de birer zaviyesi mevcut olup buralar için de oldukça mühim gelirler vakfedilmiştir. Yına aynı arşivde (387) numarada kayıtlı (Kanuni) devrine ait bir (İlyazıcı) defterinde de Ermenek vakıfları arasında (Halil Bey Camii) dikkati çeker. Vakıf kayıtlarına göre bu camiye, yıllık geliri (100 akçe) olan, caminin yanındaki bir bağın da vakfedilmiş olduğu yazılıdır. Cami, Ermenek tapu dairesi, vakıf tapu kayıtlarının 24.cildinin 60. saypasında 58 numarada kayıtlı olup kayıt şöyledir: "Çınarlısu mahallesi – Karanfil sokak – 315 metrekare. Karamani Halil Bey tarafından inşa ve vakfedilmiştir, asırlardan beri içinde beş vakitte edayı salat ifa kılınmakta ve Konya Evkaf Müdürlüğü tarafından idare edilegelmekte..."

- (1) - Karaman Devri Sanatı - Prof.Dr.Ernst Diez, Dr. Phil-Oktay Aslanapa, Mahmut Mesut Koman. Syf. 8.
(2) - E.Çelebinin, Ermenek ve yöresini ziyareti, 21-Mayıs-1671 de başlayan sonuncu gezisi esnasında olması gerekir.
(3) - "Evliya Çelebi Seyahatnamesi" Cilt:9 Syf. 302-307
(4) - Mevzubahis çarşının "Yukarı Çarşı" olması gerekir, zira bugünkü çarşı, 1903 de Yukarı Çarşı'nın son defa yanmasından sonra "Hamidiye" adıyla kurulmuştur.
NOT: "Ermenek Çarşıları" bahsine bakınız.

DEĞİRMENLİK CAMİSİ

Değirmenlik mahallesinde, değirmen deresinin batısında ve tarihi Murat Paşa hamamının kuzeyinde dış görünüşü ile köşeler hariç kırma taştan yapılmış, ağaç hatıllı, sıvasız ve kireç harçlı bir yapıdır. Üzeri kiremit çatı şeklinde olan cami iki katlı olup bodrum katı uzun yıllar sıpyan mektebi ve zahire ambarı olarak kullanılmıştır. Önünde gövde çevresi, 660 cm, kök çevresi 7.50 metre olan tarihi bir çınar ağacı madebi taçlandırmaktadır. Kuzey kısmına sonradan bir son cemaat yeri (yazlık) eklenmiştir. Buranın eni 5.00 metre uzunluğu 13.00 metredir, çift kanatlı bir kapıyla

Değirmenlik Camisi'nin güneydoğudan görünüşü.
(Önde değirmen olukları ve eski ahşap minaresi)

esas camiye açılır.

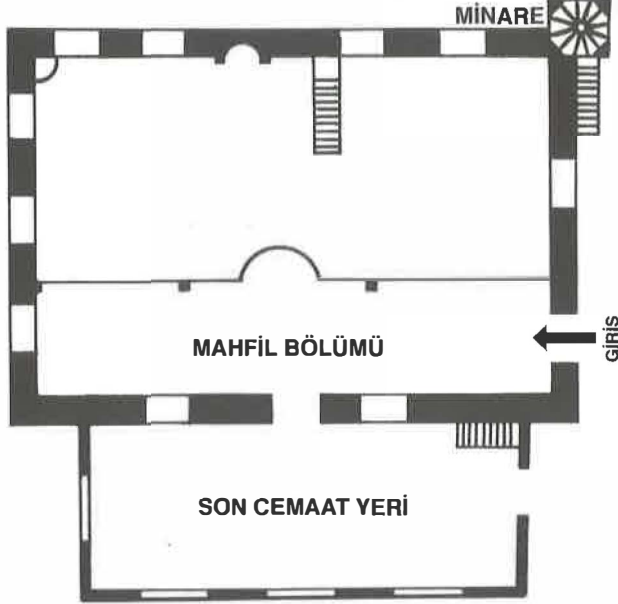
Batı duvarı üzerindeki giriş kapısı üstünde üç satırlık bir kitabesi vardır. Bu kitabeye göre cami H.1224, M.1808 yılında hayır sahipleri tarafından tamir edilmiştir. Bu kitabedeki arapça harflerle yazılmış ifade şöyledir:

- 1.Satır (Ya müfettihal eb'vab, bittahlana hayrel ba'b;)
 - 2.Satır (Tecdit ve tavsî eyledi eshabı hayrat,)
 - 3.Satır (Hüda versin cümlesine nice ala derecat.)
- (Tarih: 1224)

Bunun dışında eserin ne zaman ve kimler tarafından yaptırıldığını gösteren her hangi bir kayıt yoktur. Bu caminin de Sipas Camisi, Akçamescit Fatma Ana Mescidi ve Ulucami gibi Karamanoğulları devrinde yapıldığı tahmin edilebilir. Doğu-batı yöneltisindeki genişliği (iç ölçü) 15.5 metre; eni 10.20 metredir. Ahşap kirişler üzerine oturtulmuş tahta tavan kuzey duvarına üç metre uzaklıkta; aralarında (5.25 metre) aralık bulunan iki ağaç dikme ile takviye edilmiş, kadınlar mahfili ile müezzin mahfilini tutan ağaç kiriş aynı zamanda bu dikmelere bağlanmıştır. Caminin içine kible duvarı üzerinde dört, doğuda üç, batıda bir,

kuzeyde iki olmak üzere normal on pencereden ışık girmektedir. Bu pencerelerin ortalama genişliği içerde 150 cm.dir. Dışarıya doğru konikleşerek 125 cm.ye düşürülmüştür. Yükseklikleri iki metredir. Ayrıca 110x110 cm.boyutlarında (güneyde üç, doğuda bir olmak üzere) kafa penceresi karakterinde dört pen-cere daha vardır. Bunların cam doğramaları gayet ilginç şekilde ve birbirinden farklı ölçüler içinde bö-lünmüş ve renkli camlar takılarak vitray görünümü verilmiştir.

Caminin mahfil yüksekliği 320; iç yüksekliği 530

Değirmenlik Camisi plânı.

cm.dir. 1971 yılında sıva ve badanası yenilenmiş 1972 yılında, (H.Mustafa Demirok tarafından) yeni bir minare eklenmiştir, caminin 165 cm. eninde; 295 cm.yüksekliğindeki taş mihrabında prizmatik damlalar mevcuttur. Mimberi ahşaptır; mimberde sadece giriş kemeri taştan inşa edilmiştir, genişliği 75 cm. yüksekliği 235 cm.dir. Temiz, ferah, oldukça büyük camilerimizdendir.

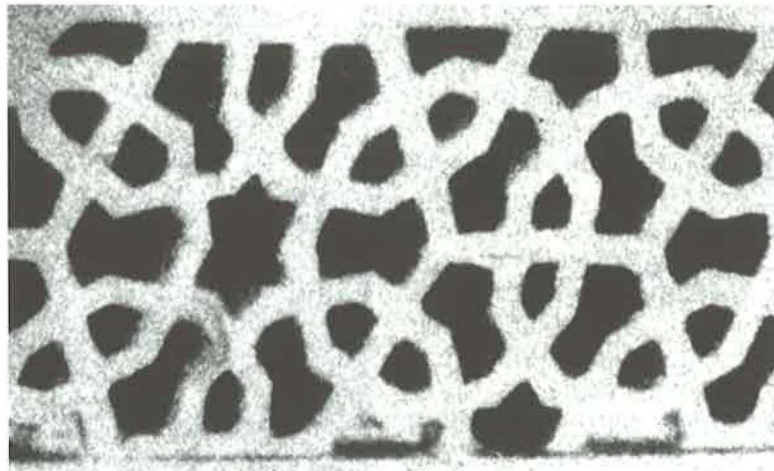
MİMAR EMİR RÜSTEM PAŞA CAMİSİ (MEYDAN CAMİİ)

Cami, Meydan Mahallesi sınırları içinde, Ermenek Güneyyurt şosesinin başlangıcı olan cadde üzerindedir. Küçük bir yapı olmakla beraber kubbesi, yapı şekli ve 21.05 metre yüksekliğindeki minare-siyle mimari bakımdan takdire değer bir eserdir: kesme taşlardan yapılmıştır.(Krokiye Bakınız)

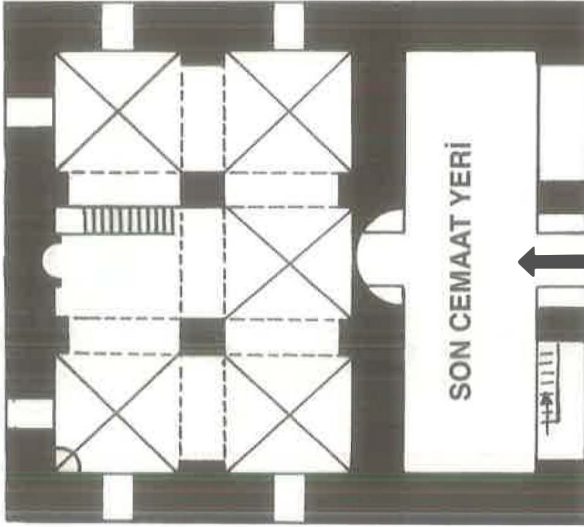
Mimar Emir Rüstem Paşa (Meydan) Camisi.

Çoğunluğu kesme taşlardan yapılmış olan caminin doğu batı yöneltisindeki (dış) genişliği 15 metre, uzunluğu ise 16.20 metredir. İki kısımdan meydana gelen yapının kuzey kısmında önü açık yazlık (son cemaat yeri) vardır. Burası içten içe 3.70 metre eninde, 12.20 metre uzunluğundadır. Giriş kapısı burada olup yazlığın üzeri toprak damla örtülüdür. Camiyi meydana getiren esas bölüm kible duvarına paralel iki neften ibarettir. Bu iki nefin arasında 97 cm eninde, 121 cm uzunluğunda; 280 cm yüksekliğinde kesme taşlardan inşa edilmiş ağır iki filayağı mevcuttur. Yan duvarlarla filayakları arasındaki mesafe ise 315 cm kadardır. Böylece iki neften meydana gelmiş olan iç mekanın üzeri çapraz tonozlarla kapatılmıştır. Sadece mihrabın

Meydan Camisi taş oyma mimberinden detay.

üzerindeki bölümde üstü piramit çatı ile örtülü küçük bir kubbe vardır. Kubbeli kısım hariç çapraz tonozların üstü toprak damla örtülmüştür. Evliya Çelebi burası için: (Emir Camii toprak örtülüdür, kible tarafında mihrab üstünde bir âli kubbesi ve ziyaretgâhı vardır. Kible kapısı önünde yol aşırı bir minareyi mevzundur kim tavsif olunmaz.) demektedir. Günëye, doğuya ve batıya olmak üzere ikişer

Meydan Camisi plânı.

pencereden ışıkmaktadır. Pencerelemlerinin genişliğini 87 cm.yüksekliliği ise 1.65 metredir. Caminin sanat değeri yüksek bölümlerinden biri de stelaktitli taş mihrabı ile yine taşdan oyma orijinal mimberidir. 2.00 metre genişliğinde, 3.70 metre yüksekliğindeki mihrabın kitabe panosu boş bırakılmıştır. Kible duvarından filayaklarına doğru 3.50 metre uzunluğundaki mimberin tamamı taştan inşa edilmiştir. Sağ ve sol korkulukları 197 cm uzunluğunda; 68 cm yüksekliğinde yekpare taştan oyulmuş dokuz köşeli biçimlerin iç-içe girmesinden oluşmuş, altı kollu yıldızlar ve geometrik parçalamalar şeklindedir. Taş, bir yandan bir yana tamamen oyulmak suretiyle değerlendirilmiştir. Ayrıca mimber giriş söveleri da taştan yapılmıştır; yüksekliği 240 cm.dir. Pencere lentoları da taştan yapılmış olan caminin her penceresinin üstünde yuvarlak kemerli kafa pencereleri dikkati çekmektedir.

Giriş kapısı üstünde kitabe panosu boş olan; kitabesi bulunmayan caminin 1436 yılından önce yapılmış olduğu sanılmaktadır. (Karaman Devri Sanatı Syf:14). Camiye adını veren (Mimar Emir Rüstem Paşa)nın kişiliği hakkında yeteri kadar bilgi sahibi değiliz. Sadece arşiv ve arazi kayıtlarında adı geçmekte olup bu camiye ait arazinin M.1571 yılı mahsulünün Hacı Bin Abdullah, İbrahim bin Hacı Hakkı, Abdülkadir

Meydan Camisi Kürsüsü.

GİRİŞ

12 m.

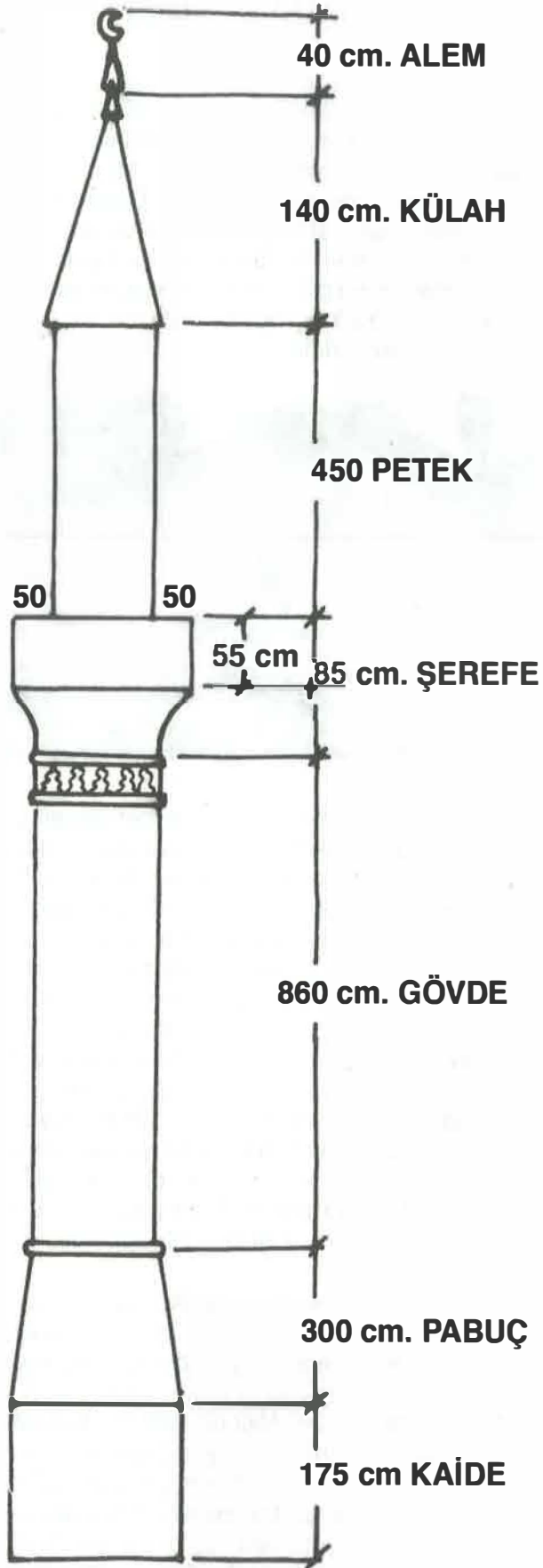

MİNARE

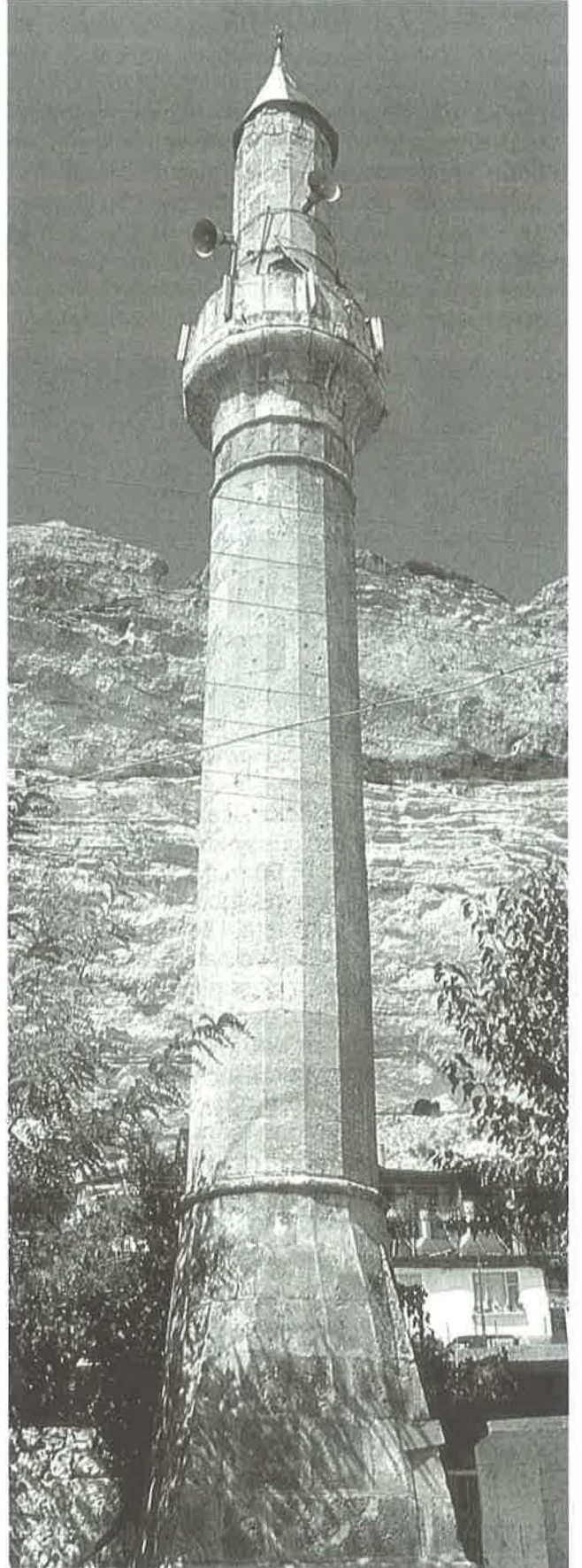
bin Hamza isimindeki kimselere beşbin akçeye satılmış olduğunu gösteren bir satış ilânı, Konya Müzesi (Satış ilânları Defterinde) görülmektedir.

Meydan Camisi Mimberi

Meydan Camisi Minaresi Kesiti.

Meydan Camisi Minaresi.

AKCAMİ

Sandıklı Mahallesi'nde, Ermenek Karaman Mut çıkış şosesi veya anayol üzerinde olan caminin ne vakit yapıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak Ermenek'teki camilerin oldukça eskilerinden olduğu sanılmaktadır. İlk yapılışı takriben dört asırlık kadardır. Asrın ilk yarısı içinde yıkılıp yeniden inşa ile büyütülmüştür.(1). Son beş yıl içinde yeniden tamirat görmüş ve üzeri çatı haline getirilip sıvası ve boyası yenilenmiştir. Kadrolu imamı ile ibadete açık olup en bakımlı camilerimizdendir.

Akcami.

Asrın başında bir müddet ceza evi olarak da kullanılmış olan caminin güney-kuzey yöneltisindeki eni 6.20 m.uzunluğu: 16:00 m.dir.(İç Ölçü) Duvar kalınlığı 70 cm. olan caminin kible duvarı üzerinde 190 cm yüksekliğinde, içte 130, dışta 100 cm genişliğinde üç penceresi ve batı duvarına bitişik 60x240 boyutlarında bir ahşap mimberi ve kible duvarı üzerinde 175 cm. genişliğinde bir mihrabı vardır. Ayrıca doğu ve batı duvarı üzerinde de birer penceresi mevcuttur. Kuzey duvarına bitişik ve ona paralel olarak dört ağaç dikme üzerinde uzayan mahfiline dışardan bir merdivenle çıkılır. Giriş kapısı Kuzeye olup 140 cm.genişliğindedir.

Akcami Plânı.

(1) - Cami aslında şimdiki Akcaminin bulunduğu yerin 10-12 metre kadar kuzeyinde kurulmuş olup sonradan yapılan tadilatla şimdiki yerinden yeniden ve biraz daha büyükçe olarak inşa edilmiştir.

SUSAKLI CAMİSİ

Kendi adını taşıyan mahalle içinde; Hükümet binası önünden Güllük'e giden anayol ile lise binası doğusundan Susaklı'ya inen sokağın kesiştikleri nokta üzerinde kurulmuş olan caminin içten içe ölçüleri doğu-batı yöneltisinde 10.10 m, güney-kuzey yöneltisinde ise 8.45 m.dir. Duvar kalınlığı 75 cm.olan yapısı ahşap bir çatı ile örtülmüş olup kiremitle kapatılmıştır. Son yıllarda tamir görüp sıva, badan, boya gibi unsurları yenilenmiştir. Her haliyle Ermenek içindeki bakımlı ve temiz camilerimizden biridir.

Susaklı Camisi ve Çeşmesi.

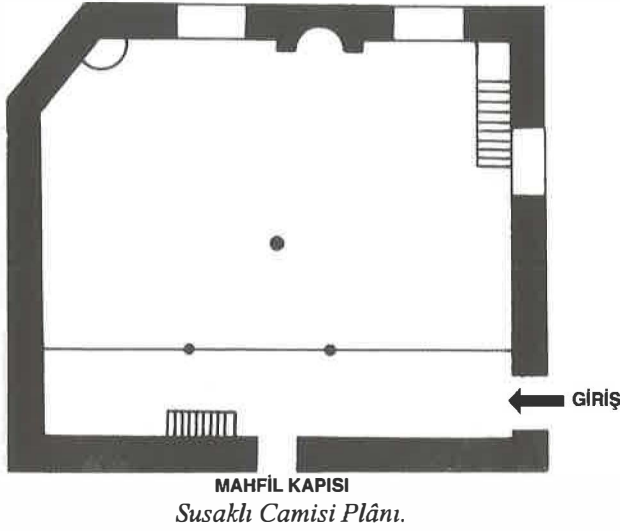
Batı duvarının kuzey köşesinden içeri açılan giriş kapısına karşılık aynı duvar üzerinde 150x150 cm. genişliğinde normal bir pencere ile mimber yakınlarında 100x60 cm. ölçülerinde yüksekçe bir kafa penceresi vardır. Buna ilaveten kible duvarı üzerindeki mihrabın sağında ve solunda olmak üzere 150x150 cm. genişliğinde iki pencereden ışık alır. Kible duvarını batıya bağlayan köşe içten iki metre genişliğinde bir duvarla kırılmıştır ve bu köşede kürsü yer alır. Kürsü ahşap olup fevkalade bir durumu yoktur. Sağ ön köşede ve batı duvarına bitişik şekilde yerleştirilmiş olan ahşap mimber 270 cm uzunluğunda, 75 cm. genişliğindedir. Çatı, kuzey duvarına 410 cm; batı ve doğu duvarlarına 495 cm. uzaklıkta bir ağaç dikme ile takviye edilmiştir.

Caminin, kuzey duvarına paralel olarak uzanan 125 cm. genişliğinde bir mahfil mevcut olup cami içinden bir merdivenle ve dışardan bir küçük kapı ile girişi vardır. Mahfilin zeminden yüksekliği (2.00 m.dir. Caminin iç yüksekliği ise 425 cm. kadardır.) Kible duvarının ortasında yer alan mihrap taş stelaktitli olup yüksekliği 232 cm. genişliği 187 cm. iç oyuntu genişliği ise 95 cm.dir. Mihrabda basit stelaktit düzeninin yanında 130 cm. yüksekliğinde iki sütunçe ve sağlı sollu iki kabara dikkati çeker.Kitabesinde:

"Bismillahirrahmanirrahim, Küllema dehale aleyha zekeriyyal mihrab-Lailâheillallah" âyeti güzel bir istif halinde yazılmıştır.

Bundan başka giriş kapısı üzerinde ikinci bir kitabe mevcut olup bu kitabedede:

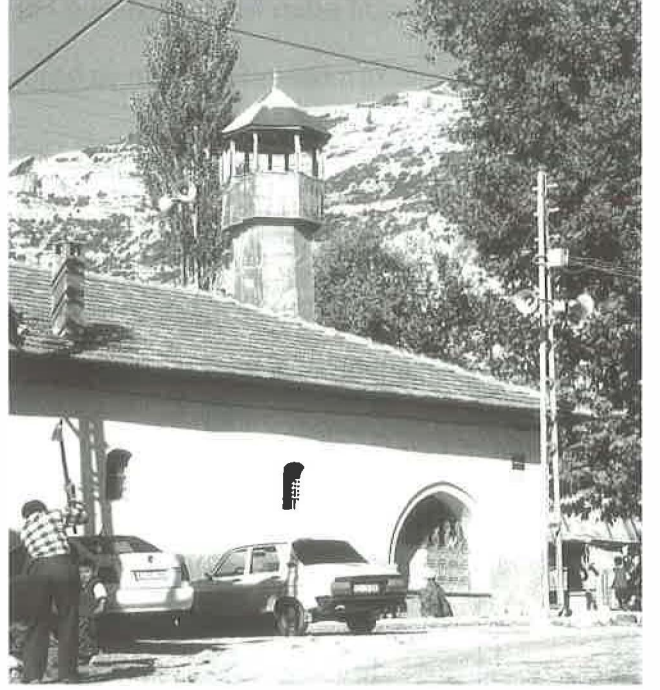
"Maşaallah.Ya müfettihal ebvab, iftahlena hayrelbâs. Sene 1258" yazılıdır. (Ey kapılar açan Allah, hayır kapılarını bize de aç.) anlamında, olan bu kitabede verilmiş olan tarihi caminin yapılış tarihi olarak kabul edersek mâbedin birbuçuk yüzyıla yakın bir geçmişi vardır. Caminin kadrolu imamı ve müezzini mevcut olup ibadete açıktır.

Susaklı Camisi Plânı.

KEMEROS-U KEBİR CAMİSİ (HAVASIL CAMİSİ)

Güllük(Havasıl) mahallesinde Yukarı Havasıl bölümünde yapılmış olan cami, kible duvarına paralel uzanan üç neften meydana gelmiştir. İç mekanı üç nefe bölen 58x58 boyutlarında 225 cm.yüksekliğinde dört paye ile onların üzerine oturtulmuş altı sivri kemeri vardır. Bundan başka caminin kuzeyindeki giriş kısmında üç paye ile duvarlar üzerine oturan dört kemer daha vardır ki önceleri toprak dam olan ve sonradan bu günkü hale getirilen kiremitli çatı, bu kemerlerin üzerine oturtulmuş durumdadır. Çatıyı taşıyan sivri kemerler döşemeden itibaren kilit taşına kadardır.Köşelerde, spiral karakterde yivlerle dönerek tepede hafifçe sivrilip konikleşen birer kabara mevcuttur. Mihrap kitabesi üç satır halinde olup kabalar arasında boşlukta yer almıştır. Caminin en kıymetli parçasını teşkil eden mimber, sağ köşede olan yüksekliği 4.00 metre; kilit taşından tavan kaplamasına kadar olan mesafe 125 cm.dir.Cami, derinlemesine inşa edilmiştir. Kible duvarının (İçten) uzunluğu 8.60 metre, caminin derinliği ise 11.00 metredir. Üçü doğuya, ikisi güneye, ikisi son cemaat yerine kuzeye açılan yedi penceresine ilaveten sağ ön

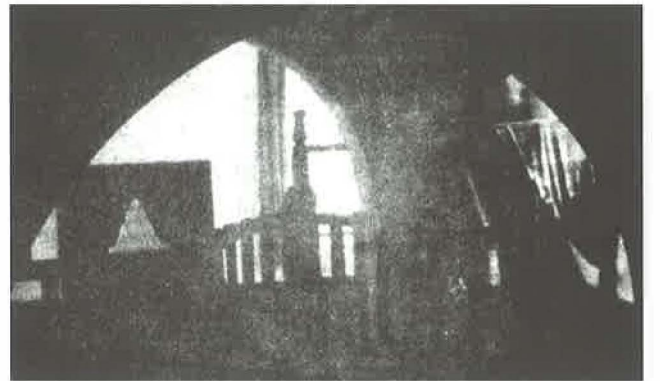
Havasıl Camisi.

köşede bir de kafa penceresi vardır. Doğuya ve kuzeye açılan pencereler pek fazla büyük olmayıp 95x113cm boyutlarındadır. Güneye açılan iki pencere daha büyüktür. 187cm. en, 3.00 metre yükseklik.

Caminin arka bölümünü teşkil eden üçüncü nef'in üzeri kadınlar mahfili olarak tanzim edilmiştir. Sağ-ön köşede, duvara bitişik durumda basit bir ahşap mimberi vardır. Taş stelaktitli mihrabının genişliği 155 cm.yüksekliği 260 cm.dir. Sol-ön köşede yine ahşap bir kürsü yer almış durumdadır. Cami bakımlı ve temizdir. Son cemaat yerinin sağ köşesinde ahşap bir minaresi mevcuttur.

Giriş kapısı üzerindeki yuvarlak kemerli kitabesinde 1.Satır (Maşaallah. Evvelâ mebanîği mescit eyleyen Hayr-ı Hacı Ali,)

2.Satır (Saniyen tamir edip kıldı camii Ebubekir Zeki,)

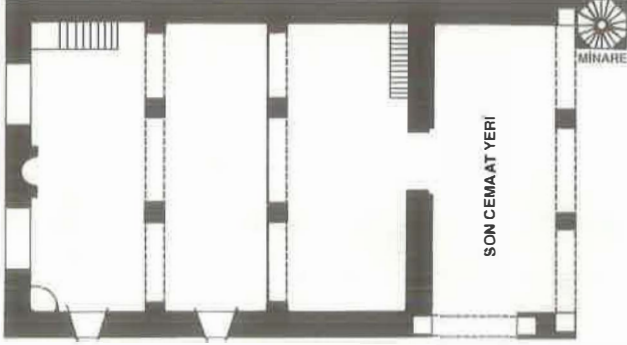

Kemeru-u Kebir (Havasıl) Camisi
İçinden bir görünüm.

3.Satır (Salisen tecdit eden Miralay Seyyid Hasan Çelebi,)

4.Satır (Rahmetinle kıl müşerref ya rahim ya halim, Tarih: 1332) yazılıdır.

Bu kitabeye göre cami H.973-M.1565 yılında Hacı Ali adındaki bir kişi tarafından yaptırılmış, ilk yapılışında mescid olup daha sonra Ebubekir isminde biri tarafından tamirle camiye çevrilmiş; H.1332-M.1916 yılında Miralay Seyit Hasan tarafından tamir ettirilip bu günkü haline getirilmiştir.

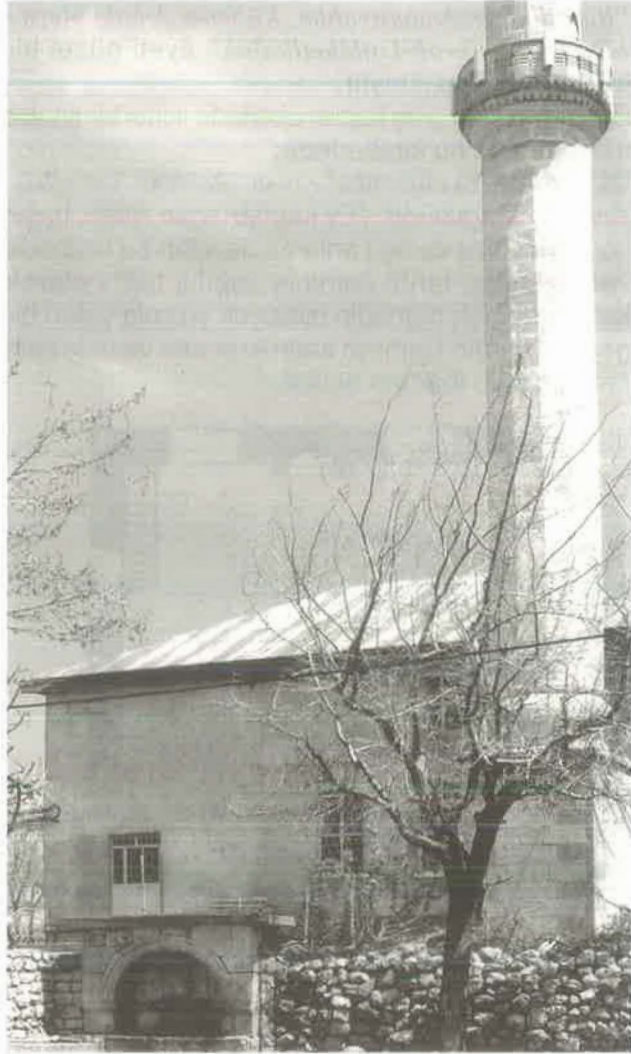
Havasıl Camisi Plânı.

LÂMOS (ESENTEPE) KÖYÜNDE MUSA BEY CAMİSİ (MUSA PAŞA CAMİSİ)

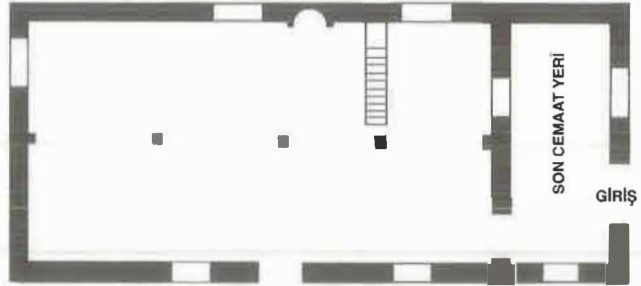

Lâmos Camisi (Musa Paşa Camii) (1970).

Ermenek'in Lâmos (Esentepe) köyünde, Karamanoğlu Halil Bey'in oğlu Emir Musa Bey tarafından yaptırılmıştır. Toprak dam örtülü camii yıkılmış olup mimber mihrabı saklanıp yerine konmak suretiyle yeniden inşa edilmiştir. Caminin esas kitabesi bulunamamıştır. Üzerindeki kitabesine göre 1655 M. (1071 H.) yılında tamir edilmiştir. Cami bugünkü şekliyle çok basit bir yapıdır.

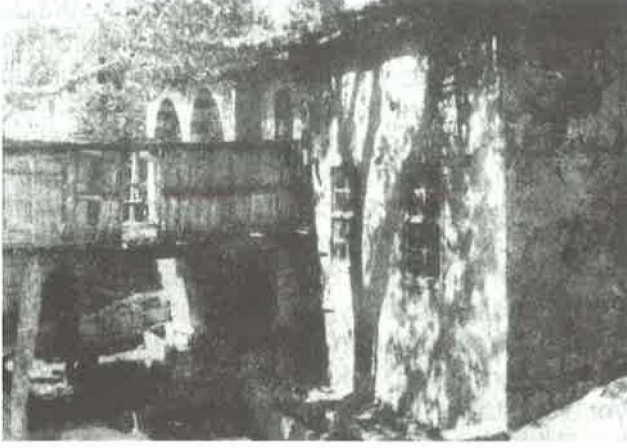
*Esentepe (Lâmos) Karamanoğulları'ndan
"Emir Musa Bey Camii" (2004).*

Lâmos Camisi (Musa Paşa Camii) Plânı.

YUKARI ÇAĞLAR "YUKARI İZVİT" CAMİSİ

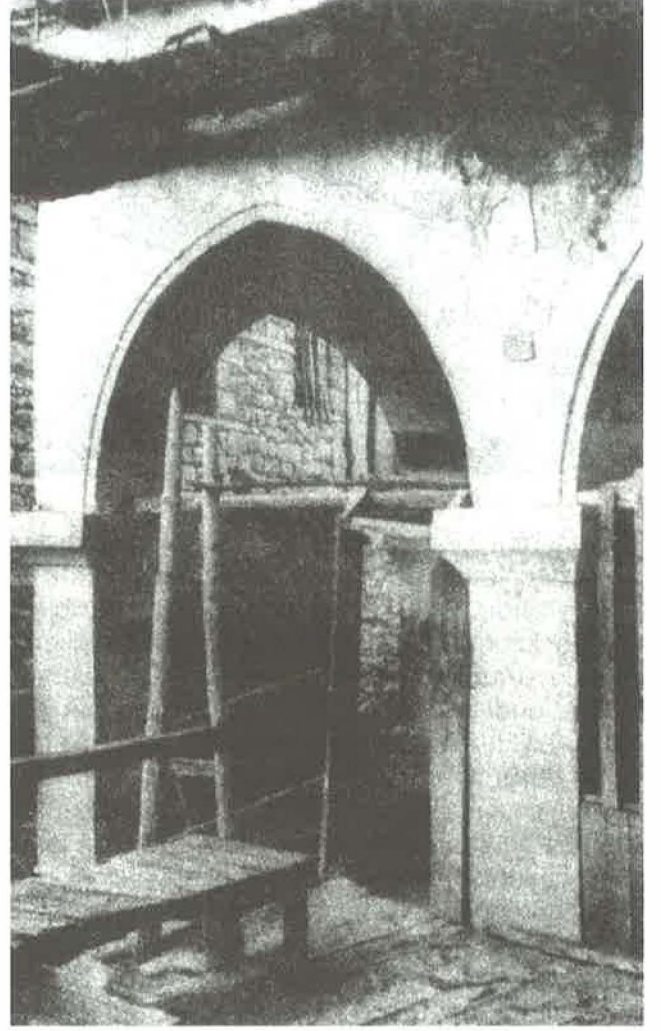
Kalın duvarların taşıdığı ağaç kirişler üzerinde toprak damla örtülü caminin 2 güneye, 2 batıya olmak üzere 4 penceresi vardır. Mihrabı taş oyma, basit stelaktit duvara bitişik ve pencere önünde kurulmuştur. Tamamen ahşap olan mimber, işçilik yönünden kaba olmasına rağmen yer yer zarif ve kıymetli oymalarıyla Karamanoğulları devri ağaç oyma sanatının değerli ve tipik örneklerindendir.

Yukarı Çağlar Camisi'nin güneydoğudan görünüşü.

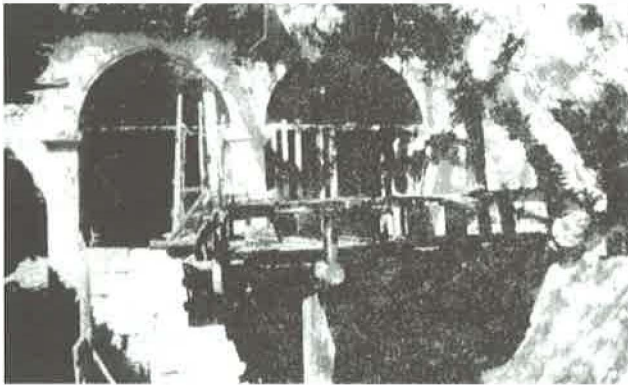
Mimber girişinde küçükçe iki kanatlı bir kapısı olup, üst köşeye doğru Kur'andan âyetler oyulmuştur. Kapı sövelerini birbirine bağlayan kalınca tahta üzerine de boylu boyunca yine âyetler oyulmuş durumdadır. Bağlantı tahtası üzerine oturtulmuş yarım daire biçimindeki alınlığın ortası daire şeklinde oyularak altı kollu bir yıldız yerleştirilmiş olup alınlık tepeye doğru sivriltilerek tepesinde uzun saplı lâle karakterinde bir alem dikkati çeker. Mimberin, basamakları çevreleyen korkulukları ise son derece ince ve içiçe girmiş motiflerle oyularak işlenmiştir. Cami zemini ile mimberin merdiven korkulukları arasında kalan yan yüzeyde ortası kabarık, 75 cm kadar çapında dairesel bir motif Karamanoğulları taş tezyinatında dikkati çeken "papatya çiçeği" in hatırlatmaktadır. Dört metre yüksekliğindeki iç mekânın üçte biri kuzey kısmında mahfildir. Mahfil dört ağaç dikme üzerine oturtulan kiriş üzerinde yine ahşap olarak inşa edilmiştir.

Yazlık bölümünde ikisi batıya biri kuzeye bakan üç kemer mevcuttur. Bunlar ölçü ve karakter bakımından Ermenek Ulu Cami'deki kemerlerin aynısıdır. Kuzeye bakan kemerin sütun başlıkları hizasında sona eren kapı, mâbedin esas giriş kapısıdır. Sonradan yukarıdan inen sokakla

Yukarı Çağlar Camisi'nin yazlık kısmına geçiş ve kemer düzeni. (1969)

kemerine kadar toprak altında kalmış olup bugün kullanılmamaktadır. Camiye giriş-çıkış kemer altından veya çeşmelere inilip çıkılan zemin kapısından yapılmaktadır. Kuzey duvarı üzerindeki kitabeden anlaşıldığına göre cami hicri "1120" (M.1704) yılında tamir edilmiştir. Kemerlerle çevrili son cemaat yeri "yazlık bölümü"nün de bu tarihte ve esas camiye ek olarak sonradan yapıldığı

Yukarı Çağlar Camii'nin güneydoğudan görünüşü.

Yukarı Çağlar Camisi'nin kuzeybatı'dan görünüşü.

Yukarı Çağlar Camii'nin yeni hali.

söylenbilir. Zira, esas mâbet çamur ve adi taştan yapılmış olduğu halde yazlık kısmı kesme taş ve harç yapıdır. Aynı zamanda batıya doğru biraz taşmış durumda oluşu, plân bakımından iç mekanla olan uyumsuzluk bu durumdaki düşüncemizi kuvvetlendirecek niteliktedir. Esas caminin XII-XIII. yüzyıllarda yapılmış olması gerekir. Buz gibi gürül gürül akan sularıyla; dışarda caminin batı duvarı içine inşa edilmiş olan çeşmeler ve hemen önünde çevresi 15 metreyi bulan yaşlanmış tarihi çınar köyün tarihini damgalayan birer varlık olduğu kadar görünüşü bakımından da fevkâlade şeylerdir. Caminin yazlık kısmı ile çınarın gövdesi arasına yapılan yazlık sofa hem yazlık mescit olarak kullanılmakta; hemde ihtiyarlara yaz günlerinde huzur köşesi olmaktadır.

AKÇA MESCİT

Kendi ismini alan, Ermenek'in en eski yerleşme merkezlerinden biri olan Akça Mescit Mahallesi'ndedir. İki katlı (altı bodrum), basit görünüşlü, düz toprak damlı, ahşap minareli müzevazi bir yapıdır. Karamanoğulları soyundan (Hacı Ferruh) adında bir kişi tarafından H.700 (M.1300) yılında yaptırılmıştır. Ermenek'teki cami ve mescitlerin en eskisidir.

Mescit, giriş kısmı (hol), yazlık ve esas bölüm olmak üzere üç kısımdan meydana gelmiş durumdadır, (plâna bakınız). Ayrıca holün doğusunda önceleri mahalle mektebi olarak kullanılan bir oda daha vardır. Hol 130x650 cm.büyükliğindedir. Kuzeydoğu köşeden tarihi ve sanat değeri yüksek ahşap kapılı girişten "yazlık" kısmına girilir.

Yazlık 150x150 cm.büyükliğünde bir pencere ile güneyden ışık alır. Pencerenin sol tarafından içerden bir merdivenle minareye çıkılır. Minare altıbuçuk-yedi metre yüksekliğinde olup mimari bir değeri yoktur.

Mescidin esas kısmına 90x170 cm.büyükliğünde sanat değeri çok yüksek ağaç oyma bir kapıdan girilir. (Kapıların özelliğinden ve sanat değerlerinden aşağıda ayrıca söz edilecektir.)

Mescidin esas kısmını meydana getiren bölüm 7.10x6.60 metre büyüklüğündedir. Kible duvarı üzerinde zeminden 65 cm.yüksekliğinde mihrabın sağında ve solunda olmak üzere güneye bakan iki fencere vardır. Bu pencereler 118 cm. genişliğinde, 145 cm. yüksekliğindedir. Ayrıca batı duvarı üzerinde aynı büyüklükte ve mescit tabanından 145 cm.yükseklikte üçüncü bir pencere yer almaktadır. Dördüncü pencere ise 68x145 cm. büyüklüğündedir; doğu duvarı üzerinde olup yazlık kısmına açılır.

Güneye bakan iki pencere arasında kalan mihrap taş stelaktitlidir ve üzeri kireçle sıvanmış durumdadır. Genişliği 170, yüksekliği ise 225 cm.dir. Üzerinde kabartma olarak:

"Bismillahirrahmanirrahim"

"Küllema de hale aleyha zekerriyal mihrab" âyeti yazılıdır.

Mescidin bu kısmında dört ağaç dikmenin taşıdığı

Akça Mescit.

710x340 cm.büyükliğünde alçak bir mahfili vardır; buranın sonradan yapıldığı anlaşılmaktadır. Toprak dam örtü 85 cm. genişliğinde kalın taş duvarlardan başka mahfili taşıyan ağaç dikmelerin üzerine oturtulmuş ağaç kirişle takviye edilmiştir. Eserin mimberi yoktur. Sanat değeri çok yüksek olan ağaç oyma iki kapıdan başka fazla ilginç bir yönü olmayıp son derece mütevazidir. Bu mütevazi hava içinde, yedi asırlık bir sanat heyecanı ve inceliğini taşıyan kapılar görülmeye ve övülmeye değer şeylerdir.

Son cemaat yahut da yazlık kısmından esas mabede giren kemerli kapı üstüne konmuş 90x30 cm.büyükliğündeki taş kitabeye göre mescit (H.967) 1559 M. yılında tamir görmüştür. Kitabe arapça olarak yazılmış olup okunuşu şöyledir: *"Ummira hazel mescidüs şerifü mimar tarihi seb'un ve sittine ve tis'a mietin. Sene 967"*

Akça Mescit Plânı.

AKÇA MESCİT KAPILARININ ANITSAL VE TARİHİ ÖZELLİKLERİ

Prof.Ernst Diez, Prof.Dr.Oktay Aslanapa ve Mahmut Mesut Koman'ın "Karaman Devri Sanatı" isimli eserlerinde bahsetmiş oldukları gibi "Ermenek'teki ahşap kapılar zamanımıza çok az intikal etmiş olan eski Türk halk sanatının kıymeti ölçülemeyecek âbideleridir." (Bakınız: "Ermenek'te ahşap kapılar pencere kapakları" ile ilgili görüşler bölümümüz)

DIŞ KAPI: 92x168 cm.büyükliğünde olan kapı iki tahtadan yapılmıştır. Kalınlığı dört buçuk-beş santimetre arasındadır. Arkadan enlemesine çakılmış ağaç kuşakları vardır. Tahtalar bu kuşağa "eğseri" denilen demir dövme yerli çivilerle tutturulmuştur. Kapının üzerinde lotüs çiçeklerinden son derece nefis, işçilik bakımından temiz, zincirleme motiflerle sivri bir kemer işlenmiştir. (Bakınız: Dış kapı resmi Ermenek Albümü Bölümümüz).

Kemerin üst kısmına rastlayan bölüm kemer kaidesinin devamı görünüşünde yukarıya köşelere doğru devam ettirilmiş; böylece kemer dört köşe bir çerçeve içine alınmıştır. Bu dikdörtgenin, kapının etek kısmında da devam edip etmediğini bilemiyoruz. Çünkü rutubet ve tahripkâr zaman

kapının bu kısmını çürütmüş, yer yer çatlayıp gedikler açılmasına sebep olmuştur. Burada dikdörtgen devam etmiş de olabilir; olmayabilir de. Tahminimize göre sanatçı kapının yüksekliğini, kemerin yukarıya ve aşağıya olan çekicilik etkisini sınırlandırmış olmamam için bu kısmı devam ettirerek dikdörtgeni tamamlamak istememiştir. Kemerin ortasında çapı, kapı genişliğinin üçte ikisi oranında dairesel iri bir madalyon dikkati çeker. Madalyonun içi merkezden kenara doğru, merkezleri dairenin yarı çapının ortasına yakın bir yerde olmak üzere eşit aralıkta beş kollu, düzgün geometrik yıldızlarla ve araları palmet motifleriyle çok uygun bir şekilde doldurulmuştur. Kapıda nebati ve geometrik olmak üzere iki çeşit motif kullanılmıştır. Lotüslerden zincirleme olarak meydana getirilmiş kemer ve onu tamamlayan dikdörtgen, kapı kompozisyonuna egemen durumdadır. Sanatçı, kapı yüzeyinde ayrı ayrı karakterdeki üç ayrı biçimden birbirine rahatça geçiş kurarak son derece uyumlu, insanı rahatsız etmeyen aksine etkileyici bir satıh parçalaması yapmıştır. Merkezden kenara doğru, daireden sivri kemere; sivri kemerden dikdörtgene, dikdörtgenden kapı yüzeyini meydana getiren alana kuvvetli bir görüş içinde ustaca atlamıştır.

Kapının cevizden mi, yoksa çınar ağacından mı yapılmış olduğu kesin olarak bilinmiyor. Çünkü gerek renk gerekse elyaf bakımından ikisi de birbirine benzeyen bu ağaçlardan hangisi tercih edildiği belli değil. Fakat Sipas Camii pencere kanatları gibi bunun da çınardan yapılmış olması kuvvetle muhtemeldir. Belki çakı gibi bir şeyle kapının ardından veya uygun bir yerinden küçük bir yonga almak suretiyle daha kesin bir sonuca varıp ağaç cinsini tesbit etmek mümkün olurdu; fakat zaten yılların, rutubetin ve diğer yoz kuvvetlerin tahribine bu kadar göğüs gerip dayanmış bir ata yâdigarı için böyle bir denemeye girişmek benim için cinayet olurdu; böyle bir denemeye asla cesaret edemezdim. Mühim olan cevizden veya çınardan olup olmaması değil; zaman denen canavarın karşısında eşsiz bir pırlanta güzelliği içinde Türklük ve insanlık tarihine birgün daha fazla şahitlik etmesi, sanatsal ve anıtsal değerleriyle kıymetini bilenlerin yüzlerine gülümsemesi, kalpleri sanat ve tarih aşkıyla ısıtıp doldurmasıdır.

Kapının sağ köşesinde (Lotüs zincirinden meydana gelme kemerin sağında) kalan üçgenimsi alan içinde arapça olarak *"SAHİBİHU"* veya *"SAHİBÜL"*, sol üçgenin içinde *"EL HAÇ FERAH"* VEYA (Hacı Ferruh); kemerle daire arasında kalan dikdörtgenin içinde *"TEVEKKELTÜ ALELLAH"*

Akça Mescit Camisi (2003).

kelimeleri harflerin kenarları oyulmak suretiyle yazılmıştır. Daha altına da (*...İTTEFEKA HAZİHİL İMARETÜ FİSEB'A MİETİN. "H.700*) tarihi düşürülmüştür.

Yukarıdaki kitabeden anlaşılacağı üzere: *"BU MAMURENİN SAHİBİ ALLAH'A GÜVENEN HACI FERRUH'tur. H.700 TARİHİNDE BİTİRİLMİŞTİR."*

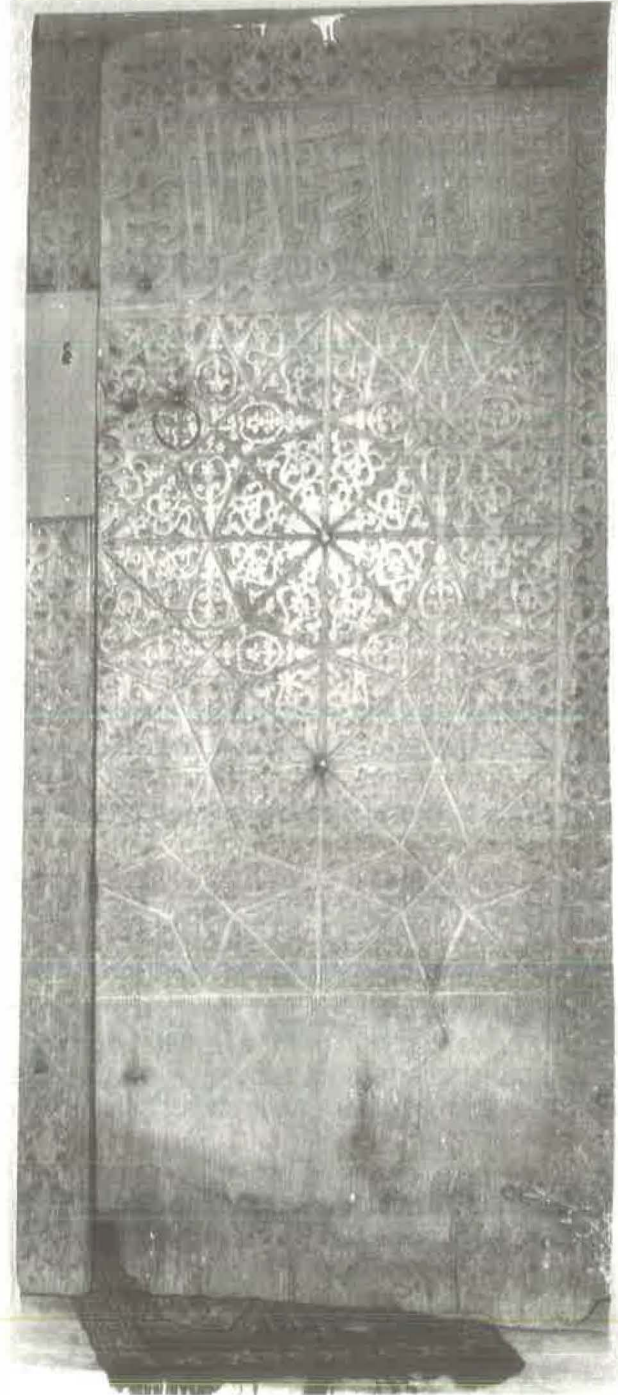
Ağaç kapı üzerine oyulmuş bu kitabeden anlaşılacağı üzere mescit H.700-M.1300 yılında Hacı Ferruh adındaki kişi tarafından yaptırılmıştır. (Bu tarihten iki yıl sonra da 1302 de Ulu cami yapılacaktır.)

AKÇA MESCİT İÇ KAPISI: Mabedin son cemaat veya "yazlık" kısmından esas bölümüne açılan iç kapısı sanat değeri ve işçilik bakımından dış kapıdan bir gömlek daha üstündür denilebilir. Kapı 170 cm.boyunda, söveye yakın olanı 75, diğeri 15 cm.genişliğinde iki tahtadan yapılmıştır. Dört santimetre kalınlığındaki tahtaları çınar ağacındandır. Bunlar dış kapıda olduğu gibi arkadan ağaç bir kuşak üzerine (eğseri) denilen yerli yapımı çivilerle tutturulmuştur. Son yirmi yıl içinde böğrüne biçimsiz şekilde açılmış olan anahtar deliği hariç dış kapıya nisbetle daha iyi korunmuş olup yüzeyi daha düzgün kalabilmiştir. Dolayısıyla motif ve oymalar daha net ve belirgindir. Bu kapının da eteği dış kapı gibi çatlamış ve rutubetten kısmen de olsa çürümüştür. Kapı yüzeyi önce, dış kapıda olduğu gibi kenarlarından palmet karakterinde stilisasyonlarla çerçevelenmiştir. Kapının üst kenarını meydana getiren çerçeve parçasının hemen altında 72x24 cm.büyükliğünde bir yuvanın içine arapça olarak nefis bir istif halinde "vakit geçmeden namaz kılmakta, ölüm gelmeden tövbe etmekte acele ediniz." anlamında:

"Açcılı bissalâti kablel fevt-Ve açcılı bittevbeti kablel

mevt. Sadekarasullullah" yazılıdır.

Kapının eteğinde kapı boyunun beşte biri oranında bir kısım boş bırakıldıktan sonra yazı istifi ile bu boş kısım arasındaki saha boylamasına iki sıra halinde üçerden altı kareye bölünmüştür. Karelerin köşegenleri birleştirilmek suretiyle her kare dört üçgene ayrılmıştır. Daha sonra bu karelerin içine, merkezleri köşegenlerin kesişme noktası olmak üzere dört kollu yıldızlar meydana getirilmiştir. Böylece altı kare içinde dört kollu altı

Akça Mescit Camisi İç Kapısı.

yıldız; bu yıldızlar arasında da kendiliğinden iki sekizgen ortaya çıkmıştır. Böylece yüzeyde kare, yıldız, üçgen, paralelkenar ve sekizgen olmak üzere beş ayrı karakterde geometrik biçimden faydalanmak üzere derin ve etkileyici bir doku elde edilmiştir. Sert etkili ve mekanik görünümlü bu geometrik biçimler, aralarına yerleştirilen zıt karakterdeki palmet motifleriyle eritilip yumaşatılmıştır.

Dikkatlice ve bilhassa bakıldığında birbirinden ayrı iki mekan etkisi yapan bu unsurlar birbirini tamamlayan bir bütün olarak dikkati çeker. Burada geometrik karakterdeki erkeğimsi sert çizgiler ile yumuşar ve dışisel karakterdeki nebati motiflerin kaynaşması esere uyumlu bir espri kazandırmış; iki ayrı karakterin bu uyum potası içinde eriyip bütüne varması sağlanmıştır. Bununla beraber kuvvetli şekil-zemin etkisi ile yaratılmış olan derinlik, ışık-gölge ifadesine yardımcı olmuş; plâstik görünümü kuvvetlendirmiştir.

Gerek iç kapı gerekse dış kapı bütünüyle eşsiz ve paha biçilemeyen birer sanat eseri olup Karamanoğulları Devri ağaç oymacılığının bir başka benzeri olmayan yapıtlarıdır. Her iki kapı da aynı tarihlerde ve aynı sanatkâr tarafından yapılmıştır.

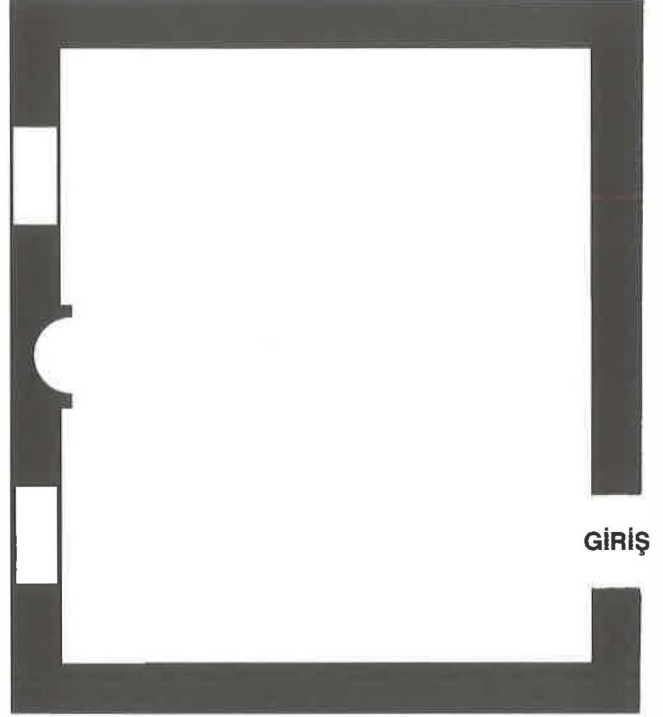
BATI CELÂLIYE MESCİDİ

Orta mahallede, Doğu Celâliye Mescidi'nin yüz metre kadar batısında ve aşağı yukarı aynı vasıfta bir yapıdır. (7 m.) uzunluğundaki kuzey duvarının doğu köşesindeki kemerli bir kapıdan girişi sağlanmış olup kıble duvarı üzerinde iki pencereden ışık alır. Üzeri ahşap, toprak dam örtüdür. Doğu Celâliye gibi bunun da mimber ve minaresi yoktur. Mihrabı basit taş stelaktitlidir, üzerinde:

"Muhakkak mescitler Allah'ın mescididir. Allah'a mahsustur, Allah'tan başka ilâh yoktur" anlamında (*Ve ennel mesacide lillâhi felâtet'u maallahi ahada*) parçası güzel bir istif ile yazılmıştır. Kuzey duvarı

Celâliye Mescidi (Batı).

Celâliye Mescidi (Batı) nin Plânı.

üzerinde üç ayrı kitabe vardır. Bunların üç ayrı tamir anında konmuş olduğu sanılmaktadır. Sağdan birinci kitabe:

Birinci Satır: "*Bünüye hazihil mescidi şerif sahibül hayrat vel hasenat*"

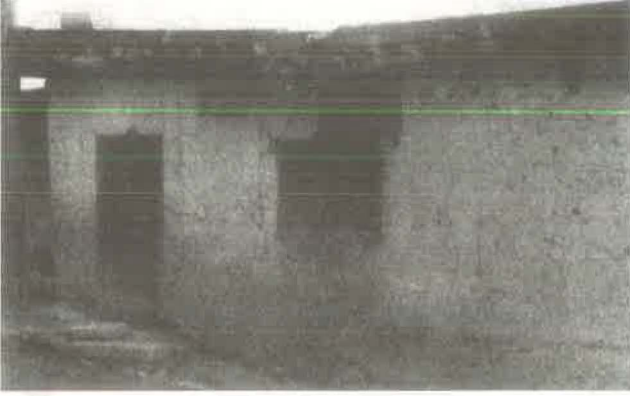
İkinci Satır: (*Okunamamıştır*)

Üçüncü Satır: "*Açcılı bissalati kablel fevt ve açcılı bittetveti kablel mevt*"

(ölmeden evvel tövbeye; vakit geçmeden namaza acele ediniz.) anlamında. *Sittone mie: 900* yazılıdır. Bu duruma göre mescit (eğer harab kitabedeki tarih doğru okunabilmiş ise) (1484) milâdi yılında yaptırılmış demektir ki ortalama beş asırlık bir geçmişe sahiptir. Mabed kadrolu imamı ile ibadete açıktır.

DOĞU CELÂLIYE MESCİDİ

Orta Mahallede, tarih Karamanoğulları Hamamı'nın batısındaki sokak üzerinde 7.70x8.80 m. boyutlarında duvar kalınlığı 75 cm.olan toprak dam örtülü basit bir yapıdan meydana gelen mescide kuzey duvarının doğu köşesinden açılan kapı ile girilir. Mimberi yoktur, mihrabı duvara oyma ve basittir. Kıble duvarı üzerindeki pencereleri kapatılmış olup batıya bakan tek pencere ile kuzeye bakan genişçe bir pencereden ışık alır. Kuzey duvarı üzerindeki harab kitabeden okuyabildiğimiz "*Galellahü teâla ve ennel mesacide lillâhi felâtet'u maallâhi ahada...*" parçasından başka herhangi bir tarih kaydına rastlayamadığımız için yapılışı hakkında kesin bilgi sahibi değiliz. Ancak

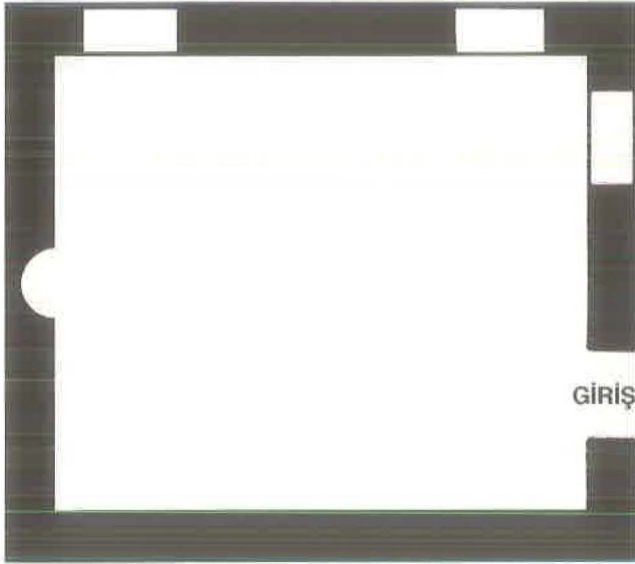

Celâliye Mescidi (Doğu) nin Girişi.

iki, üç asırlık bir geçmişi olduğu sanılmaktadır. Yapı son derece basittir. Mimari herhangi bir özelliği, kadrosu olmadığı için daimi imam ve müezzini yoktur.

Celâliye Mescidi (Doğu) nin Kitâbesi.

Celâliye Mescidi (Doğu) Plânı.

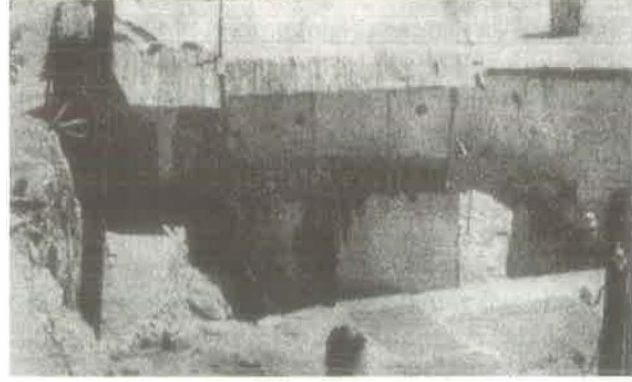
CUMMA (Başpınar) MESCİDİ

Ermenek'in eski mahallelerinden biri olan (Cumma) veya Başpınar denilen semtte ve Maraspoli Mağarasına giden galeri ağzının hemen üstündeki kısımda kurulmuştur. Mescidin yapılışı tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber kapı üstündeki kitabeye göre 1821 yılında tamir edilmiştir. Buna göre, kuruluş tarihinin en az ikiyüz, ikiyüzelli yıl kadar önce olduğu sanılmaktadır.

Son on yıl içinde yeniden tamir gören mescit iki katlıdır. Bodrum katı ambar ve çevre sakinlerine

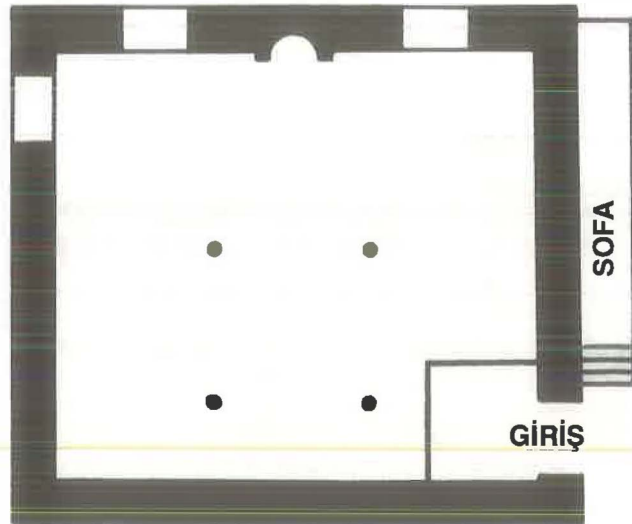
samanlık olarak hizmet etmektedir. Kuzeyi tamamen dolma olup üzerinden şehrin en eski anayollarından biri geçmektedir. Bu yol şehrin en kuzey sokağını, eski ana geçişini meydana getirmektedir.

Kalın taş duvarların 75 cm. kalınlığında çevrelediği mescid halen toprak dam örtü olup ağırlık, duvarlardan başka içerde eşit aralıklarla

Cumma (Başpınar) Mescidi.

yerleştirilmiş dört ağaç dikme ile taşınmaktadır. Mescidin içerde doğudan batıya olan genişliği 8.60 m. güney-kuzey yöneltisindeki eni ise 7.60 m.dir. Kible duvarının tam ortasında yer alan 2.30m.yüksekliğinde 1.35 m. genişliğinde stelaktitli taş mihrabın sağında ve solunda olmak üzere 1.20 m. eninde; 1,50 m. yüksekliğinde iki pencere ile aynı büyüklükte doğu penceresinden ışık alan mescit dört taraftan yolla sınırlanmış gibidir. Batı duvarının kuzey köşesinde giriş kapısı yer alır. Hemen bitişiğinde ve batı duvarı boyunca yol üzerinde uzayan bir sofa bulunmaktadır. Mescidin eski ve tarihi olmaktan başka mimari her hangi bir özelliği yoktur. Kadrolu imamı mevcuttur, ibadete açıktır.

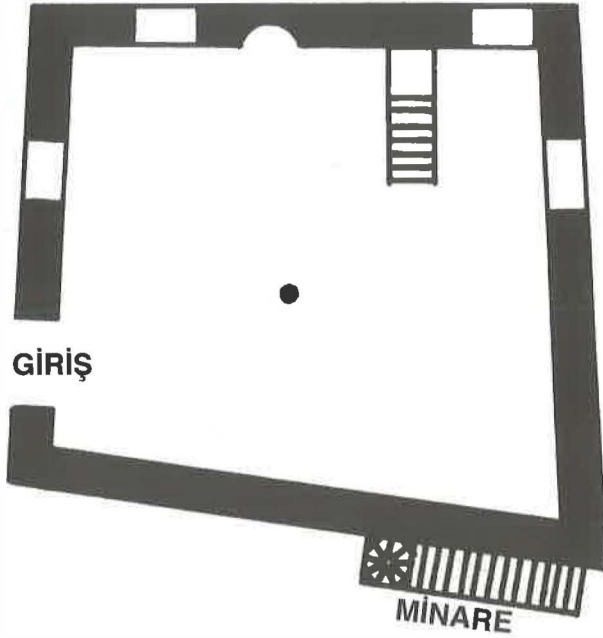

Cumma (Başpınar) Mescidi Plânı.

AŞAĞI HAVASIL(GÜLLÜK) MESCİDİ

Aşağı Havasil mahallesinde Hasanpınarı'a giden yol üzerinde doğu duvarı içten 6 m., batı duvarı 7.15m., kuzey duvarı 7.60 m kible duvarı ise 7 m. uzunluğunda olan bir yamuk karakterindedir. Duvar kalınlığı 60 cm.olup üzeri ahşap ve beşik çatı şeklinde örtülüdür.

Doğu duvarının kuzey köşesinden açılan giriş ve rastgele serpiştirilmiş iki küçük pencere ile yine aynı şekilde doğu ve batı duvarı üzerinde yer almış

Aşağı Havasil (Güllük) Mescidi Plânı.

birer pencereden ışık alır. Kuzey duvarına paralel olarak uzanan merdivenimsi bir minaresi ile içerde ahşap bir mimberi vardır. Kadrolu imamı ile ibadete açıktır. Mimari herhangi bir özelliği olmayan basit fakat temiz mescitlerimizdendir.

Kuzey duvarı üzerindeki kitabeden anlaşıldığına göre (1339) 1923 yılında tamir edilerek yenilenmiştir, mescit ikiyüz yıl kadar önce çevre halkı tarafından hayırseverlerin yardımı ile yaptırılmıştır.(Plâna Bakınız)

LÂTİF AĞA MESCİDİ

Sandıklı Mahallesinde, Susaklı Camii solundan Saltaş'ına çıkan yol üzerinde ve lise binasının hemen batısında yer alan mescit 7.00x5.60 m.boyutlarındandır. Ahşap ve toprak damlı olup duvar kalınlığı 75 cm.dir. Minaresi ve mimberi yoktur. Ahşap mihrabı son derece basittir. Halen kadrosuzdur ve ibadete kapalıdır. Kuzeybatı köşeden giren giriş kapısı üzerindeki 25x55 cm. boyutlarındaki kitabeye göre 1267 yılında çevrenin sakinlerinden (Latif Ağa) adındaki kimse tarafından yaptırılmıştır.

Latif Ağa Mescidi

Kapı üstündeki kitabe:

- 1.Satır: "LUTFEYLE MAĞFİRET KIL YA LATİF"
- 2.Satır: " MESCİDİ BİNA EYLEYEN MUHAMMED ABDÜLLATİF MAAŞALLAHÜ TEALA Sene: 1267"

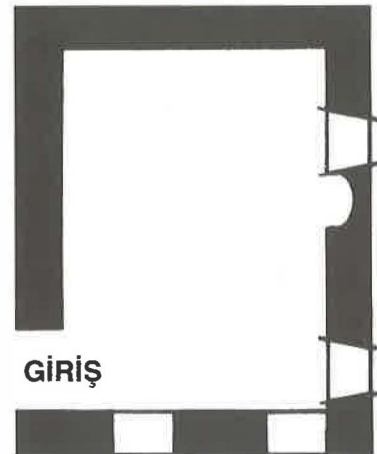

Latif Ağa Mescidi Kitâbesi.

Batı duvarı üzerindeki (35x30 cm.) ebadındaki kitabe:

- 1.Satır: "YA İLAHİ LÜTFEDİP EMRİNE DE OLSUN DEVAM"
- 2.Satır: "ABDÜLLATİF'İN MAKAMIN EYLESÜN DARÜSSELAM Sene:1267"

Mescidin, güney duvarı üzerindeki iki; batı duvarı üzerinde iki tane olmak üzere kafa penceresi karakterinde dört küçük penceresi vardır. Mimari hiçbir güzelliği yoktur.(Plâna Bakınız.)

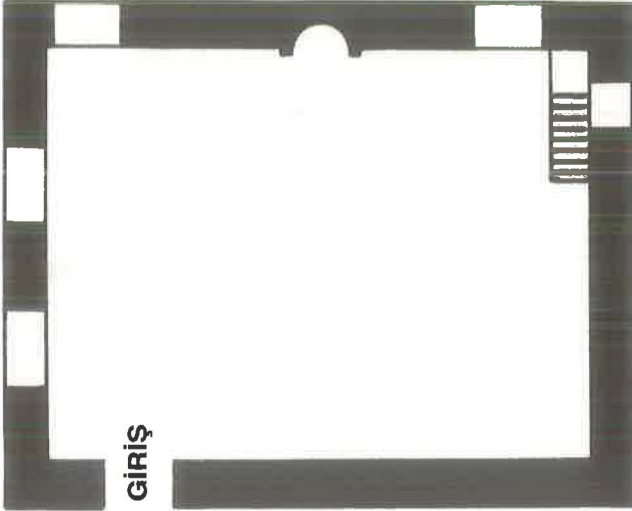
Latif Ağa Mescidi Plânı.

ARAPŞAH MESCİDİ

Ermenek Tapu Dairesi Vakıf kayıtlarına göre: "Kebendibi Mahallesi Manav mevkiinde (124 m2)lik bir alan üzerinde" kurulmuştur.

Ahşap ve basit görünüşlü, mihrab ve mimber özelliği olmayan basit bir yapıdır. Ermenek içindeki mescitlerin en eskilerinden olduğu sanılmaktadır. Kitabesi olmayan mescit ikiyüz yıl kadar önce inşa edilmiştir.

Doğu-batı yöneltisinde uzunluğu: 11.50 m. Kuzey-güney yöneltisinde ise 8.00 metredir. Doğuda iki, güneyde iki, batıda bir olmak üzere 125 cm.genişliğinde, kafa penceresi görünümünde yüksekçe beş pencereden ışık alır. Giriş kapısı kuzey duvarı üzerinde olup 125 cm. genişliğindedir. Sokağa açılan giriş kapısının tam karşısında, mescit ile yaşıt olduğu sanılan "Arapşah Çeşmesi" yer alır.

Arapşah Mescidi Plânı.

Mihrabı güneye bakan iki pencere arasındaki boşlukta yer almıştır ve son derece basittir. Minaresi yoktur. Kadrolu mescitlerimizden olup imamı vardır. Halen hizmette ve ibadete açıktır. (Plâna bak.)

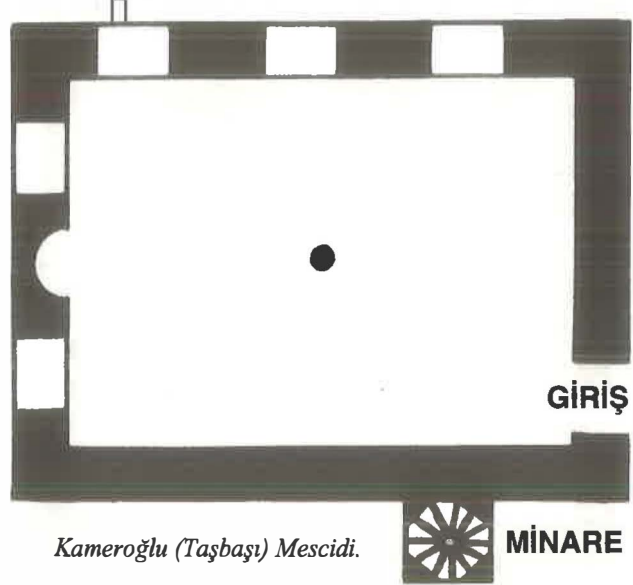
MUSALAR MESCİDİ

Keçipazar Mahallesi, yukarı Çarşı'dan meydana giden anayol üzerinde "Börekçiler Çeşmesi" civarında bulunan mescit 15 yıl kadar önce yıkılmıştır. (Halen mevcut değildir.) Ermenek Tapu Dairesi vakıf tapu kayıtlarına göre mescit;

"Keçipazar Mahallesi, Kayaönü Mevkii'nde 100 m2 lik bir alan üzerinde kurulmuş olup sağ tarafı Yamalı Sami ve Mustafa vereseleri; sol tarafı Kara Abdullah Oğlu Mustafa hanesi, arkası tariki has, önü yoldur.

KAMEROĞLU (Taşbaşı) MESCİDİ

Ermenek Tapu Dairesi Vakıf kayıtlarına göre Mescit: "Taşbaşı Mahallesi, İğdeli Mevkiinde olup 78 m2 lik bir alan üzerinde kurulmuştur. Sağı yol; solu Müftü Said bahçesi, arkası hark, önü yoldur." Dıştan 6.30 m. uzunluğunda kuzey duvarına karşılık 8.10 m.uzunluğunda iki yan duvar ve kuzey duvarına eş uzunlukta bir kible duvarı ile çevrilmiş

olan mescit ahşap toprak damla örtülü ve oldukça bakımsız durumdadır. Kuzeydoğu köşesinden giren giriş kapısına karşılık birer metre genişliğinde iki kible penceresi ile yine aynı genişlikte üç batı penceresinden ışık alır. Mimberi yoktur. Kible duvarı içine oyulmuş mihrabı ise son derece basittir. Mimarı hiçbir değeri olmayıp basit ve sade bir minaresi ile çevrede dikkati çeker. Kitabesi olmayan mescidin bir-birbuçuk yüzyıl kadar (Kameroğlu) adında bir hayırsever tarafından yaptırılmış olduğu söylenmektedir. (Plâna bak.)

GÖĞLEMEZ MESCİDİ (Hacı Osman Mescidi)

Akçamescit Mahallesi sınırları içinde olan mescit, Yukarı Çarşıdan-Börekçiler Çeşmesi ve Musalar Mescidi önünden Meydan Camii arkasına inen yolun "Kartal Sokağı" ile kesiştiği nokta üzerindedir.

Ermenek Tapu Dairesi, vakıf tapu kayıtlarına göre 127 m² lik bir alan üzerinde kurulmuş olan mescit, doğu kısmında bir "yazlık" ve onun batısında esas bölüm olmak üzere iki kısımdan meydana gelmiş durumdadır. Mescidin dıştan ve köşeden köşeye uzunluğu 13.50 m., eni ise 9 m.dir. Kuzeydoğu köşede mescidin yazlık kısmına açılan giriş kapısı vardır. Yazlık bölümünün önü açıktır ve sokağa bakar. Davlumbaz tipinde ahşap bir mihrap dikkati çeker. Binanın uzunluğu 5.70 m.dir. Esas mescit kısmın içten içe büyüklüğü 7.70x7.40 metre boyutlarındadır. Mescitin esas kısmını meydana getiren bu bölümde mekanı doğu-batı yöneltisinde iki sahna bölen dört ağaç dikme vardır. Gerek yazlık gerekse bu bölümün üzerinde toprak dam mevcuttur. Mescidin minaresi yoktur. Arka duvarın kuzeyi dolma olup dam seviyesinde üzerinde yol geçmektedir. Rutubet ve tabii etkenler nedeniyle yıkılmış ve esas mescit kısmının üzeri de son yıllarda çökmüştür. Mescidin güneye iki, yazlık kısmına açılan bir penceresi vardır. Kible duvarının tam ortasında iki pencere arasında, çok basit ve duvara oyma 95 cm. genişliğinde bir mihrabı vardır. Duvarlar 80 cm. genişliğindedir. İç kapı üzerinde sülüs ile yazılmış kitabesinden anlaşıldığına göre "Hacı Osman" adında birisi tarafından yaptırılmıştır. (Evvel bâni mescit el Hacı Osman, saniyen tecdid eden Eshab-ı hayrat. Tarih: 1277)

TEKKE MESCİDİ

Mescidin mimari ve anıtsal hiçbir değeri olmayıp sadece çevrenin ibadet ihtiyaçlarına cevap vermesi bakımından önemi haizdir.

NOT: Mescit çevre hakınca 1973 yılında onarılarak bugünkü durumda yenilenmiş çinko kaplama çatı altına alınmıştır.

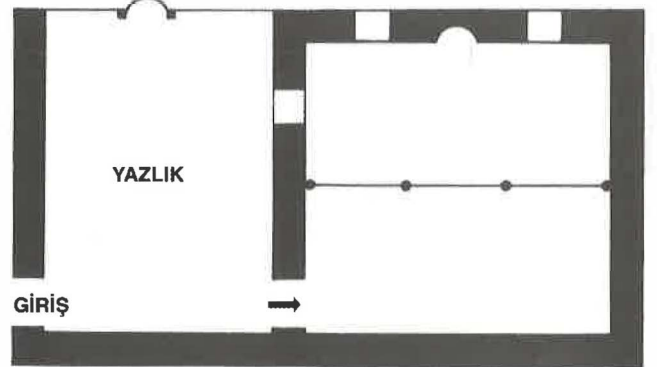
Taşbaşı Mahallesi'nde, Gaziler mevkiinde olan mescit Ermenek Tapu Dairesi vakıf tapu kayıtları defterinin 80. sayfasında 39 numarada kayıtlıdır. Bu kayıtlara göre 158 m² lik bir alan üzerinde olan mescit 9x10 m. boyutlarındadır. Bitişğinde eskiden mevcut olan Ermenek Mevlevihanesi'nden bugün en küçük bir parça kalmamıştır. Sadece boş olan yeri ve yapı taşlarından

Göğlemez Mescidi. (Tamirden önceki durum)

bir kısmı mevcuttur. Aslında Mevlevihane'nin bir parçası olan Tekke Mescidi bugünkü Aşağı Çarşı esnafı ile çevresindeki bir kısım hane halkının ibadetgâhı olarak kadrolu imamı ile hizmettedir. Üzeri ahşap ve beşik çatı tipinde kapalı olup duvarları çok kalındır. "90 cm." Güneye bakan iki penceresi arasında duvara oyma basit bir mihrabı vardır. Kuzeybatı köşede giriş kapısı ve kuzey duvarı üzerinde bulunan yüksekçe kafa penceresinden giriş kapısı olarak faydalanılmaktadır. (Dışardan bir merdiven çıkartmak suretiyle meydana getirilen mahfilin girişi bu kafa penceresinden olmaktadır.)

Kuzey duvarı üzerinde gayet güzel bir sülüs ile yazılmış dört satırlık kitabesi mahfile çıkışı sağlayan merdiven ayaklarından birisi tarafından kapatılmış olduğu için kitabe tam olarak

Göğlemez Mescidi. (Eski durumundaki haliyle)

okunamamaktadır. Ancak (R.1229) tarihinde bir tamir görmüş olduğu anlaşılmaktadır. Mescidin mihrap, kapı ve yapı özelliği yoktur. Son derece basit ve kaba duvarlardan meydana gelmiştir. Minaresi olmadığı için mahfilin merdiven sahanlığı minare olarak kullanılmaktadır. Tekke ve zaviyelerin kaldırılmasından önce çevresi ile beraber Mevlevihane, tekke ve medrese olarak bir bütün teşkil eden yerde bu gün sadece bu küçük mescit kalmıştır. (Plâna Bakınız.)

NOT: Mescit çevre halkınca 1973 yılında onarılarak bugünkü durumda yenilenmiş, çinko kaplama çatı altına alınmıştır.

PİRLİMARİ-PİRPINARI (Pırağalar) MESCİDİ

İlûkûmet Konağı önünden ayrılarak Değirmenlik Deresi'ni takiben elektirik santraline inen Metlihan Yokuşu'nun doğu tarafında, 6x7 metre boyutlarında basit yapılı, ahşap örtülü ve halen terkedilmiş durumda bir mescittir. Mescidin tabanı "Pirpınarı" adını verdiğimiz pınarın üstünü kapatan ahşap örtünün üzerine oturtulmuştur.

İkisi güneye, biri batıya olmak üzere dışarı doğru konikleşerek daralan (İçerde: 130, dışarda: 90 cm.) üç pencereden ışık alır. Mescidin kuzey duvarı üzerinde yer almış olan giriş kapısı 110 cm. genişliğindedir. Mihrabı basit; kible duvarı içine oyulmuş bir boşluktan meydana gelmiş durumdadır, minaresi yoktur.

(Ermenek Tapu Dairesinde Vakıflar tapu kayıt defteri'nin 80.sayfasında 40 numarada 60 m2 büyüklüğündedir.)

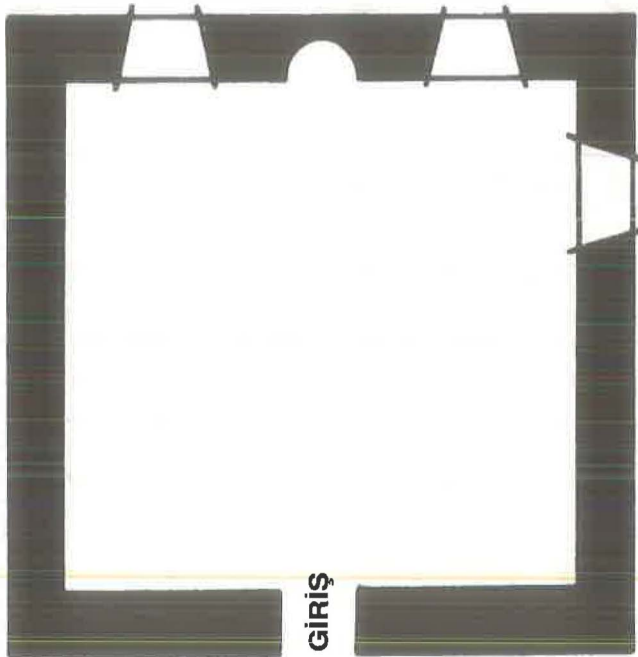
Güneybatı köşesindeki batıya bakan pencerenin üzerinde 40x40 cm. boyutlarındaki kitabesinden anlaşıldığına göre en son olarak H.1340 tarihinde tamir görmüştür. Kitabenin:

1.Satır: "Müceddidi bani'i mescit Seyyid Bey evvelâ"
(Mescidin ilk yaptıranı anlamında)

2.Satır: "Gazizade Molla Ahmet tamir eyledi sanıya"

3.Satır: "Hacı Aslan Ali tamir etti salısa"

Satır: "Elhac Hacı Metinzade tecdit etti rabia" şeklinde olup son tamir zamanında yazılmış olduğu anlaşılmaktadır. Mescit bugün yıkık, kirli ve bakıma muhtaç durumda olup kullanılmamaktadır.

Pirpınarı Mescidi Plânı.

CUMHURİYET DÖNEMİ ERMENEK MÜFTÜLERİ

Ermenek dini ve sosyal ortamında "Müftülük" makamı Osmanlı'dan beri mevcut ise de Cumhuriyet İdaresiyle devlet kurumlarından biri olarak benimsenmiş ve kadro verilmiştir. Bu anlamda Ermenek Müftülüğünün kuruluşu ve teşkilatlanması 1959 yılında olmuştur. Cumhuriyet Dönemi Ermenek Müftülerini görev alış sırasına göre belirtmek gerekirse:

1- Tahsil GÖRGÜLÜ	(1940-1957)
2- Hasan YILDIRIM	(1960-1967)
3- Nazmi AKAR	(1967-1973)
4- M.Emin BİLDİRİCİ	(1973-1975)
5- Mevlüt KARAARSLAN	(1975-1976)
6- Süleyman KAYA	(1976-1978)
7- Halil GEDİK	(1979-1980)
8- Davut ARICI	(1980-1985)
9- M.Salih ÖĞÜN	(1987-1989)
10-Ahmet VAROL	(1989-1992)
11-Hüseyin YILDIRIM	(1992-1995)
12-Abbas ŞİMŞEK	(1995-1997)
13-Hayri ERENAY	(1997-2000)
14-Abdurrahman AKBAŞ	(2000-2001)
15-DR. Fahrettin BEKTAŞOĞLU	(2001-.....)

ERMENEK MEVLEVİHANESİ

Ermenek'te Tekke ve zaviyelerin kaldırılmasına kadar bir mevlevihane mevcut olup, Taşbaşı Mahallesi sınırları içinde, şimdiki PTT önünden hükümet binası önüne giden ana yolun hemen altındaki (Tekke Mescidi) nin yakınında bulunuyordu. Mevlevihane yapısından hiçbir şey kalmamıştır. Sadece molozlarla dolu arsasının bir kısmı ile yapı taşlarından bazıları orda burda sürünmektedir.

ERMENEK'TE AĞAÇ OYMA KAPILAR VE PENCERE KAPAKLARI İLE İLGİLİ BİRKAÇ SÖZ

Akça Mescit iç ve dış kapıları ile Ulu Cami'nin cümle kapısı, Sipas Camisi'nin yazlık kapısı ve halen Konya Ahşap Eserler Müzesinde saklı pencere kapakları yine Ulu Cami için mahfil ve mimber doğramaları plastik yönden son derece kıymetli birer tarih ve sanat hazinesidir. Türkün eşiz sanat zevkine ve bu topraklar üzerindeki hâkimiyetine tanıklık eden bu eserlerden hiç olmazsa mümkün olanlarını zamanın ve insan oğlunun farkedilmeyen tahribatından kurtarmalı, temizleyip verniklendikten sonra saklanmalıdır. Bunlar müstakbel Ermenek Müzesi'nin görülmeye

değer eserleri olarak ilerde bulunmayacak kıymette eserlerdir.

Küçük ölçüdeki bu fevkalâde eserler, mimariye bağlı Türk ağaç oyma sanatının birer şaheseri olduğu kadar halk sanatımızın da engüzel örnekleri sayılırlar. Plastik bakımından ele alınıp incelenecek olursa kompozisyon bakımından son derece güzel ve uyumlu olduğu gibi ışık-gölge etkisi bakımından da hayret verici değerler ortaya koyarlar. Günün değişik saatlerine göre bu eserler üzerinde oynayan, bazen dik gelip bazen yalıyarak geçen güneş ışınlarının yarattığı ışık-gölge oyunları her saniye değişen bir etki ile insanı sarar ve büyüler... Kitabeleri meydan getiren harflerin istifi ve blok tesiri yirminci yüzyıl ressamlarının en soyut kompozisyonlarından çok daha etkilidir. Seyrine doyum olmayan bu ağaç işleri plâstik sanatlar yönünden olduğu kadar anlam yönüyle de kıymetlidir. Geçmiş, zaman zaman dönüp görmek; üzerinde yaşadığı toprağın özünü duymak isteyenler için tanımı mümkün olmayan duygular sunar. Bu eserlere değerirken insan parmaklarının altında yedi yüzyıllık tarihi, yaşanan zamanı, aşkı, yenilgiyi, zaferi ve her türlü heyecanı duyar gibi olur; içi ürperir!...

Prof.Dr.ERNST DİEZ,Dr.PHİL.OKTAY ASLANAPA,M.MESUT KOMAN'IN müşterek yazmış oldukları (KARAMAN DEVRİ SANATI) adındaki eserin (211.) sayfasında "ERMENÂK'DA AHŞAP KAPILAR VE PENCERE KAPAKLARI" başlığı altındaki yazılarında bu eserlerle ilgili olarak şunlar kaydedilmektedir:

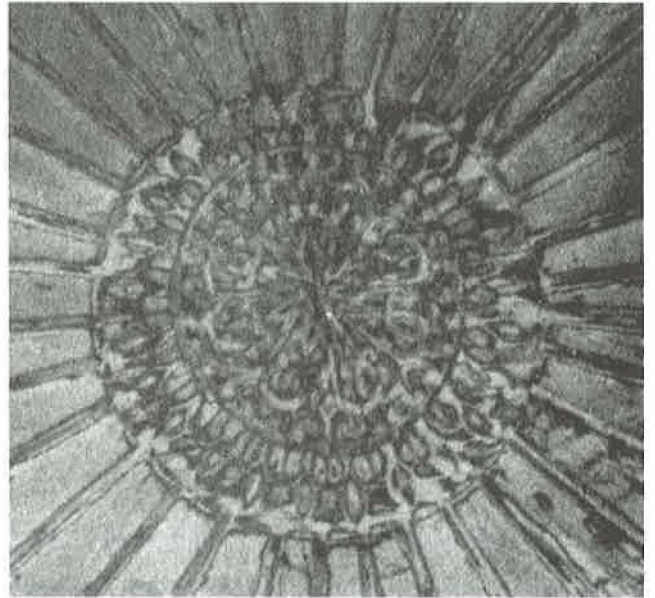
"Ermenâk'da Sipas Caminin kapı ve pencere kanatları ile Akça Mescit'in iç kapısı, taş tezyinat grubu ile aralarında küçük helezonlar (Spiral) gibi bazı müşterek unsurlar bulunmakla beraber, orijinal ve üslup itibariyle taş tezyinatından tamamiyle farklı bir tezyinat arz ediyorlar.

Sipas Camiinin kapı kanatları kıvrık dallarla süslenmiş, bunların yaprakları küçük helezoni levhacıkların bir araya getirilmesinden meydana gelmiştir. Bu tezyini motif burada yalnız başına hüküm süren bir tarz (manier) haline geliyor. Pencere kapakları üzerinde böyle helezoni levhacıklardan kıvrık dal filizleri teşkil edilmiş ve bunlar üç bölümlü yaprak şekilleri halinde karşılıklı iki mütenazır dalgalı kıvrık dal olarak yerleştirilmiştir. Buna mukabil kapı üzerinde bu helezonlar beş bölümlü palmetler halinde birleştirilmiş ve yaprak dalları olarak radyal şekilde terkip edilmiş madalyonlar halinde tanzim edilmiştir ki, bunlar da yıldız şekilleri ile terkip edilerek mükerrer örnek halinde yayılıyorlar. Burada eski bir Türk kumaş motifinin tekrar kullanılmış olduğu Doğu

Türkistan'da Bezerlik'te bir Uygur duvar resminde görülen halı örneği ile teyid edilmiş bulunmaktadır. (A.von Lecok: I-Die Buddhistische Spatantike Mittelasiens, D.W.Berlin-1924 2-Bilderatlas zur kunst und kulturgeschichte Mittel-Asiens Berlin 1925. Fig.253)

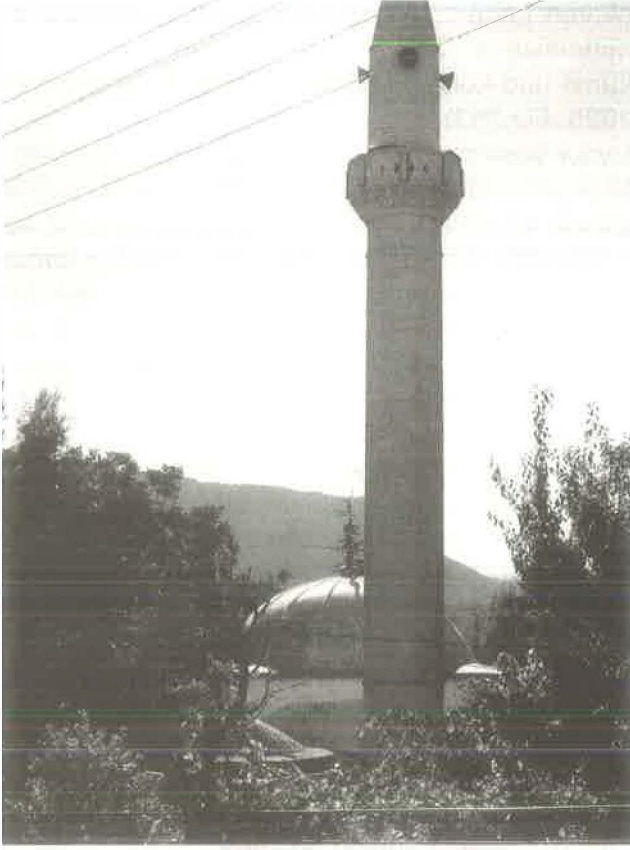
Uygur duvar resimleri dokuzuncu asırdan kalmadır. Mamafih Hatuniye medresesinde türbenin küçük portalı münasebetiyle Celal Esat Arseven'in de işaret ettiği gibi küçük spiral levhacıklardan ibaret bu motif tunç devrine kadar uzanan çok eski bir Türk tezyin motifidir. (Celâl Esat Arseven, L'art Turc-Istanbul 1939 P.II v.d.ve Fig.12) Bugün mevcut abidelerden anlıyabildiğimize göre ilk defa olarak bu motif Han Sülâlesinin son zamanlarındaki tunç vazolarda ortaya çıkıyor ve varyasyonlar halinde daima devam ediyor. Uygur freskleri gibi yine dokuzuncu asırdan kalmış olan Macaristan'da Nagy Szent Miklos'un altın kapları üzerinde de bu motifleri bulmaktayız. Bundan başka spiral motif çok defa Macaristan üzerinde Batı Avrupa'ya kadar yayılan, kavimler göçü devrine ait dizgin ucu madeni levhaların üzerinde görülmektedir. (Bunlar süvarilerin atlarıyla dağılan parçalardır.) Bu, Asya'nın Tunç Devrine ait bir motif olup halk sanatına o kadar kök salmıştı ki bin sene sonra hâlâ yaşamakta devam ediyordu.

Bu noktai nazardan Ermenâk'taki ahşap kapılar zamanımıza çok az intikal etmiş olan Eski Türk halk sanatının kıymeti ölçülemeyecek âbideleridir. Teknik bakımından ahşap işlemler tamamiyle sathi olup sıkı bir münasebet gösterdikleri tekstil örnekleri gibi tesir etmektedirler."

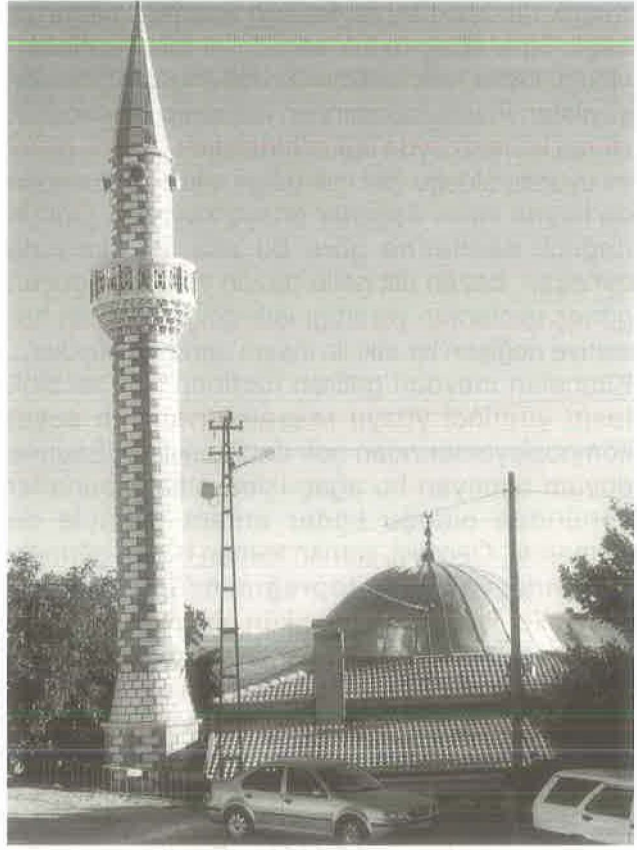

Ermenek evlerinden birinin tavan doğramaları.

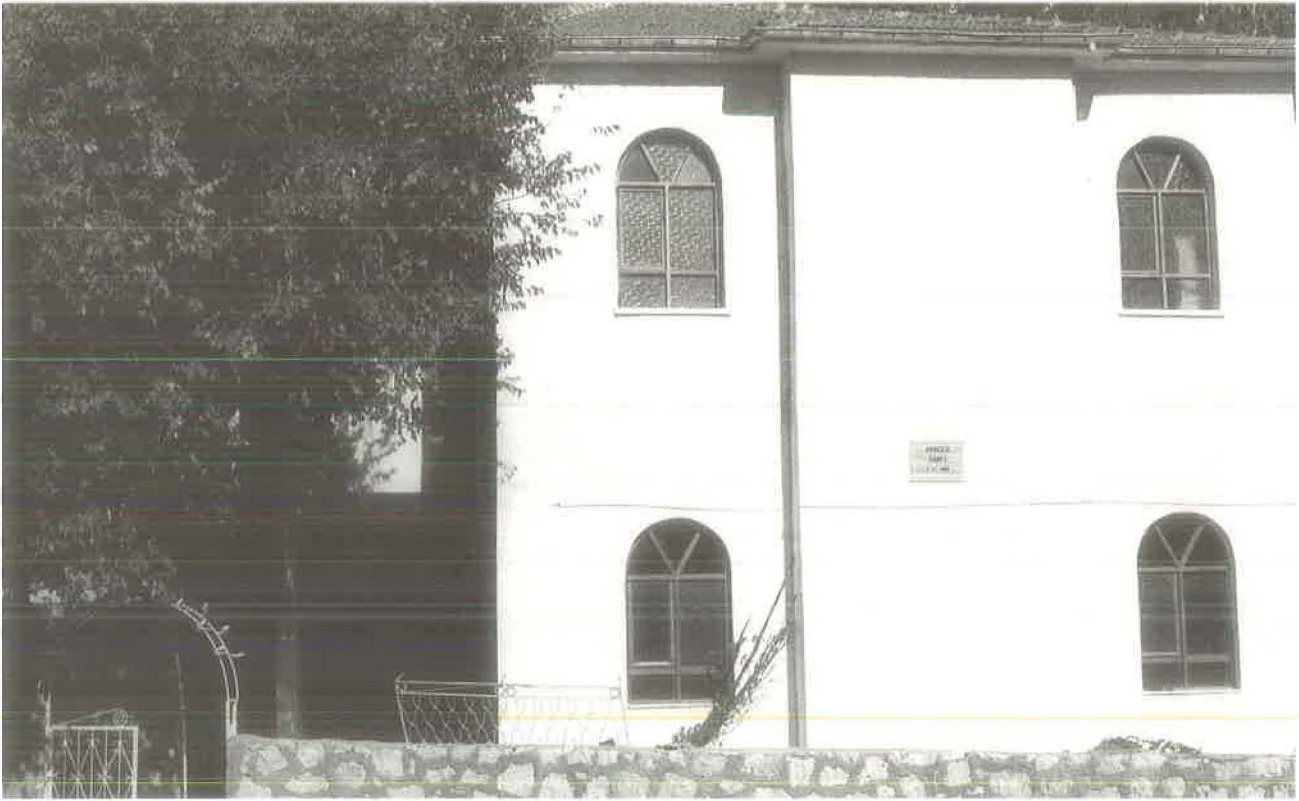
1975'DEN SONRA YAPILAN ERMENEK CAMİLERİ

Cephanelik Camisi. (Meydan Mah.)

Seyran Camisi. (Seyran Mah.)

Havuzlu Camisi. (Meydan Mah.)

MEDRESELER

TOL MEDRESE

Ermeneek'teki Karaman devri eserlerinin en muhteşemi, sanat değeri en yüksek olanı 1339 yılında Karamanoğullarından Bedreddin Mahmut Bey'in oğlu Emir Musa Bey tarafından yaptırılmış olan Tol Medresedir.

Avlusunun üzeri açık olan (Açık medrese tipi) yapı, doğu-batı yöneltisinde uzanmaktadır. Taç kapısı Eski Türk geleneğine uygun olarak doğuya bakmaktadır. Portal adını verdiğimiz bu kapının bulunduğu cephenin uzunluğu 28 metre, yan cephesi ise 26.70 metredir. Tamamiyle kesme taşlardan yapılmıştır. Her parçası Karamanoğulları Devri Türk mimarisinin karakteristik bir yönünü orkaya koyan eser, diğer Selçuklu ve beylikler devri eserleri gibi, Osmanlılar devrinde gereken ilgiyi görmekten öteye bakımsız kalmıştır. Vefasız yıllar, vefasız insanlar sayesinde hergün biraz daha yıpranmış; yıpratılmıştır. 1966-1969 yılları arasında aslına uygun olarak restore edilen eserin el değmemiş orijinal tek parçası doğu cephesi üzerindeki tarihi ve eşsiz güzellikteki portalidir. Emin Hami Koçaş'ın belediye başkanlığı yıllarında üzerine yaptırmış olduğu tahta saçak, kapıyı kısmen de olsa harab olmaktan korumuş ve orijinalitesini bugüne değin saklayabilmiştir. Sağ köşe biraz çökmüş olduğu için dengesi öne doğru biraz eğiktir.

Genişliği 4.5, yüksekliği 10 metre kadar olan portalin içeriye açılan kemerli kapısının genişliği

Tol (Musa Bey) Medresesi Portalı.

Tol (Musa Bey) Medresesi genel görünüş. (2003)

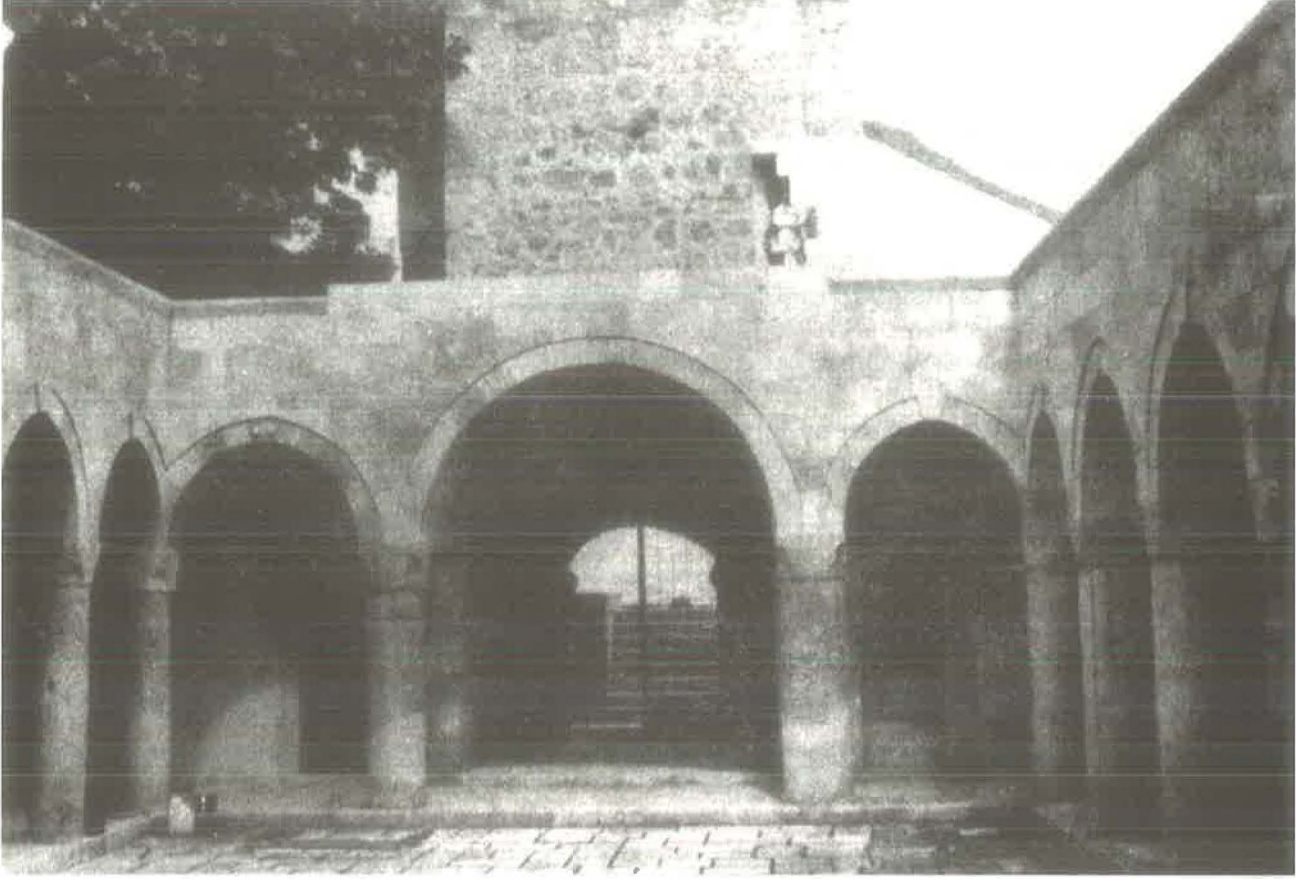
1.40, yüksekliği 2.00 metredir. Siyah ve beyaz rente dokuz parça mermerden zıvanalı şekilde örülmüş olan giriş kapısının kemeri üzerinde sağ ve sol mihrapçıkların tepe seviyesi hizasında 60-70 cm.boyutlarında bir pencere vardır. (Bu tip pencereler Selçuklu portallerinde pek nadir görülen bir husus olarak dikkat çekmektedir.) Pencere, portalin hemen arkasında mevcut olan kapıcı odasına aittir. "Bu odada yatan kapıcı geceleri kapıyı kontrol ederdi. Medresenin vakfiyesine göre müderrisin geceleri şehirde kalmaması, şart koşulmuştur. Böylece müderris ve talebelerin kasabaya çıkmayarak ders çalışmaları sağlanmak istenmiştir. Çok önceleri mevcut olan bu oda yıllar önce yıkılmıştır(l).

70x35 cm. ölçülerindeki iki satırlık kitabe üzerinde: (ENŞE'E HAZİHİL MEDERESETEL MÜBAREKETE EL EMİRÜL KEBİRÜ EL ÂLİMÜL ÂBİDÜL GAZİ BAHA-ÜD-DÜNYA VEDDÎNÎ MUSA İBNİ MAHMUT KARAMAN-Fİ SENETİ ERBAİNE VE SEB'A MİETİN) yazılıdır. Anlam olarak:

(Bu mübarek medreseyi 740 H. Yılında Gazi, ibadet eden, bilgin ve büyük emir Karamanoğlu Mahmut oğlu din ve dünyanın zineti Baha-üd-din Musa yaptırdı) denmektedir.

(I)– I.H. Konyalı “Abideleri ve kitabeleri ile Karaman Tarihi” isimli eserinde bu pencerenin yorumunu böyle yapmakta ise de bu oda hakkında kesin bir bilgi yoktur. Biz de sadece bilgi edinilmesi bakımından bu düşünceyi kitabımıza aldık. Aşağıda sunacağımız vakfiye göz önünde tutulursa mantıki bir fikir olarak düşünülebilir. Selçuklu yapılarında mesâla Konya (Zazadın Hanı) nda da böyle bir oda olup burası mescit olarak kullanılmaktadır. Sözü edilen bu pencerenin hemen üzerinde medresenin tarihi kitabesi bulunmaktadır. (Bakınız: Medrese ile ilgili resimler ve plân.)

ortasında 3x3 metre ölçülerinde kare şeklinde zemine gömülü bir havuz yer almaktadır. İç avlunun doğu, kuzey ve güney çevresinde sütunlarla çevrili revaklar; batı çevresinde ise avlu zemininden yarım metre kadar yükseklikte büyük eyvan yer almaktadır. Üzeri sivri karakterde tatlı bir tonozla örtülü olan bu kısmın genişliği 7.60 m. yüksekliği (çatıya kadar) 9.10 metredir. Revakları meydana getiren sütunlar silindirik olup yekpare adi taştan yapılmıştır. Bunların çevresi iki metre yüksekliği 210 cm. kadardır. Sol tarafta dört, sağda üç, giriş kısmında iki olmak üzere dokuz sütun mevcuttur.

Tol (Musa Bey) Medresesi. (İç avlu)

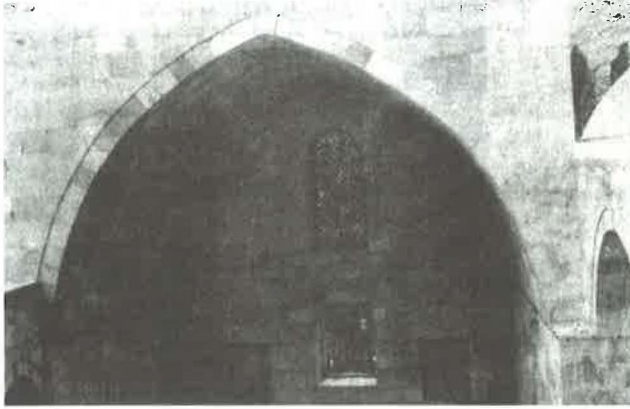
Kitabenin üstünden itibaren gittikçe daralan portalin zenginliğini meydana getiren mugarnat dekoru ile bu dekorun sağında ve solunda yer alan işlemeli iki kabara dikkati çekmektedir. Portaldeki pencerenin taban sövesi seviyesinde uzanan; böylece stalaktit kemerinin özengisini teşkil eden konsolların altında sağlı sollu birer mihrap mevcuttur. Kemerleri dânteale gibi işlenmiştir. Mihrabların üzerinde kenarlarındaki tam, ortadaki ikisi yarım ve aşağı meyilli olmak üzere dörder kabara vardır. Kabaraların üzeri işlenmiş, mihrab kemerinin içi de stalaktitlerle değerlendirilmiştir. Bu değerli taç kapıdan (portalden) sonra üzeri açık 8x8.40 metre boyutlarındaki iç avlunun

Sütunların başlığı son derece sade olup ters konmuş kesik-dörtgen piramit şeklindedir. Üzeri tonozla örtülü olan revakların sağında üç, solunda dört adet talebe hücresi vardır. Bunların genellikle genişliği 2.20, uzunluğu 4.5 metre kadardır. Üzerleri tonoz şeklinde kapatılmıştır. Sağdaki odalardan dipteki, medresenin daha küçük durumda olan kuzey eyvanı olup buraya büyük eyvanın sağındaki müderrishane (türbenin) kapısı açılmaktadır; önü açıktır ve zeminden biraz daha yüksektir. Diğer hücrelerin mazgal tipinde pencereleri olmasına rağmen bu kısmın penceresi yoktur, üzeri yuvarlak tonozla örtülüdür.

Portalın sağında ve solunda simetrik olarak iki oda

daha vardır. Soldaki odalardan köşedeki, medresenin mutfakı durumunda olup burada orijinal taşıyla bir ocak yer almıştır. Bu kısımların da üstü tonozla örtülüdür.

Medresenin en geniş odaları büyük eyvanın sağında ve solunda yer almış olan müderrishane ile türbesidir. Her iki kısmın da üzeri pandandifler üstüne oturtulmuş yuvarlak kubbelerle örtülmüştür. Türbe kısmında batıya ve güneye olmak üzere iki genişçe pencere vardır. Aynı büyüklükte olmak üzere bir pencere eyvanda, iki pencere de eyvanın sağındaki müderrishane kısmında mevcuttur. Müderrishanede kuzeye ve batıya açılan bu iki pencereden başka 82 cm. genişliğinde bir pencere eyvana açılmaktadır. Eyvanın solunda ve sağında yer almış olan üzeri kubbeyle kapalı bu iki oda (türbe ve müderrishane) türbe olarak değerlendirilmiştir. Üç mezar türbe kısmında; üç

Tol (Musa Bey) Medrese Eyvanının yukarıdan görünüşü.

mezar da müderrishanede vardır. Müderrishanenin küçük eyvana açılan kapısı bundan biraz daha küçük olup üç bölümlü sade ve yuvarlak bir kemerle kapatılmıştır. Kışlık dersane ve müderris odası olarak inşa edilen sağdaki oda ile türbe olarak inşa edilen soldaki odada eskiden (50-60 yıl kadar önce) onbeşe yakın mezar olduğu rivayet edilmekte ise de bugün bunlardan sadece bir tanesinin kalıntısı mevcuttur. Diğer mezarlardan yeteri kadar bilgi edinilecek herhangi bir şey kalmamıştır. Yaşlılardan edinilen bilgilere göre sağ taraftaki oda mavi çinili, arapça dualar ihtiva eden alçı sandukalar ile kitabeli mermer mezar taşları mevcut imiş. Halen mevcut mezar kalıntısına ait bir alçı parçası üzerinde mavi ve patlıcan moru çini parçaları tespit edilmiş, palmet yapraklarından içiçe geliştirilerek tezyin edilen bu parça tarafımızdan temizlenip ortaya çıkarılarak bilgi vermek üzere gerekli şekil yukarda sunulmuştur. (Bakınız: Tol Medrese'deki bir mezara ait alçı payanda parçası.) Bakımsızlıktan parçalanıp sağa sola dağılmış olan bu eşsiz eserlerin bir kısmı

anlatılana göre otuz sene kadar önce Almanlar tarafından götürülmüştür. Bugün, bu alçı ve çinilerden yukarıda sözünü ettiğimiz el büyüklüğündeki parçadan başka bir şey kalmamıştır. Sadece mermer kitabelerden ve mezar taşlarından üç parçası halen kütüphane olarak kullanılmakta olan medrese içinde saklanmaktadır. Bu taşlardan ikisi 12 cm. kalınlığında, 32.5 cm. eninde, 130 cm. boyundadır. Bunların birisi üzerinde fevkâlade işlek ve güzel bir sülüs yazıyla üç satır halinde 24 kelime farsça bir kitabe vardır. Bu kitabe okunabildiği kadarıyla:

(Allahülbaki. Merk'ra yadiğa'ı Arşgir,

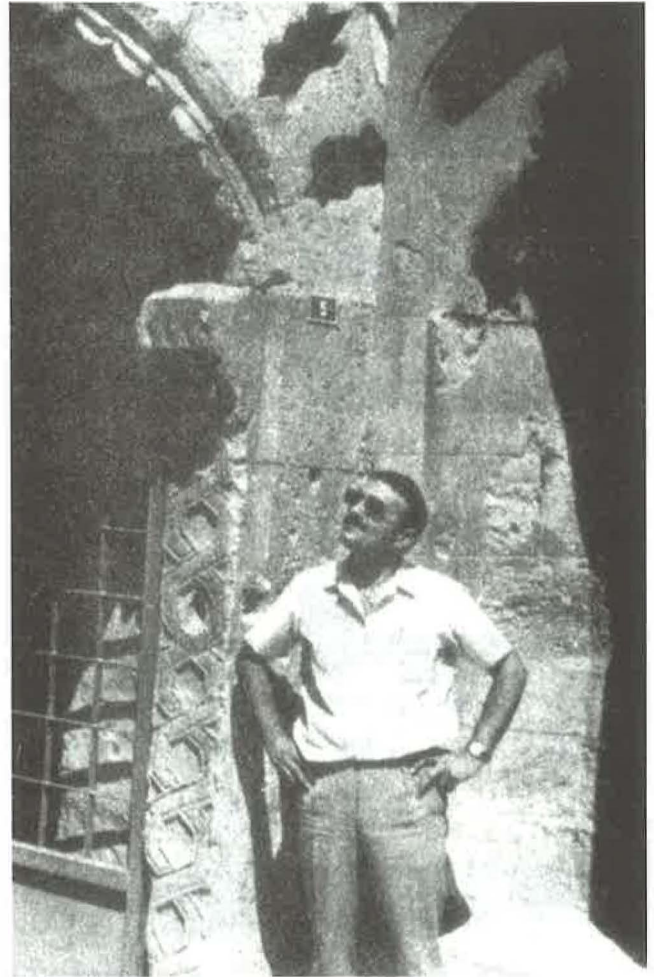
Ez leb'i men bidih ezcan pezir

Kasr'ı Kayser Zimerk viran şüt.

Binevâ geşt taht'ı takyanus

Bi sezâ geşt guy'i Keykâvus.)

(Bu dünyadan nice hanlar geldi geçti, nice başbuğların köşkü ve tahtı dünyada kaldı, Bu dünya kimseye bâki değildir bâki olan sadece Allah'tır.) anlamı ifade edilmek istenmiştir. Taş üzerinde bundan başka herhangi bir isim ve tarihe

Görenleri hayran bırakan

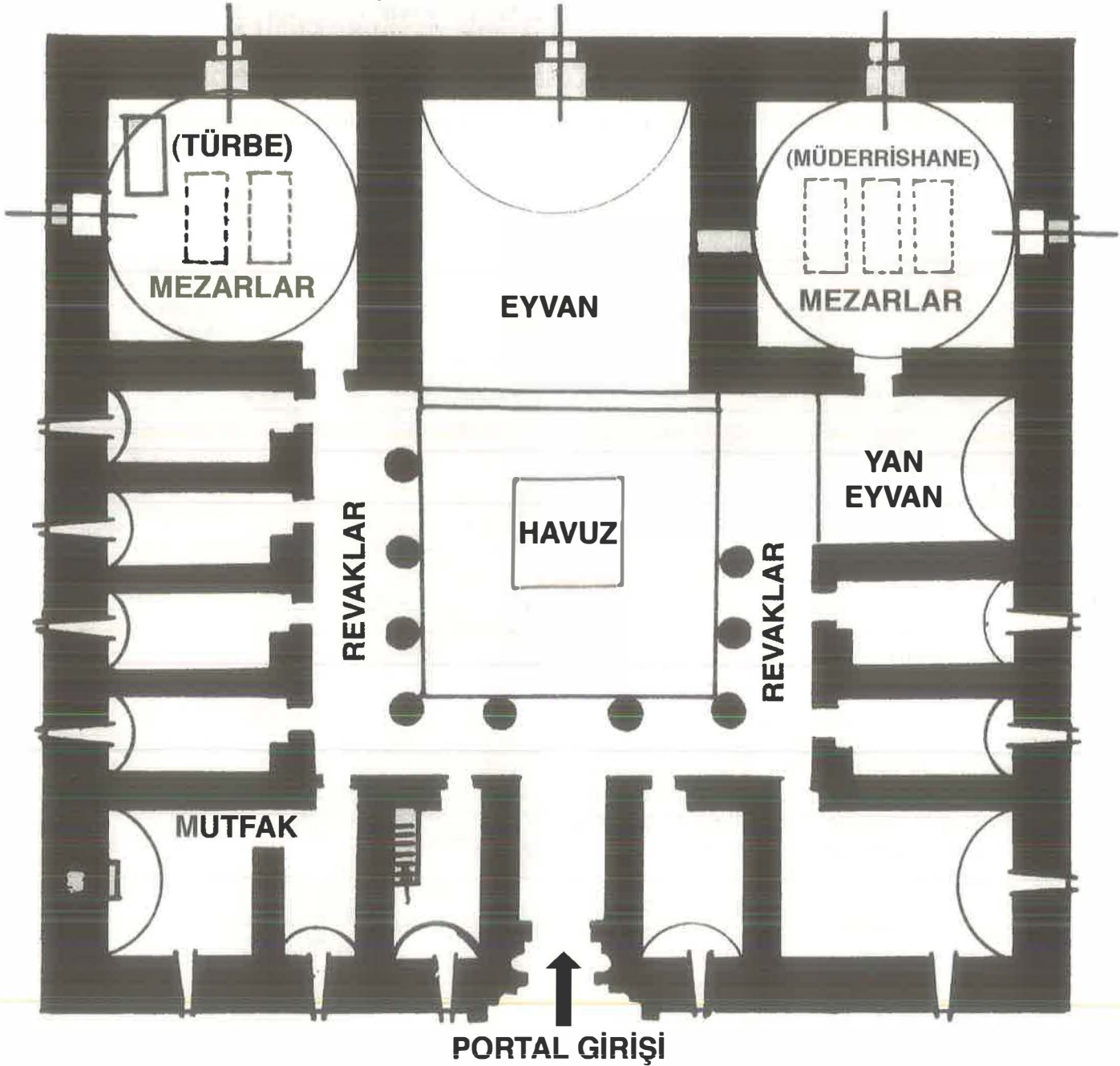
Tol (Musa Bey) Medrese Portali'nden bir detay.

rastlanmamaktadır. Bu taşın, Musa Bey'e ait olduğu sanılmaktadır. Yirmi yıl evveline kadar mevcut olan hece taşları da kaybolmuştur. Bu taşların üç tanesi yazılı kaynaklarımızda mevcuttur. (Bak: Karaman Devri Sanatı Prof.

E. Diez, O.Aslanapa, M.M.Koman ara baskı 1950) Aynı ölçüler içindeki ikinci yan taşında sadece (Allah) yazılıdır. Bunun dışında herhangi bir yazı yoktur (Bakınız: ilgili resimler) altı santimetrelilik bir çerçevenin içi geometrik geçmelerle ve geçmelerin ortası beş kollu yıldızlarla doldurulmuş olup bu düzenlemenin tam ortasında çerçeveyi de aşan dairesel bir kompozisyon dikkat çekmektedir. Bu

iki taş ve mevcut kitabe parçaları Karamanoğulları taş işçiliğinin eşsiz örnekleri olarak görenlerin hayranlığını çekmektedir.

Başlangıçta tamamen medrese olarak inşa edilmiş olan yapının eyvanı mescid ve yazlık dersane olarak düşünülmüş, eyvanın solundaki oda kışlık dersane, sağındaki oda ise yine kışlık dersane ve müderrishane olarak plânlanmış ise de sonradan bu iki oda türbe olarak değerlendirilmiştir (odaların altında diğer Selçuklu ve Karamanoğulları türbelerinde olduğu gibi mezar odasının "cenazelik" bulunmayışı bunu açıkça göstermektedir.) 1344 yılı Ramazanında vefat eden Musa Bey'in buraya

Tol (Musa Bey) Medrese Plânı.

gömülmesinden sonra karısı diğer yakınları ve hanedandan kişiler ile 1355 yılında ölen Şemseddin Bey (Musa Bey'in yeğeni ve Ermenek Bey'i) burada gömülmüştür. Böylece Tol Medrese, Balkusan'daki türbeden sonra Ermenek'te Karamanoğulları soyunun mezarlarının büyük çoğunluğunu içinde toplayan büyük bir türbe olmuştur.

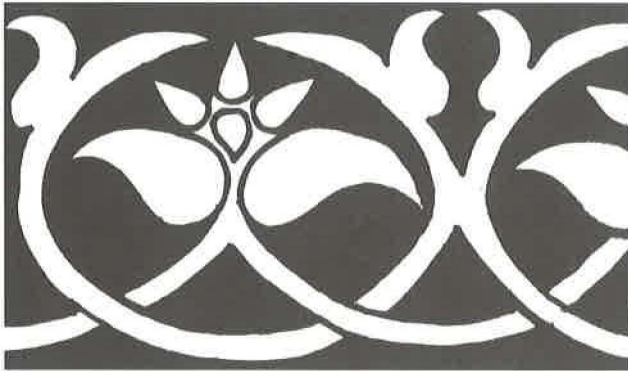
Medrese, kuzeyindeki küçük eyvanın kemeri üzerindeki küçük ve parçalanmış kitabeden anlaşıldığına göre H. 1120, M.1611 yılında (Şahin) isimli birisi tarafından tamir edilmiş; ikinci büyük tamir de 1965-69 yılları arasında vakıflar tarafından yaptırılıp bu günkü hâle getirilmiştir.

TOL MEDRESE'NİN YAPILIŞINA AİT BİR SÖYLENTİ VE MEDRESENİN İLİM DÜNYASINDAKİ YERİ

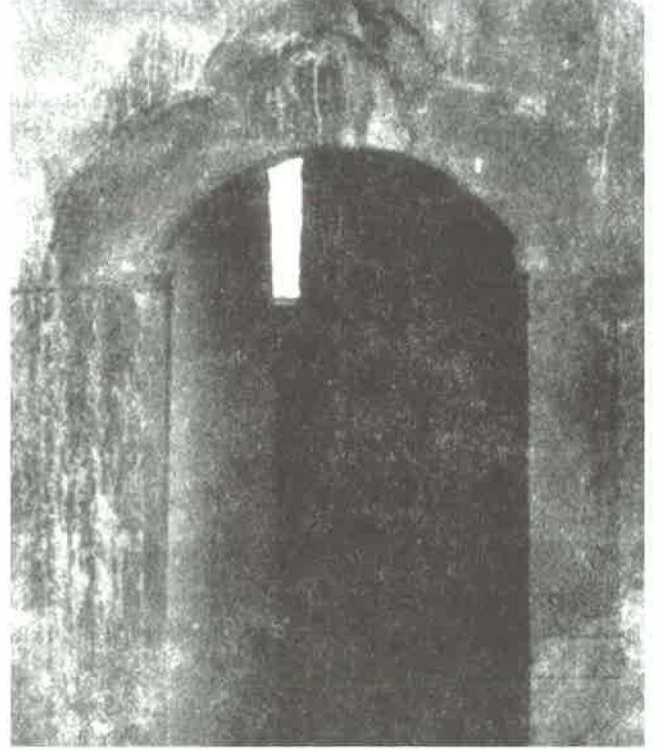
Karamanoğulları cami, türbe gibi mimarlık eserlerini sağlam bir şehircilik anlayışı içinde semtin en güzel yerlerine kurmuşlardır. Özellikle medrese yapılacak mevkiye bu hususta son derece itina etmişlerdir. İşte bu anlayışla Tol Medrese'yi de yapmadan önce Ermenek şehri içinde şehircilik bakımından olduğu kadar hava ve su bakımından en uygun yeri seçebilmek için o günün usullerine göre, kesilen kuzu ciğerlerini şehrin çeşitli yerlerine asmışlardır. Neticede Tol Medrese mevkiindeki ciğer en son olarak bozulmuş; böylece hava bakımından en güzel yerin burası olduğuna karar vermişlerdir. Mevkide "Gülevşe Pınarı" diye suyu çok güzel bir kaynağın varlığı medresenin buraya yapılmasında etken olmuştur.

Ulu çınarların gölgelediği dış bahçe çeşitli nedenlerle dolmuş; doğu kısmına yapılmış olan ilkokul binası yapının güzelliğini ve eski heybetine gölge düşürmüştür.

Tol Medrese, Karamanoğulları devrinde kentin ve çevrenin en büyük ilim yuvası ve devrin üniversitesi durumunda çevre eğitimine hizmet

Tol (Musa Bey) Medrese'deki mezarlardan birinin çini kaplama - alçı sandukalarındaki süslemelerden bir parça.

Tol (Musa Bey) Medrese'de eyvanın solundaki türbe odasının giriş kapısı

etmiş tarihi bir kuruluştur. Anamur, Gazipaşa, Alâiyye (Alanya) ve Karaman gibi diğer Karamanoğulları şehirlerinden gelen öğrenciler burada Kur'an, Fıkıh, Tevsir, Hukuk, Matematik ve Astronomi tahsil etmişler; bu kentlerin ihtiyacı olan gerekli ilim adamı, hoca, kadı ve müfessir burada yetiştirilmiştir. Medrese, Musa Bey zamanında ve daha sonraki Ermenek Beyleri devrinde vakıflarla zenginleştirilmiş, çeşitli yerlerden gelen, getirtilen çok değerli müderris ve âlimlerle öğrenim kadrosu artırılmıştır.

Zengin vakıflarla beslenen medresenin hergün mutfağı kaynayıp müderris ve öğrencilerini buradan doyurmuştur. Bitişğinde inşa edilmiş olan hamamı yine öğrenci ve öğretmenlerine tahsis edilmiştir (bu hamam maalesef bugün mevcut değildir ve nerede kurulmuş olduğu bilinmemektedir, sadece vakfiyeden öğrenmiş durumdayız.)

Karamanoğulları Devrinde olduğu kadar Osmanlılar devrinde de Ermenek ve çevresinin kültür merkezliğini yapmış olan medrese astronominin pozitif ilim ışığında okutulup gök ilmine değer verildiği ilk ilim yuvalarından birisidir. Osmanlı İmparatorluğunun son yıllarında burada Şair Hasan Rüştü'nün dedeleri ve babası İsmail Hakkı Efendi de müderrislik ve mütevellilik yapmıştır. Karamanoğullarından son Ermenek Beyi Pir Ahmet Bey zamanında yaşamış olan büyük Türk bilgini (Molla Veli)'nin de burada müderrislik yapmış olduğu sanılmaktadır.

ARŞİV KAYITLARINDA TOL MEDRESE VE VAKFIYESİ

İstanbul Başbakanlık Arşivi (I) numarada kayıtlı Kanuni Devri İlyazıcı Defterinin (44.) sayfasındaki kayıtlara göre Mahmut Bey oğlu Musa Bey 760 yılı ramazanı (M.1344) içinde vefat etmiştir. Aynı tarihte Musa Bey'in vasiyeti üzerine Ermenek Kadısı Seyfuddin oğlu Mevlâna Gıyaseddin tarafından tanzim edilen vakfiyeye göre aşağıdaki yerler medreseye gelir olarak kaydedilmiştir: 1-Ermenek'e bağlı Fariske ve Başdere köyleri, 2-Mescidlü Salur Köyü'nün yarı öşrü (bu köy Konya'ya bağlı olup gelirinin yarısı Konya'daki Celâliye Türbesine aittir.)

3-Lârende'ye bağlı (Sıdırva çiftliği.)

4-Ermenek'te medrese yakınlarında, içinde ceviz ağaçları bulunan "Selçuk" denilen tarlalar. 5-Medrese yanındaki hamamın tamamı. (Şimdiki ilkokul binası yeri)

6-Lârende'de (Köçekzaviye) mahallesinde arsa. (Burada sonradan evler yapılmıştır.)

7-Medresede okuyan ve okutanların ölülerinin gömülmesi için vakfedilmiş olan medrese yakınında bahçe.

8-Kızılhüyük'te (Paşayeri) olarak anılan tanınmış çiftlik, 9-İçinde üzüm asmaları ve ceviz ağaçları bulunan

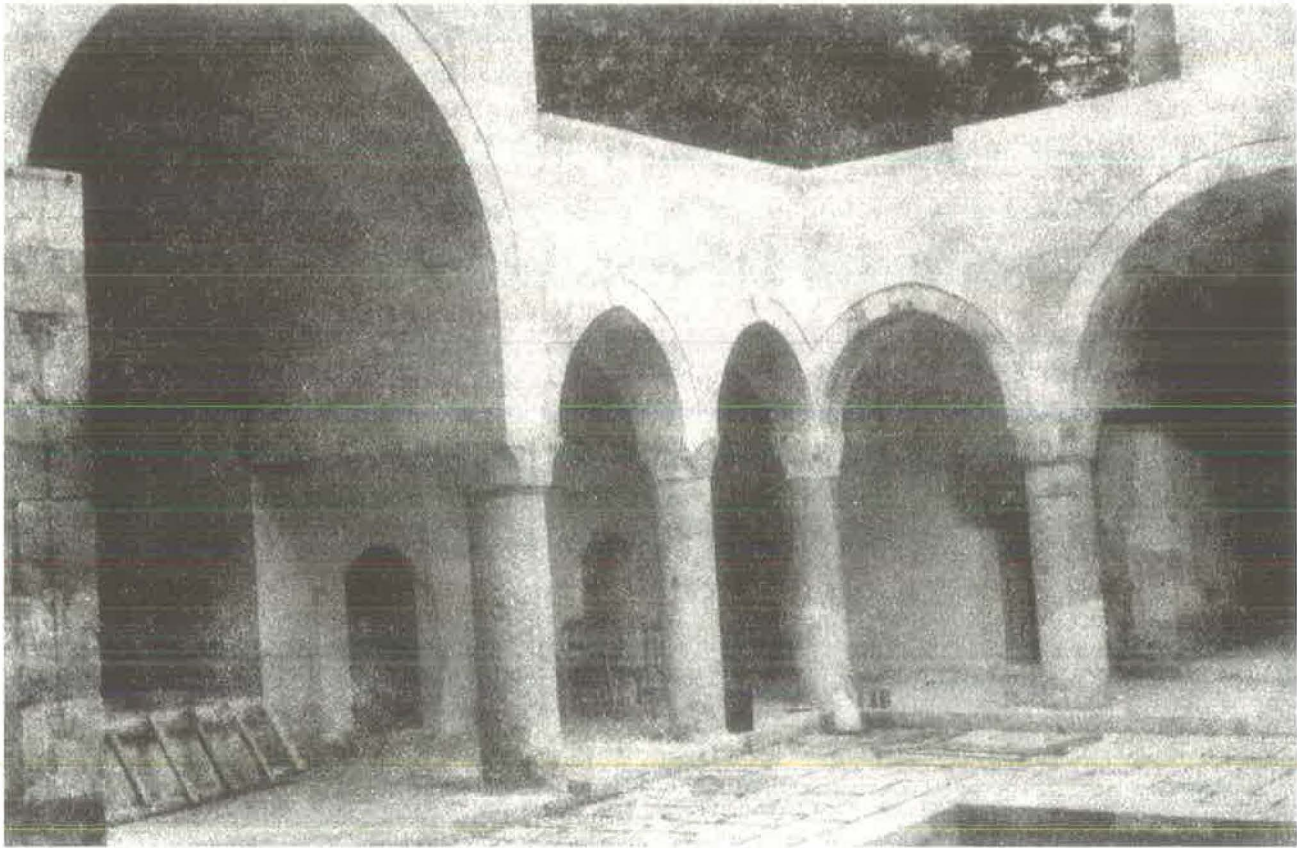
Kovasinan yeri (bugün burası Kovastan olarak anılmaktadır.)

10-Görmel Köyü'nde (Paşa Çukuru) denilen yer, 11-Ermenek'te Emir Ahmet mülkü yakınındaki yer, 12-Gargara Köyü yakınındaki bir kısım tarlalar, 13-Mut Medresesi yakınındaki arazi, 14-Ermenek'te (Kemer) yeri, Çaltılı mevkii, Sutanibağ altında yer,

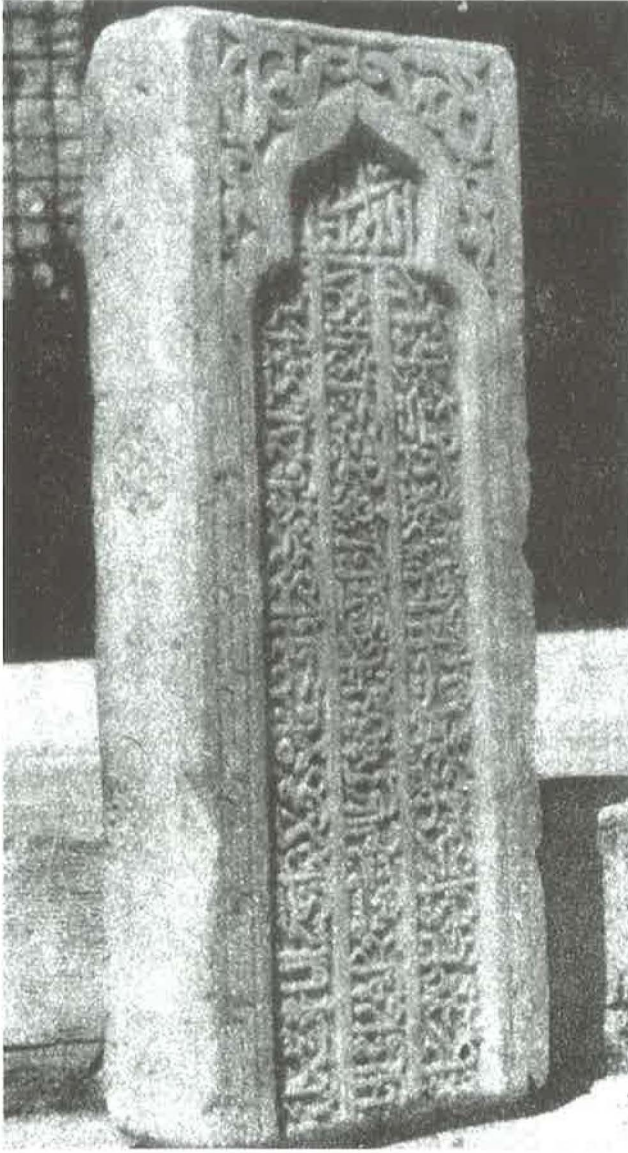
15-Akmanastır Köyü yakınında (Paşa Bağı), 16-Gülнар ve Mut'a bağlı yaylalarda beş ayrı yerle, muhtelif yerlerde 12 tarla ve bağ.

Bütün bu vakıfların yıllık geliri (7946 akçe) dir. Defterde Fariske ile Başdere çiftliğinin altına not olarak şunlar ilave edilmiştir: "Bu hudut içinde dahil olan arazi mahsûlatına kat'a âharın dahil yoktur. Medresenin müderrisinin ve talebesinin vazifesidir." denmektedir. Ayrıca defterde medresenin, müderrisinin, talebisinin, müdinin, mütevellisinin, tahsildarının ve imamının alacağı para miktarı da yazılmıştır.

Musa Bey vakfiyesinde, medresenin müderrisinin medreseden ayrılıp kasabada oturmaması, sadece ders ile meşgul olması için şart koşulmuştur. Bunun altına (tahrir emini) şunları da ilâve etmiş olup (Vakfın şartları vakıfnamesinde yazılıdır. Amma riayet olunmaz. Bu medrese İçel'de olan refi-ül bünyan bir medresedir) denmektedir.

Tol (Musa Bey) Medresesi. (İç avlu revaklar ve kuzey eyvanı)

Tol (Musa Bey) Medrese'ye ait mezarlardan birinin mermer kitabesi. (üç satır, yirmidört kelime)

Tol (Musa Bey) Medrese'de bulunan mezarlara ait hece taşı ve kitabe parçası.

Tol (Musa Bey) Medrese'de bulunan mezarlara ait hece taşı ve kitabe parçaları.

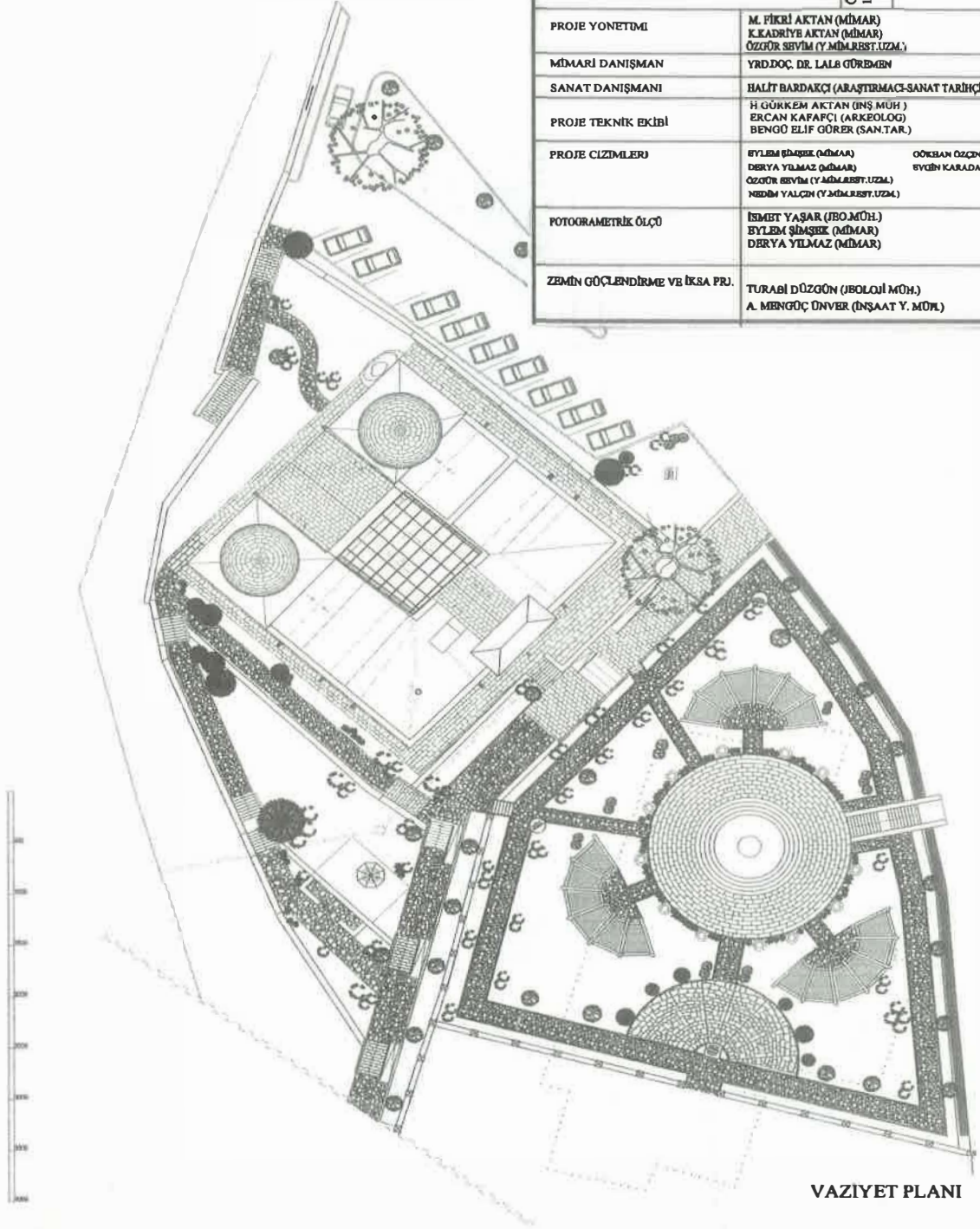
KARAMAN ERMENEK TOL MEDRESE

T.C. BAŞBAKANLIK
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
KONYA VAKIFLAR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

İSİM	DIPLOMA NO	ODA SİC	İMZA
RESTORASYON	M. FİKRİ AKTAN (MİMAR)	000331 - 1973	5379
RESTORASYON			ÖLÇEK: 1/50 1/100, 1/20, 1/10
PROJE YONETİMİ	M. FİKRİ AKTAN (MİMAR) K. KADRIYE AKTAN (MİMAR) ÖZGÜR SEVİM (Y.MİMARİST.ÜZM.)		
MİMARİ DANIŞMAN	YRD. DOÇ. DR. LALİŞ GÜREMEZ		
SANAT DANIŞMANI	HALİT BARDAKÇI (ARAŞTIRMACI-SANAT TARİHÇİSİ)		
PROJE TEKNİK EKİBİ	H. GÜRKEM AKTAN (İNŞ. MÜH.) ERCAN KAFAPCI (ARKEOLOĞ) BENGÜ ELİF GÖRER (SAN. TAR.)		
PROJE ÇİZİMLERİ	EYLEM ŞİMŞEK (MİMAR) DERYA YILMAZ (MİMAR) ÖZGÜR SEVİM (Y.MİMARİST.ÜZM.) NEDİM YALÇIN (Y.MİMARİST.ÜZM.)		
POTOGRAMETRİK ÖLÇÜ	İSMET YAŞAR (FOT. MÜH.) EYLEM ŞİMŞEK (MİMAR) DERYA YILMAZ (MİMAR)		
ZEMİN GÜÇLENDİRME VE İKSA PRJ.	TURABİ DÜZGÜN (JEOL. MÜH.) A. MENGÜÇ ÜNVER (İNŞAAT Y. MÜH.)		
			ODA SİC. 5777 36999

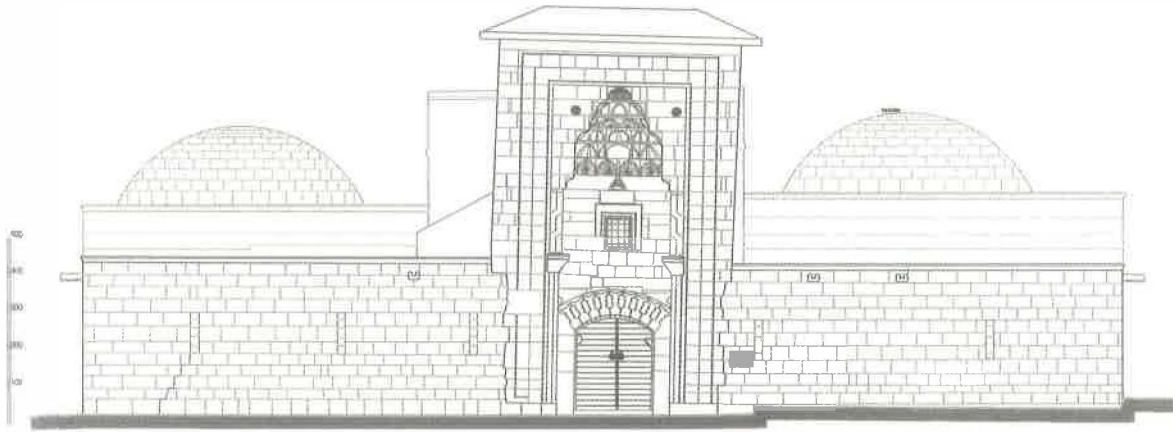

VAZİYET PLANI

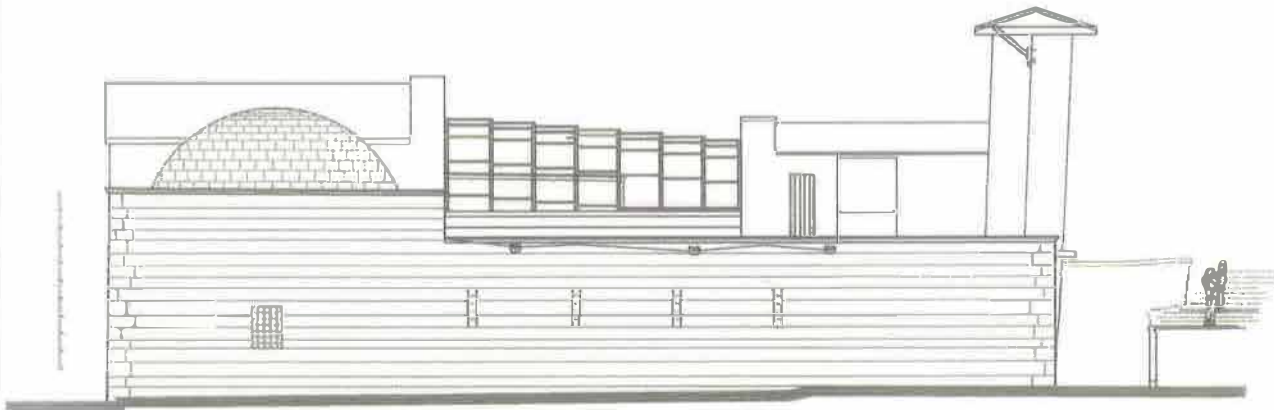
AKTAN MİMARLIK-MİMAR FİKRİ AKTAN-MİMAR KADRIYE AKTAN-Y.MİMAR ÖZGÜR SEVİM
TURAN GÜNEŞ BULVARI GATA-1 ÜŞ MERKEZİ ÇANKAYA/ANKARA TEL: 0312 441 6553 WEB: www.unitsal.com

Tol Medrese'nin Restorasyonu için Aktan Mimarlık Bürosu sahibi Sn. Fikri AKTAN ve ekibinin Halit BARDAKÇI danışmanlığında 2005 yılında Kültür Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü adına hazırlamış olduğu Restorasyon projesinden ayrıntılar.

KARAMAN ERMENEK TOL MEDRESE

DOĞU CEPHESİ

GÜNEY CEPHESİ

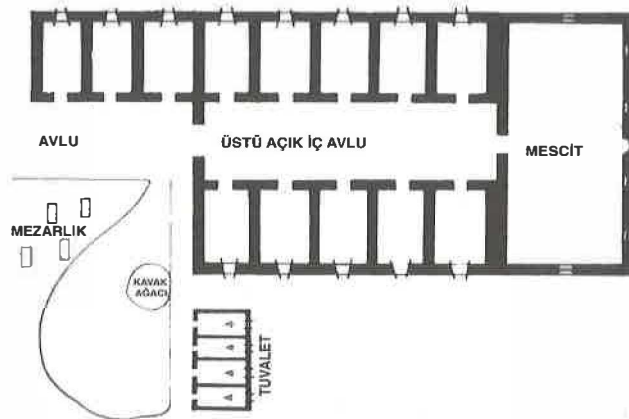
AKTAN MİMARLIK-MİMAR FİKRİ AKTAN-MİMAR KADRIYE AKTAN-Y.MİMAR ÖZGÜR SEVİM
TURAN GÜNEŞ BULVARI GATA-1 İŞ MERKEZİ ÇAMKAYA/ANKARA TEL:0312 441 6553 WEB: www.aktanm.com

TEKKE MEDRESESİ (SANDIKLI MEDRESESİ)

Bu medrese Sandıklı Mahallesinde, Ermenek Mut şosesinin hemen altında, şimdiki Kızılaya ait binanın yerinde bulunmakta idi. Tol Medreseden sonra Ermenek'in en büyük ilim yuvalarından olan Sandıklı Medresesinde Mut, Gülnar, Silifke, Anamur ve Alanya'dan gelen öğrenciler tahsil yapmakta idi. Beş yüze yakın öğrencisi olan medresede Arapça ilim tahsil edilirdi. Medrese ahşap ve toprak dam şeklinde olup ölçüleri hakkında kesin bir bilgimiz yoktur. Bu medreseye ait bilgiler Emekli öğretmen ve bu medrese de bizzat tahsil yapanlardan sayın Hocamız Kâşif Kıcıman'dan edinilmiştir. Aşağıda sunulmuş olan plân da yine tarif üzerine yapılmıştır (oda sayısı, oturma şekli ve bölümleri çok iyi bilinmesine rağmen ölçüler hakkında kesin bir bilgiye sahip değiliz.) Ancak ve tahminen 20x10 metre boyutlarında olduğu söylenmektedir. Medrese'ye ait bir kısım bilgiler de bu medresenin müderrislerinden (Emin Hoca) nın yeğeni (Abide Ağardan) dan ve seksen yaşlarındaki (Tat İbrahim Hoca)dan temin edilmiştir.

Kıcımanzade Hacı Bekir Efendi, Guskanlızade Emin Efendi medresenin müderrislerindendir. Medresenin Anamur ve Kıbrıs'ta vakıfları olduğu söylenmektedir. Medresenin sol kısmı (talebe hücrelerinin bulunduğu bölüm) Haranı Hüseyin Efendi tarafından daha sonra ilâve olarak yaptırılmıştır.

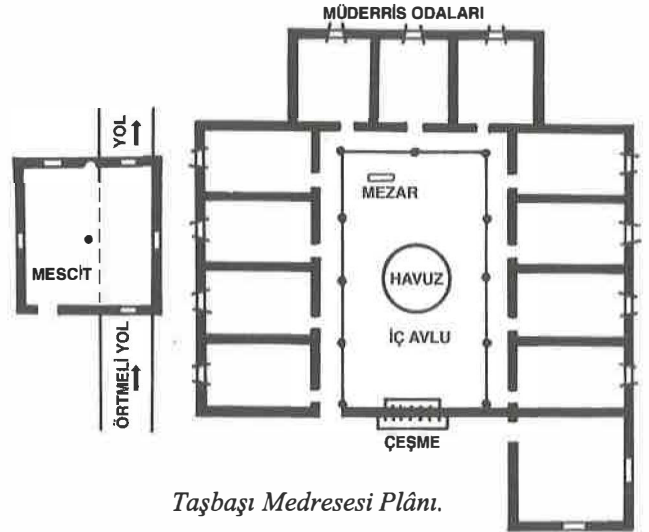
Tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla bakımsız kalan medrese zaten ahşap olduğu için kısmen yıkılmış ve daha sonra vakıflar tarafından satılmıştır. Bugün yerinde Kızılay'a ait üç katlı modern bir bina inşaat halindedir. Medreseye ait tek kalıntı güneydoğudaki temel duvardır. Medrese kuzeybatı bahçesinde bulunan ulu kavağı ile tanınmaktadır. (Anlatılana göre kavak çevresi altı metre kadar olup bir kış gecesi göçmüştür.)

Tekke Medresesi Plânı.

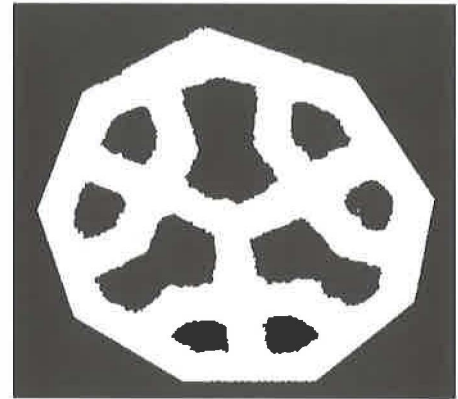
TAŞBAŞI MEDRESESİ

Ermenek'te Osmanlı İmparatorluğu zamanındaki ilim yuvalarından biri de Taşbaşı medresesidir. Şimdiki Taşbaşı Mahallesinde (Cevdet Ünsal'a ait evin yerinde) kurulmuş olan medrese Sandıklı Medresesi gibi toprak örtülü ve ahşap bir kuruluştur. Klâsik medrese nizamında üzeri açık bir iç avlunun etrafında sıralanmış odalardan oluşmuştur. Hemen yol aşırı sol tarafında bir mescidi bulunan medresede Arapça olarak zamanın ilimleri tahsil edilmiştir. Çevre kentlerden gelen beşyüz kadar yatılı öğrencisi olduğu bilinmektedir. 1924 yılında kapatılan diğer medreselerde beraber burası da kapatılmış ve daha sonra medreseye ait bahçe ve müstemilat vakıflar tarafından satılmıştır. Bu medresede Ekşi Hoca olarak anılan Hacı Mehmet Efendi ile Ekşizade Hacı Abdurahman Efendi ve aynı aileden Hacı Sofu adındaki kişiler müderrislik yapmışlardır.

Taşbaşı Medresesi Plânı.

(*) Medreseye ait bilgilerin bir kısmı emekli öğretmen Sayın Ata Gür'den öğrenilmiş ve tarif üzerine aşağıdaki plân hazırlanarak bir fikir vermesi bakımından kitabın bu bölümüne konmuştur.

Taş oyma örneği.

HAMAMLAR

KARAMANOĞLU HAMAMI

Orta mahallede bugün yıkık durumda olup kullanılmayan hamam mimari değeri yüksek yapılardan birisidir. Hamamın kimler tarafından ve ne vakit yaptırılmış olduğu kesin olarak bilinmemekle beraber halk arasında bu hamamın Karamanoğulları'na ait olduğu söylene gelmektedir. Evliya Çelebi'nin de Ermenek'ten bahsederken "İki hamamı vardır, fakat çarşı içindeki Karamanoğlu hamamının ab ve havası lâtiftir" demesi bu rivayeti gerçekleştirmektedir. Hamamın XIV.yüzyıl başlarında muhtemelen Mahmut Bey zamanında (Ulucami ile beraber ve ona vakıf olarak) yaptırılmış olduğu sanılmaktadır. Bugün

cm.yüksekliğinde bir kapı ile göbek taşının bulunduğu esas bölüme girilmektedir. 6 metre çapında bu kısmın üzeri 8 metre yüksekliğinde bir kubbe ile kapatılmıştır. Her iki kubbenin de menfezi mevcuttur, ayrıca kubbe gövdesine saplanan künklerle gerekli aydınlık sağlanmış durumdadır. Göbek taşının çevresinde üçü açık dördü kapalı olmak üzere yedi yıkanma yeri vardır. Bunlardan doğuda, kuzeyde ve güneyde yer alan açık yıkanma bölmelerinin üzeri tonozla kapalıdır. Bunların arasında kalan ve köşeleri teşkil eden 26x260 cm. ölçülerindeki kapalı yıkanma yerlerinin üzeri ise yuvarlak kubbe ile örtülüdür (Plâna bakınız.) Külhan ve odunluk bölümleri tamamen

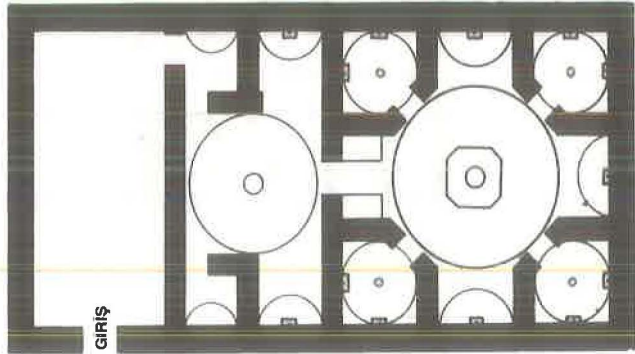

Karamanoğlu Hamamı.

bir kısmı şahıslar tarafından şahsi mülk haline getirilen; giriş kısmı ve kapısı ile beraber kitabesi de kaybolan hamam yapıldığı tarihten bir müddet sonra (Nasuh Bey) adında birisi tarafından tamir ettirilip gelirinin yarısını Ulu Cami'ye vakfetmiştir. (Bak: Ulu Cami)

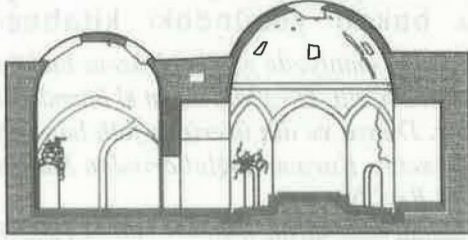
Ulu Cami'ye yüz elli metre kadar güneyde; doğu-batı yöneltisinde kurulmuş olan hamam GİRİŞ KISMI, KESELİK, ESAS BÖLÜM, KÜLHAN VE ODUNLUK olmak üzere beş bölümü vardır. Giriş kısmı tamamen üzerindeki eve ait bodrum olarak işgal edilmiştir. Keselik bölümünde yüksekliği (7) metre olan dört kemer üzerinde bir kubbe ile örtülmüştür. Burada 4.5x5 m.boyutlarında bir boşluğun sağında ve solunda üzeri tonozla örtülü dört odacık vardır, önleri açık olan bu bölmeler keselenme ve serinleme mahallidir. Buradan doğu kemerinin ortasından açılan 80cm. eninde, 120

yıkılmış durumda olduğundan molazlarla dolmuş durumdadır. İçindeki kurnalar ve mermer teknelerden bir kısmı ile yer yer çini izleri halen mevcut olup yapı bakıma ve kurtarılmaya muhtaç bir mimarlık eseri ve ata yadigarıdır.

Karamanoğlu Hamamı Plâni.

KARAMAN ERMENEK KARAMANOĞLU HAMAMI

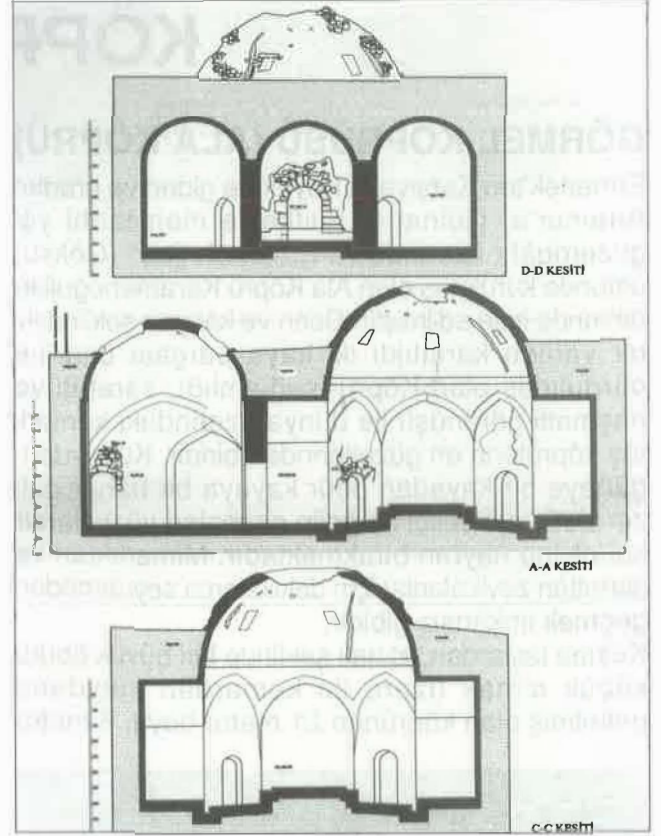
RÖLÖVE	İSİM	DIPLOMA NO	ODA SIC	İMZA
	M. FİKRİ AKTAN (MİMAR)	000331 - 1973	5379	
RÖLÖVE				
ÖLÇEK: 1/50 1/100, 1/200				

PROJE YONETİMİ	M. FİKRİ AKTAN (MİMAR) K. KADRIYE AKTAN (MİMAR) ÖZGÜR SEVİM (Y. MİMAR REST. UZM.)
MİMARİ DANIŞMAN	YRD. DOÇ. DR. LALE GÜREMEN
SANAT DANIŞMANI	HALİT BARDAKÇI (ARAŞTIRMACI-SANAT TARİHÇİSİ)
PROJE TEKNİK EKİBİ	H. GÖRKEM AKTAN (İNŞ. MÜH.) ERCAN KAFAPÇI (ARKEOLOĞ) BENÖÜ ELİF GÜNER (SAN. TAR.) ABDÜLKERİM ÖZTÜRK (ELEK. MÜH.)
PROJE ÇİZİMLERİ	DERYA YILMAZ (MİMAR) EYLEM ŞİMŞEK (MİMAR) GÖKHAN ÖZÇINAR (MİMAR) NEDİM YALÇIN (Y. MİMAR REST. UZM.) ÖZGÜR SEVİM (Y. MİMAR REST. UZM.)
FOTOGRAFETRİK ÖLÇÜ	İSMET YAŞAR (JEOMÜH.) EYLEM ŞİMŞEK (MİMAR) DERYA YILMAZ (MİMAR)

KONYA VAKIFLAR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI
UYGUN GÖRÜŞLER

İNCELEYEN	ONANDI	K.T.K.B.K. ONAYI

AKTAN MİMARLI-MİMAR FİKRİ AKTAN
MİMAR KADRIYE AKTAN-Y. MİMAR ÖZGÜR SEVİM
Turan Gönüş Bulvarı GATA-1 İş Merkezi Çankaya/ANKARA TEL: 0312 441 65 53 WEB: www.anitsal.com
Restorasyon projesi 2005

AKTAN MİMARLI-MİMAR FİKRİ AKTAN
MİMAR KADRIYE AKTAN-Y. MİMAR ÖZGÜR SEVİM
Turan Gönüş Bulvarı GATA-1 İş Merkezi Çankaya/ANKARA TEL: 0312 441 65 53 WEB: www.anitsal.com

MURAT PAŞA HAMAMI

Değirmenlik Mahallesinde, Değirmenlik Camisinin hemen kible duvarına sınır olan halen boş sahada kurulmuştur. Bu hamamın ne zaman ve kimler tarafından yaptırılmış olduğu bilinmemektedir. Sadece yarım asır öncesine kadar varlığı bilinmektedir. MURAT PAŞA HAMAMI olarak anılan hamam Ulucami'nin vakıflarındandır, yıllık (300 akçe) geliri vardır. (Bakınız: Ulucami.) (Bugün hiçbir kalıntısına dahi rastlanmayan mimari değeri ve yapı şekli hakkında herhangi bir bilgiye sahip olunamamıştır.

DEBBOY HAMAMI

Meydan mahallesinde bugünkü sağlık merkezinin yerinde inşa edilmiş; yıkılan askeri kışlaya ait küçük bir hamamdır. Yirmi yıl önce inşaat sebebiyle yıkılıp o da Murat Paşa Hamamı gibi tarihe karışmış durumdadır.

TOL MEDRESE HAMAMI

Bu hamam, Tol Medrese ile beraber Karamanoğlu Emir Musa Bey tarafından medrese yakınında yaptırılmış olup medresenin vakfıdır. Hamam yıkılmış olduğu için mimari değeri ve ölçüleri plânı hakkında bilgi sahibi değiliz. Sadece Tol Medrese vakıf kayıtlarında böyle bir hamamın varlığından söz edilmektedir. Sözü edilen hamamın şimdiki ilköğretim binası yakınlarında kurulmuş olduğu sanılmaktadır. (Bak: Tol Medrese Vakıfları)

KÖPRÜLER

GÖRMEL KÖPRÜSÜ (ALA KÖPRÜ)

Ermenek'ten Karşıyaka Köylerine giden ve oradan Anamur'a, Gülnar'a, Silifke'ye inen tarihi yol güzergâhı üzerinde ve Ermenek Çayı (Göksu) üstünde kurulmuş olan Ala Köprü Karamanoğulları devrinde inşa edilmiştir. Derin ve kanyon şeklindeki bir vadide karşılıklı iki kaya parçası üzerine oturtulmuş olan Köprü; sağlamlığı, zarafeti ve haşmetli görünüşü ile dünya üzerindeki kemerli taş köprülerin en güzellerinden biridir. Kuzeyden-güneye bir kayadan öbür kayaya bir bahar dalı zarafeti ve inceliği ile gelip geçenleri yüzyıllardır kendisine hayran bırakmaktadır. Mimarlıktan ve sanattan zevk alanlar için dakikalarca seyretmeden geçmek imkânsız gibidir.

Kesme taşlardan, at nalı şeklinde biri büyük öbürü küçük olmak üzere iki kemerden meydana getirilmiş olan köprünün 21 metre boyu, 6 metre

eni vardır. Su seviyesinden yüksekliği 18 metre kadardır. Köprü ayakları ve benzeri yerler kayalıklara kireç, süt, yumurta akı, kırıntı karışımı bir harçla, son derece üstün bir ustalıkla kaynatılırcasına oturtulmuştur. (Kayalar kırıldığı halde harç sökülmemektedir.)

Köprünün güney yakadaki küçük kemer ile kuzeyde ve esas olan büyük kemeri arasındaki orta ayağının batıya bakan yüzündeki kitabesinde;

(Sultanı âzam, emniyetle geçilmek üzere bu köprünün yapılmasını emretti. O sultanı âzam ki âlemde Allah'ın gölgesidir. Dünya ve din üzerinde feth babasıdır. Bu kimdir dersiniz, Karamanoğullarından Mahmut Bey oğlu Halil Bey'dir.

Âlemi islâmda daim kılsın. Sene: H.706-M.1305, mimari Aciz Kul Yusuf oğlu Süleyman.)

denmektedir. Köprünün yaşayan adlarından birisi (Ala Köprü) öbürü (Görmel Köprüsü)dür. "ALA"

Görmel Köprüsü (Ala Köprü) 'nün batıdan görünüşü.

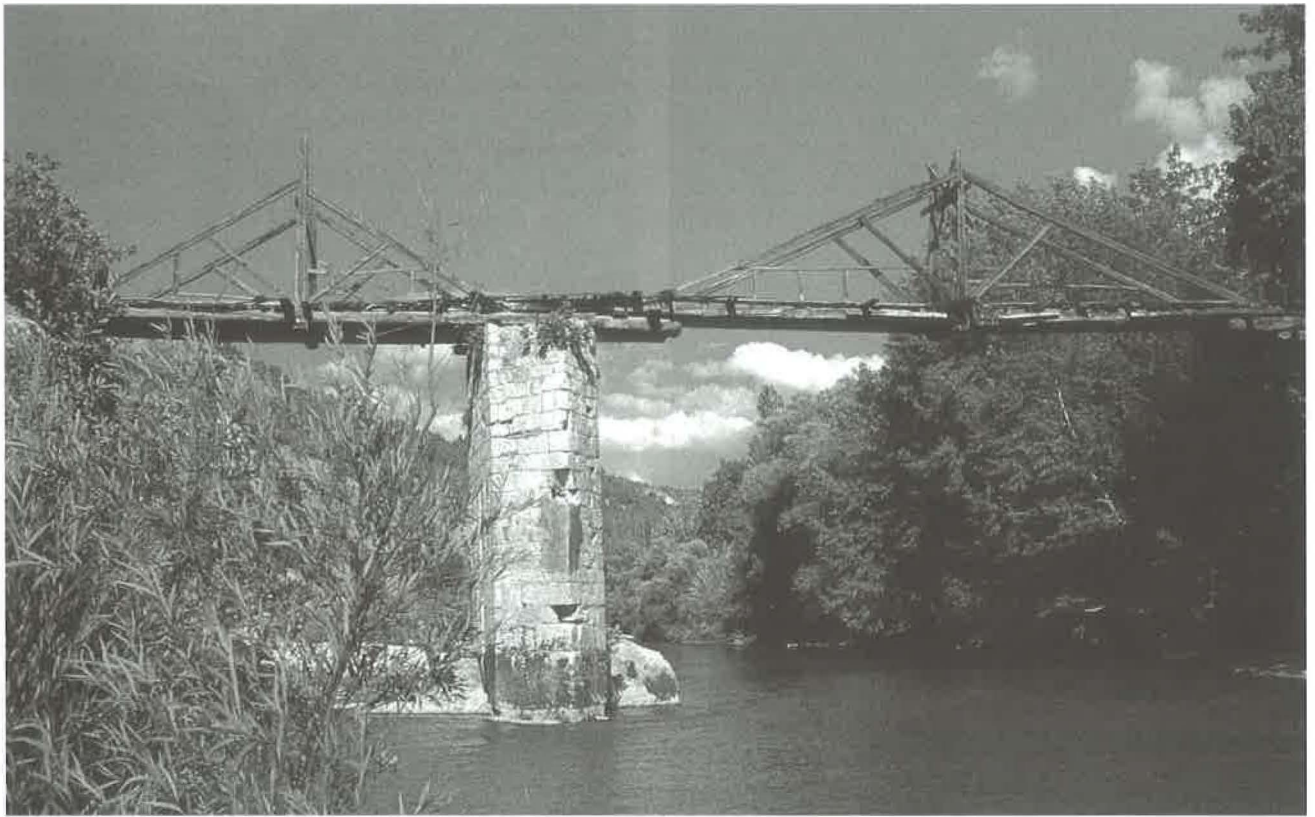
kelimesinin arapça “yüce” ve “çok yüksek, büyük” anlamında (ÂLÂ) kelimesinden gelmiş olduğunu ileri sürenler vardır. (Büyük Türk âlimi Ermenek’li Saffet Hoca bunlardan birisidir. Bak: Abideleri ve kitabeleri ile Karaman Tarihi İ.H.Konyalı Syf.725) İkinci isim (GÖRMEL) ile ilişkili olarak çevrede dolaşan bazı söylentiler vardır. Ala Köprüye ortalama 25 km. daha güneyde ve aynı su üzerinde Gezende köprüsünü yapan ustanın “Süleyman” adındaki bir kalfası vardır. Bu adam ustasından habersiz olarak bu köprüyü yapmış; inşaat bitip de ustası köprüyü gördüğü zaman hayranlığını ifade etmek üzere çevresindekilere bunu anlatırken “övmeli değil gidip GÖRMELİ” demiş. Bundan dolayı köprünün adı aynı kelimedenden bozularak, söylenmesi daha kolay olan GÖRMEL şeklinde günümüze kadar yaşayarak gelmiştir. Bir başka rivayete göre ise: Süleyman kalfa Gezende Köprüsü yapılırken çalışılmayan günlerde ve ustasından gizli olarak gelip burada bu köprüyü yapmış, ustasına bir vesile ile “Ermenek Çayı üzerinde ben de bir köprü yaptım ki Görmeli” demiş. Köprüyü görmeye gelen ustası bu şaheseri görünce kıskanmış (Köprünün kemerinde bir çıkıntı var!..) diyerek Süleyman kalfayı kandırmış; Süleyman kalfa bakmak üzere aşağıya eğildiği zaman ustası onu çaya itivermiştir. Köprü on yıl kadar önce Devlet Su İşleri ve

Karayolları teşkilâtı tarafından betonarme ile takviye edilerek genişliği 7.20 metreye çıkarılmış ve her iki taraftan 40 metre kadar uzatılmıştır.

NADİRE KÖPRÜSÜ VE DİĞER ERMENEK KÖPRÜLERİ

Ermenek Çayı üzerinde mimari hiçbir değeri olmamakla beraber görünümü bakımından ilginç; hizmeti bakımından mühim birkaç köprü daha vardır. İşte bunlardan birisi Nadire Köprüsüdür. Boyalık sırtlarından inen yolu Nadire çevresindeki köylere bağlayan, düne kadar bu yol üzerinde tek kestirme geçit olan köprü ahşaptır (İlgili resme bakınız.) İki kıyıya kesme taşlarla yapılan karşılıklı iki kulenin üzerine uzatılmış uzun sedir kirişler üzerine inşa edilmiştir. İkibuçuk metre kadar enindeki köprünün 45 metre uzunluğu vardır. Ambar boğazına Orman İşletmesi tarafından yaptırılan betonarme köprüden sonra eski ehemmiyetini kaybetmiştir.

Göksu üzerindeki diğer köprülerden Sarıtaş bucağında “Pınarönü Köprüsü” ile Çavuş alanındaki “Çavuş Köprüsü” kemerli taş köprüler olup bunlar 35-40 yıl önce yıkılmıştır. Bugün sadece ayak kalıntıları vardır. Küçükusu üzerindeki (Serper Köprüsü) Nadire Köprüsü gibi ahşap olup halen kullanılmaktadır.

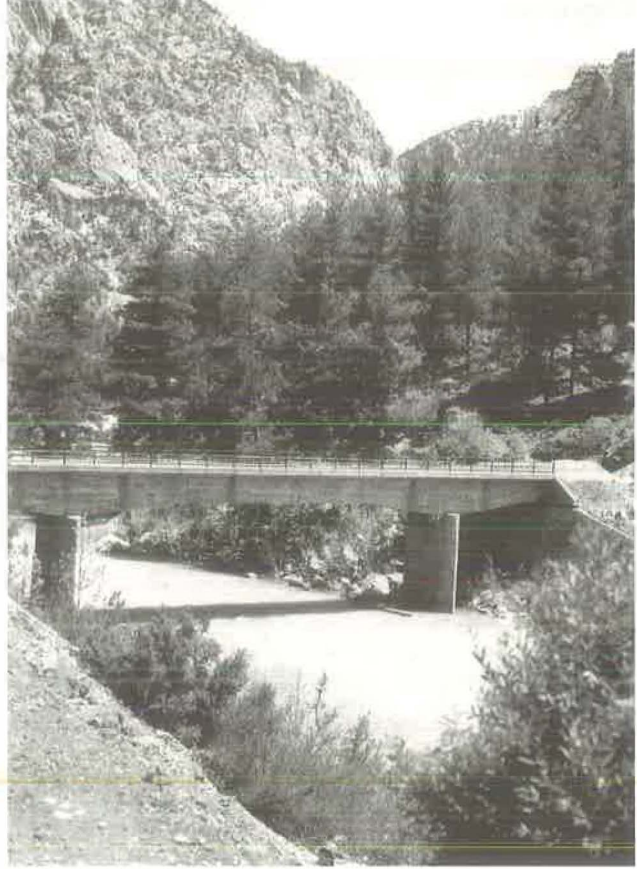
Nadire Köprüsü ve Ermenek Çayı (Göksu).

Nadire Köprüsü. (2000)

Daran (Eski) Köprüsü.

Daran (Yeni) Köprüsü.

KALELER

MENNAN KALESİ

Mennan kalesi Anadolu'daki kalelerin kolay savunulanı; en zor ele geçirileni, hatta zamanına göre elde etmek veya teslim almak imkânı olmayanıdır. Kalenin konumu ve buna ilâveten sağlamlığı, çevresinin dik yamaçlar ve derin vadilerle çevrili olup top menziline uzak bulunuşu nedeniyle tarih boyunca çeşitli milletlerin en çok güvenip sığındığı bir müstahkem mevki olmuştur. Kalenin ne zaman ve kimler tarafından yapılmış olduğu kesin olarak belli değildir. Kaynaklarımız bu konuda yeterli bilgi vermekten yoksundur. Kale hakkında benden önce geniş araştırmalar yapan rahmetli hocam Şeref Kişmir'in araştırmalarını güvenilir bilgi kabul ettiğimden bu araştırmalar aşağıda aynen sunulmuştur.:

Mennan Kalesi.

MENNAN KALESİNİN KONUMU

Ermenek yöresinin en çok tetkike değer ve önemli tarihi yerlerinden birisi de Mennan Kalesidir. Muhtelif kaynaklar kalenin adını Menyan, Minan, Mennan gibi çeşitli şekillerde yazmaktadırlar. Kalenin en son adının her halde Mennan olması kuvvetli bir ihtimal olarak ileri sürülebilir. Mennan sığınılan, sığınılacak yer demektir. Coğrafi konumu itibarıyla Anadolu'daki kale ve şatoların en müstahkemi ve heybetlilerinden birisinin de Menan olduğu iddia olunabilir.

Mennan kalesi Ermenek, Mut, Gülnar kazaları hududu üzerinde 150 m. yükseklikte Erik deresinin Ermenek suyu ile birleştiği yere yakın tek ve tabla şeklinde bir dağın üzerinde yer almıştır. Kalenin (dağın üstü) 50x250 m. olan düz bir dikdörtgen şeklindedir. Dört yönü dimdik 150x250 m. yükseklikte etrafı çeviren vadilerin tabanına kadar inmektedir. Mennan'ın güney yöndeki dağa

bağlayan boyun noktası kesilmiş ve bir köprü ile iki dağ bağlanmıştır. Güney-batı yönünde de (Mennan Kayağı) hafif meyilli kayaların aynı şekilde kesildiği dağın üstüne duvar ve kuleler yapılarık kaleye girmenin zorlaştırıldığı görülüyor. Kale, güneyden Erik Deresi ve İlisu Vadisi, batıdan Muhallar, Eskice köyleri, kuzeyden Erik Deresi ve Ermenek Çayı Vadisi, batıdan Mennan Dağı'nın bir köprü ile bağlandığı Mazi Yaylası ile çevrilmiştir. Kaleden kuzey ve doğuya bakarsanız Mut ovasını, batıya bakarsanız Muhallar Ovası'nı, Bergün Yaylası'nı görürsünüz. Kaleye giriş yeri Mennan kayağı (batı) istikametindedir. Burada yerli kayalar oyularak merdiven şekline getirilmiştir. Merdiveni Sur burçlarına benzeyen kuleler muhafaza etmektedir. Kalenin bu yönü kuvvetle tutulduğu takdirde kaleye ancak etrafını çevreleyen dağlardan uçarak inmek lâzımdır ki zaptedilebilsin. Giriş mahallindeki merdivenin üzeri aradan geçen uzun yıllar zarfında kaya ve çakıllarla dolmuş olduğu için basamakların adedini saymak zaman isteyen bir iştir. Kalenin diğer yönleri nazaran daha az yüksek görülen yönü güney tarafıdır. Bu sebeple kalenin bu yönü – kuleler ve kale burçlarına benzeyen büyük yapılarla muhafaza edilmiştir. Kalede ayakta duran en sağlam yapı bu yönden olup uzaktan bir kale burcunu andırmaktadır.

MENNAN KALESİ'NDEKİ YAPILAR

Mennan'daki kale burcuna benzeyen yapılar, depolar, sarnıçlar, bina kalıntıları burada barınacakları yıllarca besleyecek büyüklük ve sayıdadır. Depoları burçları ve sarnıçları tam olarak saymak için bu kalede saatlerce değil haftalarca oturmak ve kazılar yapmak gerekir.

Kaledeki yapılardan çoğu Karamanlılardan çok önceki devirlere aittir. Kalenin güneyini tutan büyük ve sağlam bir yapı olarak gözükken kale burcuna benziyen kışla binası duvarlarının yapı tarzı, pencere kemerleri, mazgalları bakımından Helenistik Çağ'a aittir.

Karamanoğullarının bu binayı tamir ve bazı mazgalları kapadıkları anlaşılmaktadır. 7x25 m. boyutundaki bu binanın tavan yüksekliği 6,5 m.dir. Muntazam kesilmiş taşlarla yapılmış olup mazgalları ve kemerleriyle heybetini muhafaza etmektedir. Bu yapının kaleye giriş kısmına bakan batı yönü, tamamen yıkılmış durumdadır. Tavan yarım kemerler üzerine oturtulmuş düzdür. Mazgalların bulunduğu güney duvarın kalınlığı